

Grupa Kapitałowa LOTOS Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019

sporządzone
według Międzynarodowych Standardów
Sprawozdawczości Finansowej
zatwierdzonych przez Unię Europejską
wraz ze sprawozdaniem niezależnego biegłego rewidenta z badania

---

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	7
DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA	8
1. Informacje ogólne	8
2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany	8
3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych	9
4. Nowe standardy i interpretacje	10
5. Zastosowanie założeń, szacunków i osądów w rachunkowości	12
6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz korekty błędów	14
7. Zasady rachunkowości	14
7.1 Konsolidacja	14
7.2 Przychody ze sprzedaży	15
7.3 Przychody z tytułu dywidend	17
7.4 Przychody z odsetek	17
7.5 Podatek dochodowy	17
7.6 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy, opłata paliwowa i opłata emisyjna	18
7.7 Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji oraz przeliczanie waluty obcej	18
7.8 Transakcje w walucie obcej	18
7.9 Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne	19
7.9.1 Rzeczowe aktywa trwałe	19
7.9.2 Wartość firmy	20
7.9.3 Pozostałe aktywa niematerialne	20
7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	21
7.11 Aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego	21
7.11.1 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	21
7.11.2 Aktywa produkcyjne związane z działalnością wydobywczą ropy naftowej i gazu ziemnego	21
7.12 Leasing	22
7.13 Zapasy	24
7.14 Zapasy obowiązkowe	24
7.15 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	24
7.16 Kapitały własne	24
7.17 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje	24
7.18 Świadczenia pracownicze	24
7.18.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia	24
7.18.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne	25
7.19 Koszty finansowania zewnętrznego	25
7.20 Aktywa i zobowiązania finansowe	25
7.21 Utrata wartości aktywów finansowych	27
7.22 Pochodne instrumenty finansowe	27
7.23 Rachunkowość zabezpieczeń	28
7.24 Rezerwy	29
7.24.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji	29
7.25 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe	29
7.26 Dotacje	29
7.27 Wspólne ustalenia umowne	30
7.28 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych	30
7.29 Zobowiązania i aktywa warunkowe	30
7.30 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	31
7.31 Certyfikaty energetyczne	31
8. Segmenty działalności	32
8.1 Przychody ze sprzedaży	32
9. Przychody i koszty	33
9.1 Koszty według rodzaju	33
9.2 Koszty świadczeń pracowniczych	33
9.3 Pozostałe przychody	33
9.4 Pozostałe koszty	34
9.5 Przychody finansowe	34
9.6 Koszty finansowe	34
10. Podatek dochodowy	35
10.1 Obciążenia podatkowe	35
10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania	35
10.3 Odroczonego podatku dochodowego	35
10.3.1 Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	36
11. Zysk netto przypadający na jedną akcję	36
12. Dywidendy	36
13. Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne	37
13.1 Aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	38
13.1.1 Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	38
13.1.2 Wartość firmy segmentu produkcji i handlu	39
13.1.3 Pozostałe aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu	40
13.2 Aktywa trwałe segmentu wydobywczego	40
13.2.1 Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	41
13.2.2 Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	42
13.2.3 Pozostałe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	48
13.3 Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	49
13.4 Pozostałe informacje dotyczące rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych	51
14. Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	51
14.1 Skrócone informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	52
15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa	53
15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności	54
15.2 Należności z tytułu leasingu finansowego	54
16. Zapasy	54
16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów	55
17. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	55

18.	Kapitał podstawowy	55
19.	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	55
20.	Kapitał rezerwowý z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	55
21.	Zyski zatrzymane	56
21.1	Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend	56
22.	Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu	56
22.1	Kredyty bankowe	57
22.2	Pożyczki	58
22.3	Obligacje	59
22.4	Zobowiązania z tytułu leasingu	59
22.4.1	Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego	60
23.	Pochodne instrumenty finansowe	60
23.1	Hierarchia wartości godziwej	60
24.	Świadczenia pracownicze	60
24.1	Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia	61
24.2	Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych	61
24.3	Założenia aktuarialne	61
24.4	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	61
24.5	Analiza wrażliwości	62
25.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy	63
25.1	Rezerwy	64
25.2	Dotacje	66
26.	Instrumenty finansowe	67
26.1	Wartość bilansowa	67
26.2	Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych	68
27.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	69
27.1	Ryzyko cen surowców i produktów naftowych	69
27.1.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych	70
27.2	Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	70
27.2.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO ₂)	71
27.3	Ryzyko walutowe	72
27.3.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut	73
27.4	Ryzyko stopy procentowej	75
27.4.1	Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych	75
27.5	Ryzyko płynności	76
27.6	Ryzyko kredytowe	78
28.	Zarządzanie kapitałem	78
29.	Zobowiązania i aktywa warunkowe	79
29.1	Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych	79
29.2	Pozostałe zobowiązania warunkowe	80
30.	Informacje o podmiotach powiązanych	80
30.1	Informacje o transakcjach z jednostkami powiązanymi, w których Grupa posiada udziały	80
30.2	Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą	80
30.2.1	Transakcje z jednostkami powiązanymi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ	80
30.3	Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej	81
30.4	Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	82
30.5	Transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	82
ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO		83

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Przychody ze sprzedaży	8.1	29.493,3	30.121,7
Koszt własny sprzedaży	9.1	(25.649,1)	(25.619,0)
Zysk na sprzedaży		3.844,2	4.502,7
Koszty sprzedaży	9.1	(1.425,6)	(1.355,6)
Koszty ogólnego zarządu	9.1	(490,8)	(422,1)
Pozostałe przychody	9.3	134,6	412,5
Pozostałe koszty	9.4	(92,7)	(156,2)
Zysk operacyjny		1.969,7	2.981,3
Przychody finansowe	9.5	70,1	41,1
Koszty finansowe	9.6	(351,8)	(303,1)
Udział w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	14	4,2	3,3
Zysk przed opodatkowaniem		1.692,2	2.722,6
Podatek dochodowy od osób prawnych	10.1	(539,3)	(1.135,2)
Zysk netto		1.152,9	1.587,4

Inne całkowite dochody/(straty)

Pozycje, które w przyszłości mogą zostać zreklasifikowane do wyniku:		91,2	(71,6)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		6,6	(8,6)
Zabezpieczenia przepływów pieniężnych	20	104,5	(77,8)
Podatek dochodowy dotyczący zabezpieczenia przepływów pieniężnych	10.1	(19,9)	14,8
Pozycje, które w przyszłości nie zostaną zreklasifikowane do wyniku:		(8,9)	0,1
Zyski/(Straty) aktuarialne z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		(10,9)	0,4
Podatek dochodowy dotyczący zysków/(strat) aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia	10.1	2,0	(0,3)
Inne całkowite dochody/(straty) netto		82,3	(71,5)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		1.235,2	1.515,9

Zysk netto przypisany:

Akcjonariuszom Jednostki Dominującej	11	1.152,9	1.587,4
--------------------------------------	----	---------	---------

Całkowite dochody/(straty) ogółem przypisane:

Akcjonariuszom Jednostki Dominującej		1.235,2	1.515,9
--------------------------------------	--	---------	---------

Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej na jedną akcję (w złotych)

Średnia ważona liczba akcji w milionach sztuk	11	184,9	184,9
- podstawowy	11	6,24	8,59
- rozwodniony	11	6,24	8,59

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	13	9.638,4	8.742,4
Aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu	13	160,0	151,9
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	13	3.632,4	3.044,0
Aktywa niematerialne segmentu wydobywczego	13	330,5	338,0
Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	14	142,2	117,2
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	10.3	174,5	149,6
Pochodne instrumenty finansowe	23	0,1	9,1
Pozostałe aktywa długoterminowe	15	158,1	525,8
Aktywa trwałe razem		14.236,2	13.078,0
Aktywa obrotowe			
Zapasy	16	4.854,3	4.848,9
- w tym zapasy obowiązkowe		3.023,8	2.886,9
Należności z tytułu dostaw i usług	15	2.609,1	1.880,4
Należności z tytułu podatku dochodowego		96,7	2,4
Pochodne instrumenty finansowe	23	25,1	15,3
Pozostałe aktywa krótkoterminowe	15	334,1	457,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.516,6	1.941,3
Aktywa obrotowe razem		9.435,9	9.145,9
Aktywa razem		23.672,1	22.223,9
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	18	184,9	184,9
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	19	2.228,3	2.228,3
Kapitał rezerwowy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	(203,6)	(288,2)
Zyski zatrzymane		10.415,5	9.826,1
Różnice kursowe z przeliczenia		90,2	83,6
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		12.715,3	12.034,7
Udziały niekontrolujące		0,1	0,1
Kapitał własny razem		12.715,4	12.034,8
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu	22	3.142,6	2.345,3
Pochodne instrumenty finansowe	23	6,6	6,9
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego	10.3	475,2	324,9
Świadczenia pracownicze	24	207,5	170,4
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	1.266,0	1.196,8
Zobowiązania długoterminowe razem		5.097,9	4.044,3
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu	22	1.273,8	1.538,7
Pochodne instrumenty finansowe	23	15,3	47,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.940,8	1.913,7
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego		217,1	565,3
Świadczenia pracownicze	24	174,3	156,2
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	25	2.237,5	1.923,5
Zobowiązania krótkoterminowe razem		5.858,8	6.144,8
Zobowiązania razem		10.956,7	10.189,1
Kapitał własny i zobowiązania razem		23.672,1	22.223,9

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

(sporządzone metodą pośrednią)

	Nota	2019	2018
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk netto		1.152,9	1.587,4
Korekty:		1.780,1	1.106,7
Podatek dochodowy	10.1	539,3	1.135,2
Udziały w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	14	(4,2)	(3,3)
Amortyzacja	9.1	909,3	722,7
(Zyski)/Straty z tytułu różnic kursowych		156,3	190,5
Odsetki i dywidendy		191,8	133,5
(Zyski)/Straty z tytułu działalności inwestycyjnej		47,7	8,0
Odpisy z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych	9.3	(61,1)	(271,7)
Rozliczenie i wycena instrumentów finansowych	9.5; 9.6	(15,8)	7,2
(Zwiększenie)/Zmniejszenie stanu należności z tytułu dostaw i usług		(728,7)	796,6
Zmniejszenie/(Zwiększenie) stanu pozostałych aktywów		48,2	(157,3)
(Zwiększenie) stanu zapasów		(8,1)	(1.256,7)
Zwiększenie/(Zmniejszenie) stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług		27,1	(288,0)
Zwiększenie stanu pozostałych zobowiązań i rezerw		634,0	77,6
Zwiększenie stanu świadczeń pracowniczych		44,3	12,4
Podatek dochodowy zapłacony		(802,8)	(366,6)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		2.130,2	2.327,5
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Dywidendy otrzymane - wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności		6,1	3,2
Dywidendy otrzymane od jednostek pozostałych		2,1	1,7
Odsetki otrzymane		5,1	6,2
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		0,6	8,3
Zakup rzeczowych aktywów trwałych i pozostałych aktywów niematerialnych		(805,0)	(967,2)
Wniesienie wkładów pieniężnych - wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	14	(17,3)	(7,6)
Lokaty		-	8,0
Depozyty zabezpieczające		(49,7)	27,0
Środki przeznaczone na koszty przyszłej likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		394,6	(226,3)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		55,6	60,1
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(407,9)	(1.086,6)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów	22.1	283,4	366,6
Emisja obligacji	22.3	-	128,2
Otrzymane dotacje		0,5	-
Wydatki z tytułu spłaty kredytów	22.1	(1.347,3)	(1.109,5)
Wydatki z tytułu spłaty pożyczek	22.2	(11,9)	(12,8)
Wykup obligacji	22.3	-	(214,8)
Zapłacone odsetki		(242,3)	(224,3)
Zapłacone dywidendy	12	(554,6)	(184,9)
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu		(194,4)	(33,0)
Rozliczenie pochodnych instrumentów finansowych		(74,6)	49,5
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		(2.141,2)	(1.235,0)
Przepływy pieniężne netto razem		(418,9)	5,9
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		(2,8)	11,8
Zmiana stanu środków pieniężnych netto		(421,7)	17,7
Środki pieniężne na początek okresu		1.938,3	1.920,6
Środki pieniężne na koniec okresu	17	1.516,6	1.938,3

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019
w milionach złotych

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	Kapitał rezerwowo z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych	Zyski zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczenia	Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny razem
1 stycznia 2019		184,9	2.228,3	(288,2)	9.826,1	83,6	12.034,7	0,1	12.034,8
Zysk netto	11	-	-	-	1.152,9	-	1.152,9	-	1.152,9
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	84,6	(8,9)	6,6	82,3	-	82,3
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	84,6	1.144,0	6,6	1.235,2	-	1.235,2
Dywidenda	12	-	-	-	(554,6)	-	(554,6)	-	(554,6)
31 grudnia 2019		184,9	2.228,3	(203,6)	10.415,5	90,2	12.715,3	0,1	12.715,4
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	8.432,2	92,2	10.712,4	0,1	10.712,5
Wpływ zmiany polityki rachunkowości		-	-	-	(8,7)	-	(8,7)	-	(8,7)
1 stycznia 2018		184,9	2.228,3	(225,2)	8.423,5	92,2	10.703,7	0,1	10.703,8
Zysk netto	11	-	-	-	1.587,4	-	1.587,4	-	1.587,4
Inne całkowite dochody/(straty) netto		-	-	(63,0)	0,1	(8,6)	(71,5)	-	(71,5)
Całkowite dochody/(straty) ogółem		-	-	(63,0)	1.587,5	(8,6)	1.515,9	-	1.515,9
Dywidenda		-	-	-	(184,9)	-	(184,9)	-	(184,9)
31 grudnia 2018		184,9	2.228,3	(288,2)	9.826,1	83,6	12.034,7	0,1	12.034,8

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA

1. Informacje ogólne

Grupa LOTOS Spółka Akcyjna („Grupa LOTOS S.A.”, „Spółka”, „Jednostka Dominująca”) została utworzona 18 września 1991 roku. Siedziba Spółki mieści się w Polsce pod adresem: 80 - 718 Gdańsk, ul. Elbląska 135.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A. („Grupa Kapitałowa LOTOS”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa”) jest wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej oraz ich sprzedaż hurtowa i detaliczna. Grupa prowadzi również działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, Grupa LOTOS S.A. zakwalifikowana jest do sektora paliwowego.

2. Skład Grupy Kapitałowej oraz jego zmiany

W skład Grupy Kapitałowej LOTOS wchodzi: Grupa LOTOS S.A. jako Jednostka Dominująca oraz podmioty o profilu produkcyjnym, usługowym i handlowym (spółki zależne oraz spółki pośrednio zależne od Grupy LOTOS S.A.) i fundacja.

Poniżej przedstawiono informacje na temat siedziby i przedmiotu działalności wymienionych wyżej podmiotów, a także dane na temat procentowego udziału Grupy w ich własności.

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2019	31.12.2018
Jednostka Dominująca				
Segment produkcji i handlu				
• Grupa LOTOS S.A.	Gdańsk	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej (głównie paliw) oraz ich sprzedaż hurtowa	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Jednostki bezpośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
Segment wydobywczy				
• LOTOS Upstream Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność firm centralnych (head offices) i holdingów	100,00%	100,00%
• LOTOS Petrobaltic S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Petrobaltic S.A.)	Gdańsk	Pozyskiwanie oraz eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
Segment produkcji i handlu				
• LOTOS Paliwa Sp. z o.o.	Gdańsk	Sprzedaż hurtowa, detaliczna paliw, lekkiego oleju opałowego, zarządzanie siecią stacji paliw LOTOS	100,00%	100,00%
• LOTOS Oil Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż olejów smarowych i smarów oraz sprzedaż olejów bazowych	100,00%	100,00%
• LOTOS Asfalt Sp. z o.o.	Gdańsk	Produkcja i sprzedaż asfaltów	100,00%	100,00%
• LOTOS Kolej Sp. z o.o.	Gdańsk	Transport kolejowy	100,00%	100,00%
• LOTOS Serwis Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność w zakresie utrzymania ruchu mechanicznego, elektrycznego i automatyki, usługi remontowe	100,00%	100,00%
• LOTOS Lab Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Lab Sp. z o.o.)	Gdańsk	Wykonywanie analiz laboratoryjnych	100,00%	100,00%
• LOTOS Straż Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona przeciwpożarowa	100,00%	100,00%
• LOTOS Ochrona Sp. z o.o.	Gdańsk	Ochrona mienia i osób	100,00%	100,00%
• LOTOS Terminale S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Terminale S.A.)	Czechowice-Dziedzice	Magazynowanie i dystrybucja paliw	100,00%	100,00%
• LOTOS Infrastruktura S.A. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK LOTOS Infrastruktura S.A.)	Jasło	Magazynowanie i dystrybucja paliw, wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100,00%	100,00%
• LOTOS Gaz S.A. w likwidacji	Kraków	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
Jednostki bezpośrednio zależne nie objęte konsolidacją ⁽¹⁾				
• Infrastruktura Kolejowa Sp. z o.o. w likwidacji	Gdańsk	Spółka nie prowadzi działalności operacyjnej	100,00%	100,00%
• Fundacja LOTOS	Gdańsk	Działalność społecznie użyteczna w sferze zadań publicznych określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego. Fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej	100,00%	100,00%

Nazwa podmiotu	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostki	
			31.12.2019	31.12.2018
Jednostki pośrednio zależne konsolidowane metodą pełną				
Segment produkcji i handlu				
GK LOTOS Lab Sp. z o.o.				
• LOTOS Vera Sp. z o.o.	Warszawa	Produkcja samochodów osobowych	100,00%	100,00%
GK LOTOS Infrastruktura S.A.				
• RCEkoenergia Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej, ciepła i gazu	100,00%	100,00%
GK LOTOS Terminale S.A.				
• LOTOS Biopaliwa Sp. z o.o.	Czechowice-Dziedzice	Produkcja estrów metylowych kwasów tłuszczowych (FAME)	100,00%	100,00%
Segment wydobywczy				
GK LOTOS Upstream Sp. z o.o.				
• LOTOS Exploration and Production Norge AS	Norwegia, Stavanger	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, świadczenie usług związanych z poszukiwaniem i wydobyciem ropy naftowej i gazu ziemnego	100,00%	100,00%
• AB LOTOS Geonafta (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK AB LOTOS Geonafta)	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej, świadczenie usług wiertniczych oraz kupno i sprzedaż ropy naftowej	100,00%	100,00%
• UAB Genciu Nafta	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%
• UAB Manifoldas	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	100,00%	100,00%
• LOTOS Upstream UK Ltd.	Wielka Brytania, Londyn	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu	100,00%	100,00%
GK LOTOS Petrobaltic S.A.				
• B8 Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie	99,99%	99,99%
• B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością BALTIC S.K.A.	Gdańsk	Poszukiwanie i eksploatacja złóż ropy naftowej i gazu ziemnego	99,99%	99,99%
• Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka posiada swoją grupę kapitałową GK Miliana Shipholding Company Ltd.)	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług magazynowania i transportu ropy naftowej oraz innych usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• Technical Ship Management Sp. z o.o. (spółka posiada swoją grupę kapitałową: GK Technical Ship Management Sp. z o.o.)	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca transport morski, doradztwo w zakresie eksploatacji statków	99,99%	99,99%
• SPV Baltic Sp. z o.o.	Gdańsk	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• SPV Petro Sp. z o.o.	Gdańsk	Działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, transport morski	99,99%	99,99%
• Miliana Shipmanagement Ltd.	Cypr, Nikozja	Świadczenie usług w obszarze transportu morskiego	99,99%	99,99%
• Bazalt Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Granit Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Kambr Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• St. Barbara Navigation Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Petro Icarus Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Petro Aphrodite Company Ltd.	Cypr, Nikozja	Czarter statku	99,99%	99,99%
• Miliana Shipping Group Ltd.	Cypr, Nikozja	Zarządzanie posiadanymi aktywami	- ⁽²⁾	99,99%
• Energobaltic Sp. z o.o.	Władysławowo	Produkcja energii elektrycznej, energii cieplnej, LPG oraz kondensatu gazowego	99,99%	99,99%

⁽¹⁾ Podmioty wyłączone z konsolidacji z uwagi na fakt, iż wielkości wykazywane w sprawozdaniach finansowych tych jednostek na dzień 31 grudnia 2019 roku są nieistotne dla realizacji obowiązku określonego w standardzie MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdanie finansowe”.

⁽²⁾ W 2019 roku nastąpiło połączenie spółek Miliana Shipholding Company Ltd. (spółka przejmująca) i Miliana Shipping Group Ltd. (spółka przejmowana). W wyniku połączenia Miliana Shipholding Company Ltd. przejęła wszelkie prawa i zobowiązania spółki przejmowanej, a Miliana Shipping Group Ltd. została wykreślona z ww. rejestru. Spółka posiadała swoją grupę kapitałową, w skład której wchodziły spółki: Bazalt Navigation Company Ltd., Granit Navigation Company Ltd., Kambr Navigation Company Ltd., St. Barbara Navigation Company Ltd., Petro Icarus Company Ltd. oraz Petro Aphrodite Company Ltd.

Informacje na temat udziałów Grupy we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności znajdują się w nocie 14.

3. Podstawa sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe („skonsolidowane sprawozdanie finansowe”, „sprawozdanie finansowe”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Unię Europejską, opublikowanymi i obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2019 roku.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie stwierdza się istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności przez spółki Grupy.

4. Nowe standardy i interpretacje

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które zostały przyjęte przez Unię Europejską („UE”):

- Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)” - dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” - zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” - definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”, MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”: Reforma IBOR (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Nowe standardy, zmiany w obowiązujących standardach oraz interpretacje, które nie zostały przyjęte przez Unię Europejską:

- MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe” (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć” - definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejścia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach” - sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe” (data wejścia w życie zmian została odroczone),
- MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych: klasyfikacja zobowiązań jako krótkoterminowe lub długoterminowe” (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2022 roku lub później).

Daty wejścia w życie są datami wynikającymi z treści standardów ogłoszonych przez Radę ds. Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej. Dаты stosowania standardów w UE mogą różnić się od dat stosowania wynikających z treści standardów i są ogłaszane w momencie zatwierdzenia do stosowania przez UE.

Grupa nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego z przyjętych przez UE standardów, interpretacji lub zmian, które na dzień 31 grudnia 2019 roku nie miały zastosowania.

Wpływ wdrożenia nowych standardów

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzeniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2018 (patrz nota 7 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2018), z wyjątkiem zasad, które zostały wprowadzone w wyniku zastosowania z dniem 1 stycznia 2019 roku nowego standardu MSSF 16 „Leasing”. Wpływ nowego standardu na stosowane przez Grupę zasady (polityki) rachunkowości opisano w nocie 4 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2018 oraz poniżej.

Podstawowe informacje o standardzie

MSSF 16 „Leasing”

<p>MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i został przyjęty przez Unię Europejską. Zastąpił on wcześniej obowiązujący standard MSR 17 oraz interpretacje KIMS 4, SKI 15, 27.</p>	<p>Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do kontroli użytkownika zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.</p> <p>Zasadniczym elementem różniącym definicje leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytym konkretnym składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym aktywem, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych i kontroluje wykorzystanie danego aktywa w danym okresie.</p> <p>W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania aktywa wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu.</p> <p>Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, uprzednio ujęte w większości w kosztach usług obcych, są obecnie klasyfikowane jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.</p> <p>Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczane są efektywną stopą procentową.</p>
--	---

Wpływ MSSF 16 na sprawozdanie finansowe

Grupa przeprowadziła analizę, której celem było wyselekcjonowanie umów, na podstawie których Grupa użytkuje składniki aktywów, będące własnością podmiotów trzecich. Każda zidentyfikowana umowa została poddana ocenie pod kątem spełnienia kryteriów uznania za leasing zgodnie z MSSF 16. Na bazie przeprowadzonej oceny umów, skalkulowano wpływ MSSF 16 na poszczególne pozycje sprawozdania finansowego Grupy.

Grupa dokonała także stosownych zmian w polityce rachunkowości i procedurach operacyjnych. Zostały opracowane i wdrożone metodyki prawidłowej identyfikacji umów, które są leasingiem oraz zbierania danych niezbędnych do prawidłowego ujęcia księgowego tych transakcji.

Grupa podjęła decyzję o wdrożeniu standardu z dniem 1 stycznia 2019 roku. Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16 nowe zasady zostały przyjęte retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu początkowego zastosowania nowego standardu do kapitałów własnych na dzień 1 stycznia 2019 roku. W związku z tym dane porównawcze za rok obrotowy 2018 nie zostały przekształcone (zmodyfikowane podejście retrospektywne).

MSSF 16 wprowadza nową definicję leasingu. Grupa skorzystała jednak z uproszczenia dopuszczonego w okresie przejściowym i nie dokonała ponownej oceny, czy wcześniej sklasyfikowane umowy zawierają leasing. Wobec tego definicja leasingu zgodna z MSR 17 i KIMSF 4 będzie nadal obowiązywała w odniesieniu do umów leasingu zawartych lub zmienionych przed 1 stycznia 2019 roku.

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

Ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu

Po przyjęciu MSSF 16 Grupa ujęła zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do umów, które zostały sklasyfikowane jako "leasing operacyjny" zgodnie z zasadami dotychczas obowiązującego MSR 17. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu na dzień wdrożenia standardu, obliczonej na bazie krańcowej stopy procentowej Grupy.

Zobowiązanie z tytułu leasingu	1 stycznia 2019
Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego na dzień 31 grudnia 2018 roku	1.372,0
Wpływ dyskonta przy użyciu krańcowej stopy procentowej Grupy na dzień 1 stycznia 2019 roku	(486,5)
Krótkoterminowe umowy leasingowe rozpoznane jako koszty okresu	(37,0)
Umowy leasingowe aktywów o niskiej wartości rozpoznane jako koszty okresu	(0,4)
Pozostałe ⁽¹⁾	243,5
Razem zobowiązania z tytułu leasingu ujęte na dzień 1 stycznia 2019 roku	1.091,6
Zobowiązanie finansowe z tytułu leasingu finansowego ujęte na dzień 31 grudnia 2018 roku	180,0
Razem zobowiązanie z tytułu leasingu	1.271,6

⁽¹⁾ Dotyczy głównie użytkowania wieczystego gruntów, których nie klasyfikowano jako leasing operacyjny na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Na datę początkowego ujęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące rodzaje opłat za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres trwania leasingu:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych,
- kwoty, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej przedmiotu leasingu,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że zostanie ona zrealizowana,
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia umowy.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Grupa przyjęła, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi. W celu oszacowania wysokości stopy dyskonta Grupa wzięła pod uwagę następujące parametry umowy: rodzaj, długość trwania, walutę oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby zapłacić na rzecz instytucji finansowych w celu uzyskania finansowania.

Na dzień wdrożenia standardu obliczone przez Grupę stopy dyskonta wynosiły średnio 6,15%.

Zastosowanie praktycznych uproszczeń

Stosując po raz pierwszy MSSF 16 Grupa zastosowała następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach,
- umowy z tytułu leasingu operacyjnego z pozostałym okresem leasingu krótszym niż 12 miesięcy na dzień 1 stycznia 2019 roku potraktowane zostały jako leasing krótkoterminowy,
- wykluczenie początkowych kosztów bezpośrednich w zakresie pomiaru aktywów związanych z prawem do użytkowania w dniu początkowego zastosowania, oraz
- wykorzystanie perspektywy czasu (wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie) w określaniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcje przedłużenia lub rozwiązania umowy najmu.

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Szacowany wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz związanych z nimi zobowiązań finansowych przedstawia poniższa tabela:

	MSR 17 31 grudnia 2018	Wpływ zmiany polityki rachunkowości	MSSF 16 1 stycznia 2019
AKTYWA			
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	8.742,4	1.024,0	9.766,4
Rzeczowe aktywa trwałe segmentu wydobywczego	3.044,0	67,6	3.111,6
Razem	11.786,4	1.091,6	12.878,0
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu	2.345,3	885,6	3.230,9
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu	1.538,7	206,0	1.744,7
Razem	3.884,0	1.091,6	4.975,6

Wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów

Poniższa tabela przedstawia szacunkowe kwoty, które wpływają na skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów w bieżącym okresie sprawozdawczym w wyniku zastosowania MSSF 16 w porównaniu z MSR 17 i związanymi z nimi interpretacjami, które obowiązywały przed zmianą.

	2019		
	Kwoty ujęte zgodnie z MSSF 16	Korekta	Kwoty bez wpływu zastosowania MSSF 16*
Przychody ze sprzedaży	29.493,3	-	29.493,3
Koszt własny sprzedaży	(25.649,1)	(11,6)	(25.660,7)
Zysk na sprzedaży	3.844,2	(11,6)	3.832,6
Koszty sprzedaży	(1.425,6)	(13,0)	(1.438,6)
Koszty ogólnego zarządu	(490,8)	(1,2)	(492,0)
Pozostałe przychody	134,6	(2,6)	132,0
Pozostałe koszty	(92,7)	21,6	(71,1)
Zysk operacyjny	1.969,7	(6,8)	1.962,9
w tym: amortyzacja	(909,3)	173,4	(735,9)
Przychody finansowe	70,1	(0,2)	69,9
Koszty finansowe	(351,8)	57,2	(294,6)
Udział w wynikach netto wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności	4,2	-	4,2
Zysk przed opodatkowaniem	1.692,2	50,2	1.742,4
Podatek dochodowy od osób prawnych	(539,3)	(8,0)	(547,3)
Zysk netto	1.152,9	42,2	1.195,1

* Kolumna przedstawia kwoty ustalone w taki sposób, jakby MSR 17 i związane z nim interpretacje miały zastosowanie w bieżącym okresie sprawozdawczym

Wpływ na kapitał własny

Wdrożenie MSSF 16 nie miało wpływu na zyski zatrzymane i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

Wpływ na wskaźniki finansowe

Ze względu na ujęcie w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej praktycznie wszystkich umów leasingu, wdrożenie MSSF 16 przez Grupę miało wpływ na jej wskaźniki bilansowe, w tym wskaźnik zadłużenia do kapitału własnego. Dodatkowo, w efekcie wdrożenia MSSF 16 zmianie uległy miary zysku (m. in. zysk z działalności operacyjnej, EBITDA), a także przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Grupa przeanalizowała wpływ tych zmian na spełnienie kowenantów zawartych w umowach kredytowych, których jest stroną i nie stwierdziła ryzyka ich naruszenia.

5. Zastosowanie założeń, szacunków i osądów w rachunkowości

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga przyjęcia pewnych założeń oraz dokonania szacunków i osądów, które wpływają na wielkości wykazane w sprawozdaniu finansowym.

Założenia i szacunki są oparte na najlepszej wiedzy kierownictwa na temat bieżących i przyszłych zdarzeń oraz działań, jednak rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i związane z nimi założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmiana szacunków księgowych jest rozpoznawana w okresie, w którym zostały one zmienione, jeśli dotyczy to wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i przyszłym, jeśli zmiany dotyczą zarówno okresu bieżącego jak i przyszłego. Przyjęte istotne założenia przy dokonywaniu szacunków przedstawione zostały w odpowiednich notach do sprawozdania.

Przyjmując założenia, dokonując szacunków i osądów zarząd Spółki (Zarząd) może kierować się własnym doświadczeniem i wiedzą, a także opiniami, analizami i rekomendacjami niezależnych ekspertów.

Ważne założenia i szacunki

Świadczenia pracownicze

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Założenia aktuarialne i wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych opisano w nocie 24.3.

Amortyzacja

Podstawą do naliczania amortyzacji naturalnej składników majątku morskich i lądowych kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego są oceniane przez Grupę, weryfikowane i aktualizowane wielkości zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P zasoby pewne oraz zasoby prawdopodobne) oraz prognozy wydobywania dla poszczególnych złóż ropy naftowej i gazu sporządzane na podstawie danych geologicznych, w oparciu o próbną eksploatację, późniejszy przebieg produkcji i harmonogram planowanych prac przyjętych w strategii długoterminowej.

Wysokość stawek amortyzacyjnych rafineryjnych i pozostałych aktywów trwałych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego majątku trwałego oraz aktywów niematerialnych. Grupa corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ich ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków. Aktualizacja szacunków w tym zakresie, która miała wpływ na sprawozdanie finansowe Grupy za rok 2019 dotyczyła przede wszystkim Jednostki Dominującej, w której nastąpiło zwiększenie amortyzacji z tego tytułu o 1,4 mln zł.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wycenia się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy doborze właściwych dla tych celów metod i założeń Grupa kieruje się profesjonalnym osądem.

Założenia dotyczące wyceny wartości godziwej instrumentów finansowych opisano w notach 7.20 oraz 7.22.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego

Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione. Zarząd Jednostki Dominującej weryfikuje przyjęte szacunki dotyczące prawdopodobieństwa odzyskania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w oparciu o zmiany czynników branych pod uwagę przy ich dokonywaniu, nowe informacje oraz doświadczenia z przeszłości.

Informacje dotyczące aktywów z tytułu podatku odroczonego przedstawiono w nocie 10.3.

Utrata wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne oraz pojedynczych składników rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych

Stwierdzenie utraty wartości wymaga oszacowania wartości odzyskiwalnej składników aktywów lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne. Do istotnych założeń uwzględnianych przy szacunkach tej wartości należą takie zmienne jak: stopy dyskontowe, stopy wzrostu, wskaźniki cenowe.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku, po przeprowadzeniu analiz przepływów pieniężnych dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne i wykonaniu stosownych testów na utratę wartości dla aktywów, które tego wymagały, Grupa dokonała niezbędnych korekt wartości tych aktywów i ujawniła szczegółowe informacje dotyczące założeń i wyników testów w nocie 13.

Rezerwa na koszty likwidacji instalacji segmentu wydobywczego i rekultywację terenu

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa dokonuje analizy kosztów niezbędnych do poniesienia w celu likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego oraz nakładów do poniesienia na przyszłą rekultywację terenu. W wyniku tych analiz Grupa koryguje wartość utworzonej w poprzednich latach rezerwy na rekultywację, urealnijając jej poziom do wysokości szacowanych przyszłych, niezbędnych do poniesienia kosztów. Na wzrost rezerwy z tego tytułu wpływ ma również szacunek zmiany wartości pieniądza w czasie. Zasady ujmowania tych rezerw przedstawiono w nocie 7.24.1, natomiast informacje na temat rezerw ujętych w niniejszym sprawozdaniu finansowym za rok 2019 znajdują się w nocie 25.1.

Stopa dyskonta leasingu

Dla każdego rodzaju umów Grupa szacuje wysokość stopy dyskontowej, która będzie wpływać na ostateczną wartość wyceny tych umów. Grupa bierze pod uwagę charakterystykę umowy, długość trwania umowy, walutę umowy oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby ponieść na rzecz zewnętrznych instytucji finansowych, gdyby chciała zawrzeć taką transakcję na rynku finansowym.

Proces ustalenia aktualnej krańcowej stopy procentowej obejmuje następujące kroki:

- analiza aktualnej struktury finansowania leasingobiorcy (np. jakie instrumenty dłużne posiada leasingobiorca i jakie są warunki tych instrumentów);
- ustalenie odpowiedniej stopy referencyjnej – (przy założeniu konkretnej waluty, warunków gospodarczych i okresu obowiązywania umowy leasingu);
- analiza pozostałych istotnych warunków leasingu, w tym charakter aktywów bazowych.

W celu obliczenia stóp dyskonta dla potrzeb leasingu Grupa przyjmuje, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi.

Grupa zawiera umowy leasingu w oparciu o 3 główne waluty, dla których przypisała bazową stopę dyskonta. Są to PLN ze stopą bazową WIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych, EUR ze stopą bazową EURIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych oraz USD ze stopą bazową LIBOR dla okresów krótkoterminowych i oprocentowaniem obligacji skarbowych dla okresów długoterminowych.

Ustalenie aktualnych stóp dyskonta jest wykonywane cyklicznie co kwartał, a stopy dyskonta wówczas ustalone wykorzystywane są do kalkulacji leasingowych zgodnie z MSSF16 przez okres trwający do momentu kolejnej aktualizacji stóp dyskontowych.

Profesjonalny osąd w rachunkowości

Współkontrola nad jednostką, bądź działalnością, w której dokonano inwestycji

Grupa sprawuje współkontrolę nad jednostką, jeśli wraz ze wszystkimi współinwestorami musi współdziałać w celu kierowania jej istotną działalnością, co oznacza tym samym, że żaden ze współinwestorów pojedynczo nie sprawuje nad nią kontroli i bez współdziałania z pozostałymi nie może nią kierować. Grupa dokonuje oceny, czy sprawuje współkontrolę nad tzw. ustaleniem umownym definiowanym wg MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” bądź jako wspólne przedsięwzięcie, bądź wspólną działalność biorąc pod uwagę, czy wszystkie strony takiego ustalenia je kontrolują, czy podlegają wspólnie ekspozycji na zmienne zwroty z realizowanej inwestycji lub posiadają prawa do takich zwrotów oraz są w stanie decydować i wpływać wspólnie na ich wysokość poprzez wspólne kierowanie.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa prowadziła wspólne działania w ramach inwestycji realizowanych w Norwegii na złożach obszaru Heimdal, a także posiadała wspólne przedsięwzięcia (patrz nota 14) w rozumieniu MSSF 11 i w tym zakresie, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności oraz fakty, sprawowała współkontrolę.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Grupa posiadała ponadto udziały w złożach pola gazowego Sleipner w Norwegii, z których nabyciem - w grudniu 2015 roku (patrz nota 13.1.3 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2015), przystąpiła do umowy z pozostałymi udziałowcami licencji: Sleipner, Gungne, Loke, Alfa Sentral oraz PL046D. Biorąc pod uwagę kryteria MSSF 11, działalność Grupy na wymienionych wyżej złożach nie stanowi wspólnych ustaleń umownych w rozumieniu tego standardu i Grupa nie sprawuje współkontroli nad tą działalnością, ze względu na fakt, iż istnieje więcej niż jedna kombinacja stron, które wspólnie mogą porozumieć się w celu podjęcia istotnych decyzji. Z tego względu dla celów prawidłowego rozliczenia i ujmowania operacji związanych z działalnością na polu Sleipner, Grupa stosuje zapisy innych, odpowiednich MSSF, uwzględniając swój udział w złożach, co sprawia, że nie ma istotnych różnic w metodzie księgowego ujmowania i rozpoznawania związanych z tą działalnością operacji w porównaniu do sposobu rozpoznawania operacji prowadzonych wspólnie z udziałowcami licencji Heimdal, które spełniają definicję wspólnych działań w rozumieniu MSSF 11.

Klasyfikacja aktywów złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w sprawozdaniu finansowym

Grupa dokonuje klasyfikacji aktywów złożowych odpowiednio do aktywów związanych z poszukiwaniem i oceną zasobów danego złoża (ang. exploration & evaluation) lub do aktywów związanych z zagospodarowaniem (ang. development) i pełną eksploatacją (ang. production) kierując się profesjonalnym osądem.

Po potwierdzeniu wielkości danego złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady na aktywa złożowe są przenoszone z pozycji aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych lub aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobywaniem.

Decyzja o prezentacji aktywów złoża w sprawozdaniu finansowym w ramach zagospodarowania lub aktywów związanych z wydobywaniem zasobów uwzględnia wszelkie warunki i okoliczności związane z prowadzonym w segmencie wydobywczym procesem realizacji inwestycji i późniejszego pełnego eksploataowania złoża.

Zasady rachunkowości dotyczące aktywów złożowych opisano w nocie 7.11, natomiast prezentacja i szczegółowe informacje na temat tych aktywów w sprawozdaniu finansowym przedstawiono w nocie 13.2.

6. Zmiana danych prezentowanych we wcześniejszych okresach sprawozdawczych oraz korekty błędów

W sprawozdaniu z całkowitych dochodów Grupa dokonała zmiany w zakresie prezentacji utworzenia rezerwy na pokrycie niedoboru uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) z działalności pozostałej do działalności podstawowej (Podatki i opłaty). W wyniku tej zmiany w sprawozdaniu z całkowitych dochodów za rok 2018 pozostałe koszty zmniejszyły się (patrz nota 9.4), a koszt własny sprzedaży zwiększył się o kwotę 26,3 mln zł. Zmianie uległy również dane porównywalne zaprezentowane w nocie 9.1 Koszty według rodzaju w pozycjach: Podatki i opłaty oraz Koszt własny sprzedaży. Pozycje te wzrosły o kwotę 26,3 mln zł.

7. Zasady rachunkowości

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, z wyjątkiem tych instrumentów finansowych, które są zaklasyfikowane jako wyceniane według wartości godziwej.

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

7.1 Konsolidacja

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone na podstawie sprawozdania finansowego Jednostki Dominującej oraz sprawozdań finansowych jednostek przez nią kontrolowanych i współkontrolowanych sporządzonych na dzień 31 grudnia 2019 roku.

Wszystkie znaczące salda i transakcje pomiędzy jednostkami powiązаныmi, w tym istotne niezrealizowane zyski wynikające z transakcji między nimi, zostały w całości wyeliminowane. Niezrealizowane straty są eliminowane, chyba że dowodzą wystąpienia utraty wartości.

Spółki zależne podlegają konsolidacji metodą pełną od momentu objęcia kontroli przez Grupę, natomiast przestają być konsolidowane w momencie utraty nad nimi kontroli. Zgodnie z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” Grupa sprawuje kontrolę nad jednostką, jeżeli z tytułu swojego zaangażowania w tę jednostkę podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub gdy ma prawa do takich zmiennych zwrotów oraz ma możliwość wywierania na nie wpływu poprzez sprawowanie nad tą jednostką władzy.

Grupa sprawuje współkontrolę nad jednostką, jeśli wraz ze wszystkimi współinwestorami musi współdziałać w celu kierowania jej istotną działalnością, co oznacza tym samym, że żaden ze współinwestorów pojedynczo nie sprawuje nad nią kontroli i bez współdziałania z pozostałymi nie może nią kierować. Posiadane przez Grupę udziały we wspólnych przedsięwzięciach (patrz nota 14) ujmowane są metodą praw własności (patrz nota 7.28).

7.2 Przychody ze sprzedaży

Przychody z umów z klientami ujmowane są w momencie spełnienia przez Grupę zobowiązania do wykonania świadczenia, poprzez przekazanie przyrządzonego towaru lub usługi klientowi, gdzie przekazanie to stanowi jednocześnie uzyskanie przez nabywcę kontroli nad tym składnikiem aktywów. W przychodach z umów z klientami w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są przychody powstające ze zwykłej działalności operacyjnej Grupy (tj. przychody ze sprzedaży produktów, usług, towarów i materiałów) skorygowane o wynik z rozliczenia instrumentów pochodnych zabezpieczających przyszłe przepływy pieniężne. W sprawozdaniu z sytuacji finansowej przedstawiana jest umowa (zależnie od stosunku pomiędzy spełnieniem zobowiązania przez Grupę, a płatnością dokonywaną przez klienta) jako składnik aktywów z tytułu umowy lub zobowiązania z tytułu umowy. Oddzielnie, jako należności z tytułu dostaw i usług prezentowane są wyłącznie bezwarunkowe prawa Grupy do otrzymania wynagrodzenia (np. gdy wystawiono już klientowi faktury lub inny tytuł zobowiązujący prawnie do zapłaty w określonym terminie czasu). Prawa o charakterze warunkowym (innym niż tylko upływ czasu) są prezentowane jako składnik aktywów z tytułu umowy. Jeżeli z tytułu jednej umowy wynika kilka obowiązków, w odniesieniu do których rozpoznano zarówno aktywą jak i zobowiązania z tytułu umowy, to w sprawozdaniu z sytuacji finansowej są one prezentowane w wartości netto. Składnik aktywów z tytułu umowy podlega ujęciu i wycenie zgodnie z wytycznymi MSSF 9 „Instrumenty finansowe”.

Identyfikacja umowy z klientem

Grupa zanim uzna kontrakt jako „umowę z klientem” przeprowadza analizę, czy poniższe określone kryteria łącznie zostały spełnione:

- Umowa między dwiema lub więcej stronami została zawarta w formie pisemnej, ustnej lub innej zgodnej ze zwyczajowymi praktykami handlowymi i została zaakceptowana przez strony;
- Umowa identyfikuje prawa i obowiązki każdej ze stron w zakresie towarów lub usług oraz warunków płatności - kontrakt powinien zawierać jasne zapisy dotyczące momentu przekazania kontroli klientowi nad sprzedanymi dobrami lub wyświadczonymi usługami. W przypadku sprzedaży dóbr, moment przekazania kontroli jest zwykle momentem przekazania dobra klientowi. W przypadku świadczenia usług, szczególnie przez dłuższy okres, moment przekazania kontroli może nie być łatwy do zidentyfikowania. Jeśli moment przekazania kontroli nie został określony w umowie bądź nie jest zdefiniowany praktyką rynkową, wówczas umowa nie spełnia kryterium, ponieważ sprzedawca nie jest w stanie określić czasu rozpoznania przychodu ze sprzedaży. Kontrakt musi precyzować także sposób, kwotę oraz termin płatności;
- Każda ze stron oczekuje wykonania swoich obowiązków wynikających z umowy oraz jest prawdopodobne, że za przekazane dobra lub usługi zostanie otrzymane wynagrodzenie, które Grupa jest w stanie określić. Oceniając prawdopodobieństwo zapłaty na tym etapie Grupa rozważa wyłącznie zdolność kontrahenta oraz jego intencję zapłaty w dacie wymagalności zobowiązania, nie oceniając wysokości kwoty jaką uzyska od kontrahenta (kwota ta może się różnić od wysokości ceny kontraktu np. o późniejsze rabaty, upusty czy inne elementy wynagrodzenia zmiennego);
- Umowa posiada treść ekonomiczną, czyli w rezultacie jej wykonania zmienia się ryzyko, czas oraz kwota przyszłych przepływów pieniężnych Grupy. W przypadku, gdy nie przewiduje się zmiany tych parametrów, jest mało prawdopodobne, że kontrakt posiada treść ekonomiczną. Zmiana wielkości planowanych przepływów pieniężnych nie musi ulegać zmianie tylko poprzez dodatkowe przepływy pieniężne otrzymywane od klienta ale także zmniejszenie wielkości przepływów pieniężnych wychodzących od sprzedawcy, na przykład poprzez otrzymanie od klienta wynagrodzenia w formie niepieniężnej;
- Jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma wynagrodzenie, które będzie jej przysługiwało w zamian za dobra lub usługi, które zostaną przekazane klientowi.

Identyfikacja zobowiązań do wykonania świadczenia

W momencie zawarcia umowy Grupa dokonuje oceny dóbr lub usług przyrzeczonych w umowie z klientem i identyfikuje jako zobowiązanie do wykonania świadczenia każde przyrzeczenie do przekazania na rzecz klienta dobra lub usługi (lub pakietu dóbr lub usług), które można wyodrębnić lub grupy odrębnych dóbr lub usług, które są zasadniczo takie same i w przypadku których przekazanie na rzecz klienta ma taki sam charakter.

Dobro lub usługa przyrządzone klientowi są odrębne, jeżeli spełnione są obydwa następujące warunki:

- klient może odnosić korzyści z dobra lub usługi albo bezpośrednio, albo poprzez powiązanie z innymi zasobami, które są dla niego łatwo dostępne, oraz
- zobowiązanie Grupy do przekazania dobra lub usługi na rzecz klienta można zidentyfikować jako odrębne w stosunku do innych zobowiązań określonych w umowie.

Ustalenie ceny transakcji

Przy ustalaniu ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia nie tylko wynagrodzenie stałe, ale również inne elementy wynagrodzenia jak wynagrodzenie zmienne (tj. kwota wynagrodzenia uwarunkowana wystąpieniem lub nie jakiegoś niepewnego zdarzenia w przyszłości), wynagrodzenie niepieniężne, wynagrodzenie należne klientowi oraz istotny czynnik finansowania. Cena ta nie obejmuje kwot pobranych w imieniu innego podmiotu tj. podatek VAT i inne podatki związane ze sprzedażą (podatek akcyzowy, opłata paliwowa).

Zmienne wynagrodzenie

Niektóre umowy z klientami mogą zawierać kwoty zmienne wynagrodzenia w związku z udzielaniem upustów, rabatów, zwrotu wynagrodzenia, kredytów, ustępstw cenowych, dodatków, premii za wyniki lub nakładaniem kar.

W wartości ceny transakcyjnej Grupa uwzględnia taką kwotę wynagrodzenia zmiennego, co do której istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi konieczność znacznego odwrócenia ujętego wcześniej przychodu (zasada ostrożności) i dokonuje szacunku stosując jedną z następujących metod, w zależności od tego, która z nich pozwoli dokładniej przewidzieć kwotę wynagrodzenia, do którego jest uprawniona:

- metodę oczekiwanych wartości (sumie iloczynów kwot wynagrodzenia i prawdopodobieństw ich wystąpienia), którą stosuje się w przypadku zawierania dużej liczby podobnych umów, a w danej umowie przewiduje się więcej niż dwa możliwe wyniki;
- metodę wartości najbardziej prawdopodobnej (czyli najbardziej prawdopodobnej kwoty z możliwych) w przypadku gdy umowa ma tylko dwa możliwe wyniki (np. z premią lub bez).

Raz wybrana metoda stosowana jest do danej umowy konsekwentnie. Szacunek aktualizuje się na każdy dzień sprawozdawczy. Ewentualne korekty rozpoznanego przychodu ujmowane są w okresie, w którym ma miejsce aktualizacja (cumulative catch up adjustment) – łączna kwota rozpoznanych przychodów powinna odpowiadać kwocie, która byłaby rozpoznana, gdyby nowe informacje były znane Grupie od początku.

Wynagrodzenie niepieniężne Grupa wycenia w wartości godziwej, a w przypadku braku możliwości jej racjonalnego szacunku, w sposób pośredni przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży przyrzeczonych dóbr lub usług.

Wynagrodzenie płatne klientowi, o ile tylko nie stanowi zapłaty za wyodrębnione dobro lub usługę nabywaną od klienta, powoduje obniżenie ceny transakcyjnej. Obniżenie przychodów następuje w chwili wystąpienia późniejszego z poniższych zdarzeń:

- ujęcie przez Grupę przychodów z tytułu przekazania powiązanych dóbr lub usług klientowi; oraz
- zapłata lub zobowiązanie się Spółki do zapłaty wynagrodzenia (nawet jeżeli zapłata ta jest uzależniona od wystąpienia niepewnego zdarzenia w przyszłości).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego mającego miejsce w trakcie trwania umowy Grupa dokonuje aktualizacji swoich szacunków mających wpływ na cenę transakcyjną. Każda zmiana w cenie transakcyjnej jest alokowana do wszystkich zobowiązań do wykonania świadczenia, chyba, że wynagrodzenie zmienia się tylko jednego lub kilku (a nie wszystkich) takich zobowiązań.

Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia

Grupa przypisuje cenę transakcyjną do każdego zobowiązania do wykonania świadczenia (lub do odrębnego dobra lub odrębnej usługi) w kwocie, która odzwierciedla kwotę wynagrodzenia, które – zgodnie z oczekiwaniem Grupy – przysługuje jej w zamian za przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług klientowi.

Spełnianie zobowiązań do wykonania świadczenia

Jeśli obowiązek świadczenia wypełniany jest w danym punkcie czasu przychód ujmuje się w momencie przekazania kontroli nad produktem, towarem lub usługą (tzn. przekazania możliwości kierowania wykorzystaniem i uzyskiwania praktycznie wszystkich korzyści z tego produktu, towaru lub usługi).

Przesłankami wskazującymi na przekazanie kontroli do klienta są:

- Grupa posiada bieżące prawo do wynagrodzenia,
- klient posiada prawo własności do aktywa,
- klient posiada fizyczne władanie nad aktywem,
- klient przejął istotne ryzyka i korzyści związane z aktywem,
- klient zaakceptował rezultat obowiązku świadczenia.

Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ujmuje się w wyniku finansowym jednorazowo, w określonym momencie czasu, zgodnym z momentem spełnienia zobowiązania do wykonania świadczenia (w szczególności określonym w oparciu o reguły sprzedaży INCOTERMS).

W odniesieniu do umów dotyczących usług ciągłych, na podstawie których Grupa ma prawo do otrzymania od klienta wynagrodzenia w kwocie, która odpowiada bezpośrednio wartości, jaką dla klienta ma świadczenie dotychczas wykonane, Grupa ujmuje przychód w kwocie, którą ma prawo zafakturować.

Wynagrodzenie zleceniodawcy a wynagrodzenie pośrednika

W przypadku, gdy w dostarczanie dóbr lub usług klientowi zaangażowany jest inny podmiot, Grupa określa czy charakter przyrzeczenia Grupy stanowi zobowiązanie do wykonania świadczenia polegającego na dostarczeniu określonych dóbr lub usług (w tym przypadku Grupa jest zleceniodawcą) czy też na zleceniu innemu podmiotowi dostarczenia tych dóbr lub usług (w tym przypadku Grupa jest pośrednikiem).

Grupa jest zleceniodawcą, jeśli sprawuje kontrolę nad przyrzeczonym dobrem lub usługą przed ich przekazaniem klientowi. Jednostka nie musi jednak działać jako zleceniodawca, jeśli uzyskuje tytuł prawny do produktu tylko chwilowo, zanim zostanie on przeniesiony na klienta. Jednostka występująca w umowie jako zleceniodawca może sama wypełnić zobowiązanie do wykonania świadczenia lub może powierzyć wypełnienie tego zobowiązania lub jego części innemu podmiotowi (np. podwykonawcy) w jej imieniu. W takiej sytuacji Grupa ujmuje przychody w kwocie wynagrodzenia brutto, do którego – zgodnie z jej oczekiwaniem – będzie uprawniona w zamian za przekazane dobra lub usługi.

Grupa działa jako pośrednik, jeśli jej zobowiązanie do wykonania świadczenia polega na zapewnieniu dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot. W taki przypadku Spółka ujmuje przychody w kwocie jakiegokolwiek opłaty lub prowizji, do której – zgodnie z jej oczekiwaniem – będzie uprawniona w zamian za zapewnienie dostarczenia dóbr lub usług przez inny podmiot.

Istotny komponent finansowania

W przypadku umów z klientami, dla których okres pomiędzy przekazaniem przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi a momentem zapłaty za dobro lub usługę przekracza jeden rok Grupa ocenia, czy umowy zawierają istotny element finansowania. W celu ustalenia ceny transakcyjnej, Grupa koryguje przyrzeczoną kwotę wynagrodzenia o istotny komponent finansowania stosując stopę dyskontową, która zostałaby zastosowana w przypadku zawarcia oddzielnej transakcji finansowania pomiędzy jednostką a jej klientem w momencie zawarcia umowy.

Grupa zdecydowała się nie korygować przyrzeczonej kwoty wynagrodzenia o wpływ istotnego elementu finansowania, jeżeli w momencie zawarcia umowy oczekuje, że okres od momentu przekazania przyrzeczonego dobra lub usługi klientowi do momentu zapłaty za dobro lub usługę przez klienta wyniesie nie więcej niż jeden rok. Dlatego też, dla krótkoterminowych zaliczek Grupa nie wydziela istotnego elementu finansowania.

Wynagrodzenie niepieniężne

W przypadku umów, w których klient zobowiązał się do zapłaty wynagrodzenia w formie innej niż pieniężna, Grupa w celu ustalenia ceny transakcyjnej wycenia wynagrodzenie niepieniężne (lub przyrzeczenie zapłaty wynagrodzenia niepieniężnego) w wartości godziwej. W sytuacji, gdy Grupa nie może racjonalnie oszacować wartości godziwej wynagrodzenia niepieniężnego, wycenia je pośrednio przez odniesienie do indywidualnej ceny sprzedaży dóbr lub usług przyrzeczonych klientowi (lub klasie klientów) w zamian za wynagrodzenie.

Gwarancje

Grupa udziela gwarancji na sprzedane produkty, które stanowi zapewnienie klienta, że dany produkt jest zgodny z ustaloną przez strony specyfikacją. Grupa ujmuje takie gwarancje zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”.

Niektóre niestandardowe umowy z klientami mogą zawierać gwarancje rozszerzone. Gwarancje takie stanowią oddzielną usługę – ujmowaną jako zobowiązanie do wykonania świadczenia, do której przypisuje się część ceny transakcyjnej.

Aktywowane koszty doprowadzenia do zawarcia umowy

Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem jako składnik aktywów, jeżeli spodziewa się, że koszty te odzyska. Dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy to koszty ponoszone przez jednostkę w celu doprowadzenia do zawarcia umowy z klientem, których jednostka nie poniosłaby, jeżeli umowa nie zostałaby zawarta. Koszty doprowadzenia do zawarcia umowy ponoszone bez względu na to, czy umowa została zawarta, ujmuje się jako koszty w momencie ich poniesienia, chyba że koszty te wyraźnie obciążają klienta bez względu na to, czy umowa zostanie zawarta. Grupa ujmuje dodatkowe koszty doprowadzenia do zawarcia umowy jako koszty w momencie ich poniesienia, jeśli okres amortyzacji składnika aktywów, który w przeciwnym razie zostałby ujęty przez Grupę, wynosi jeden rok lub krócej. Składnik aktywów jest systematycznie amortyzowany, z uwzględnieniem okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi jest powiązany. Grupa dokonuje aktualizacji okresu amortyzacji, aby odzwierciedlić istotną zmianę oczekiwanego okresu przekazywania klientowi dóbr lub usług, z którymi powiązany jest składnik aktywów.

Aktywa z tytułu umowy

W ramach aktywów z tytułu umowy Grupa ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest uzależnione od warunku innego niż upływ czasu (na przykład od przyszłych świadczeń jednostki). Grupa ocenia, czy nie nastąpiła utrata wartości składnika aktywów z tytułu umowy na takiej samej zasadzie jak w przypadku składnika aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9.

Należności

W ramach należności Grupa ujmuje prawa do wynagrodzenia w zamian za dobra lub usługi, które przekazała klientowi, jeżeli prawo to jest bezwarunkowe (jedynym warunkiem wymagalności wynagrodzenia jest upływ określonego czasu). Grupa ujmuje należność zgodnie z MSSF 9. W momencie początkowego ujęcia należności z tytułu umowy wszelkie różnice pomiędzy wyceną należności zgodnie z MSSF 9 a odpowiadającą jej wcześniej ujętą kwotą przychodów Grupa ujmuje jako koszt (strata z tytułu utraty wartości).

Zobowiązania z tytułu umowy

W ramach zobowiązań z tytułu umowy Grupa ujmuje otrzymane lub należne od klienta wynagrodzenie, z którym wiąże się obowiązek przekazania klientowi dóbr lub usług.

Aktywa z tytułu prawa do zwrotu

W ramach aktywów z tytułu prawa do zwrotu Grupa ujmuje prawo do odzyskania produktów od klientów po wywiązaniu się ze zobowiązania do zwrotu zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia

Grupa ujmuje zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia, jeżeli po jego otrzymaniu oczekuje, że zwróci jego część lub całość klientowi. Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia wycenia się w kwocie otrzymanego wynagrodzenia (lub należności), do którego – zgodnie z oczekiwaniem Grupy – nie jest ona uprawniona (tj. w wysokości kwot nieujętych w cenie transakcyjnej). Zobowiązanie do zwrotu wynagrodzenia (oraz odpowiednia zmiana ceny transakcyjnej oraz wynikająca z niej zmiana zobowiązania z tytułu umowy) jest aktualizowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego w związku ze zmianami okoliczności.

7.3 Przychody z tytułu dywidend

Należne dywidendy zalicza się do przychodów finansowych na dzień powzięcia przez właściwy organ jednostki wypłacającej dywidendę uchwały o podziale zysku, chyba że w uchwale określono inny dzień prawa do dywidendy. Klasyfikacja przychodów z tytułu dywidend jako przychodów finansowych nie wynika wprost z MSR 18, jednak Grupa zdecydowała o takiej prezentacji z uwagi na jej powszechność w sprawozdawczości wśród stosujących MSSF podmiotów, nie będących instytucjami finansowymi (ang. common practice). Grupa stosuje taką prezentację w sposób ciągły.

7.4 Przychody z odsetek

Przychody z tytułu odsetek są rozpoznawane w momencie ich naliczenia (przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej), jeżeli ich otrzymanie nie jest wątpliwe. Grupa zalicza przychody z odsetek do przychodów finansowych w związku z powszechnie stosowaną i akceptowaną praktyką sprawozdawczą podmiotów stosujących MSSF, nie będących instytucjami finansowymi (ang. common practice). Prezentacja ta jest stosowana przez Grupę w sposób ciągły.

7.5 Podatek dochodowy

Na obowiązkowe obciążenia wyniku składają się: podatek bieżący (CIT) oraz podatek odroczony. Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto z powodu występowania tzw. różnic przejściowych między przychodami w ujęciu księgowym i podatkowym tj. przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w innym okresie niż bieżący okres sprawozdawczy oraz tzw. różnic trwałych wynikających z faktu, iż część kosztów i przychodów, ujętych księgowo nigdy nie będzie uwzględniona w rozliczeniu podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego ustalane jest z uwzględnieniem wszystkich różnic przejściowych występujących na dzień kończący okres sprawozdawczy między wartością podatkową aktywów i pasywów a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego ujmowane jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy zobowiązanie z tytułu podatku odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych aktywów podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji nie stanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych, współzależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestała być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do jego częściowego lub całkowitego zrealizowania.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów lub zobowiązań zostanie zrealizowany, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na dzień kończący okres sprawozdawczy lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na dzień kończący okres sprawozdawczy. Wpływ podatku odroczonego ujmuje się w wyniku danego okresu, z wyjątkiem podatków wynikających z transakcji lub zdarzeń, które są ujmowane poza wynikiem w innych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym, lub wynikających z połączenia przedsięwzięć.

Aktywa oraz zobowiązania z tytułu podatku odroczonego prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według wartości po skompensowaniu dla poszczególnych jednostek objętych konsolidacją.

7.6 Podatek od towarów i usług (VAT), podatek akcyzowy, opłata paliwowa i opłata emisyjna

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług (VAT) zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych (wtedy jest on ujmowany odpowiednio, jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej) oraz należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług (VAT), akcyzy, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej.

Kwota netto podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, opłaty paliwowej i opłaty emisyjnej możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jako część należności lub zobowiązań.

7.7 Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji oraz przeliczanie waluty obcej

Walutą funkcjonalną Jednostki Dominującej i walutą prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski („złoty”, „zł”, „PLN”). Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w milionach złotych i wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w milionach złotych.

Sprawozdania finansowe jednostek zagranicznych przeliczane są na walutę prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego w następujący sposób:

- odpowiednie pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej po średnim kursie, ustalonym przez NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy („średni kurs NBP na dzień kończący okres sprawozdawczy”),
- odpowiednie pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na każdy dzień kończący miesiąc okresu sprawozdawczego („średni kurs NBP za okres sprawozdawczy”).

Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane jako odrębne pozycje w kapitale własnym oraz w innych całkowitych dochodach.

Na pozycje Różnice kursowe z przeliczenia składają się różnice kursowe związane z przeliczeniem na złote polskie sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek i grup kapitałowych.

Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych, które stanowią część inwestycji netto w jednostkę działającą za granicą ujmuje się w kapitale własnym oraz innych całkowitych dochodach, a w momencie zbycia inwestycji w skonsolidowanym wyniku finansowym, w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

W momencie zbycia podmiotu zagranicznego, zakumulowane różnice kursowe ujęte w kapitale własnym, dotyczące danego podmiotu zagranicznego, są ujmowane w wyniku finansowym.

Wartość firmy oraz korekty wartości godziwej wynikające z nabycia jednostki zlokalizowanej za granicą traktowane są jako składnik aktywów lub zobowiązań tej jednostki i podlegają przeliczeniu na walutę prezentacji sprawozdania finansowego przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu kończącym okres sprawozdawczy.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej:

Średni kurs NBP na dzień	31 grudnia 2019 ⁽¹⁾	31 grudnia 2018 ⁽²⁾
USD	3,7977	3,7597
EUR	4,2585	4,3000
GBP	4,9971	4,7895
NOK	0,4320	0,4325

⁽¹⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2019 roku.

⁽²⁾ Tabela kursów średnich obowiązująca na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny pozycji sprawozdania z całkowitych dochodów:

Średni kurs NBP za okres sprawozdawczy	2019 ⁽¹⁾	2018 ⁽²⁾
USD	3,8440	3,6227
EUR	4,3018	4,2669
GBP	4,9106	4,8142
NOK	0,4367	0,4432

⁽¹⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku.

⁽²⁾ Według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną średnich kursów ustalonych przez NBP na ostatni dzień każdego zakończonego miesiąca okresu od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku.

7.8 Transakcje w walucie obcej

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym po przeliczeniu ich na walutę prezentacji (złoty polski) odpowiednio po kursie:

- faktycznie zastosowanym w tym dniu, wynikającym z charakteru operacji - w przypadku sprzedaży lub kupna walut,
- średnim ogłoszonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) z dnia poprzedzającego ten dzień – w przypadku zapłaty należności lub zobowiązań, jeżeli nie jest zasadne zastosowanie kursu, o którym mowa powyżej, a także w przypadku pozostałych operacji.

Kursem dla faktur zakupu jest średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wystawienia faktury, a dla faktur sprzedaży – średni kurs NBP ogłoszony w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym datę sprzedaży.

Wszelkie zyski lub straty kursowe powstałe z tytułu przeliczenia są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (w tym także od wewnątrzgrupowych transakcji walutowych), z wyjątkiem różnic kursowych traktowanych jako część kosztów finansowania zewnętrznego kapitalizowanych w wartości rzeczowych aktywów trwałych (różnice kursowe od odsetek i prowizji). Pozycje niepieniężne wyceniane według kosztu historycznego w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia początkowej transakcji. Pozycje niepieniężne wyceniane według wartości godziwej w walucie obcej są przeliczane po kursie wymiany z dnia ustalenia takiej wartości godziwej.

Spółka osobno ustala wynik z tytułu różnic kursowych dla różnic zrealizowanych i niezrealizowanych, prezentując ostatecznie wynik na łącznych różnicach kursowych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako zyski lub straty:

- w działalności operacyjnej: w odniesieniu do różnic kursowych dotyczących rozliczenia należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług,
- w działalności finansowej: w odniesieniu między innymi do pozycji kredytów i pożyczek, zobowiązań inwestycyjnych, środków pieniężnych i ich ekwiwalentów.

Różnice kursowe powstałe w związku z wyceną na dzień kończący okres sprawozdawczy inwestycji krótkoterminowych (np. udziałów i akcji, innych papierów wartościowych, udzielonych pożyczek, środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) oraz należności i zobowiązań w walutach obcych zalicza się do kosztów lub przychodów działalności finansowej i operacyjnej.

7.9 Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne

7.9.1 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, z wyjątkiem gruntów, są wyceniane według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty wyceniane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Wartość początkowa rzeczowych aktywów trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do użytkowania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po wprowadzeniu składnika rzeczowych aktywów trwałych do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione.

W wartości początkowej rzeczowych aktywów trwałych uwzględnia się koszty finansowania zewnętrznego (patrz nota 7.19).

Rzeczowe aktywa trwałe (w tym ich komponenty), z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych zaliczanych do infrastruktury wydobywczej ropy naftowej, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich użytkowania.

Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego amortyzowane są metodą naturalną opartą na odpisywaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobycia. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg. tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje amortyzacji według zaktualizowanej stawki (patrz nota 5).

Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem (w tym kosztów finansowych) pomniejszonych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy nie są amortyzowane do momentu osiągnięcia przydatności do użytkowania.

	Metoda amortyzacji	Okres amortyzacji /użytkowania
Grunty (z wyłączeniem nabytych praw wieczystego użytkowania)	Nie podlegają amortyzacji	
Środki trwałe w toku budowy	Nie podlegają amortyzacji	
Pozostałe rzeczowe aktywa trwałe:		
Budynki, budowle	Liniowa	od 1 roku do 80 lat
Urządzenia techniczne i maszyny	Liniowa	od 1 roku do 25 lat
Środki transportu, pozostałe	Liniowa	od 1 roku do 15 lat
Rzeczowe aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego	Metoda naturalna oparta na jednostkach wydobycia	Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z obszaru geologicznego (wg. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne).

Wartość końcowa, okres użytkowania oraz metoda amortyzacji składników aktywów poddawane są corocznej weryfikacji i w razie konieczności korygowane z efektem od początku następnego roku obrotowego.

Dany składnik rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jego zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów) są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie, w którym dokonano takiego usunięcia.

W ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej Grupa ujmuje aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego (patrz też nota 7.24.1). Aktywa te tworzone są zgodnie z przepisami standardu MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, który stanowi, iż koszt / wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu / usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu. Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16. Ten sam standard (par. 63) nakłada obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wpływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

Nakłady na rzeczowe aktywa trwałe związane z poszukiwaniem oraz oceną złóż ropy naftowej i gazu ziemnego są aktywowane do czasu określenia zasobności danego złoża oraz ekonomicznej opłacalności jego eksploatacji i prezentowane w odrębnej pozycji rzeczowych aktywów trwałych, zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych”. W momencie potwierdzenia istnienia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, nakłady te są przenoszone do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem zasobów, które są następnie amortyzowane metodą naturalną (patrz wyżej), zależną od poziomu zasobów oraz ich faktycznego wydobycia.

W przypadku, gdy poniesione nakłady na rzeczowe aktywa w toku budowy nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania złóż.

7.9.2 Wartość firmy

Jednostka przejmująca ujmuje wartość firmy jednostki przejmowanej na dzień przejęcia i wycenia ją w kwocie nadwyżki stanowiącej różnicę między: (A) kwotą przekazanej zapłaty wycenianej według wartości godziwej na dzień przejęcia z uwzględnieniem wartości wszelkich udziałów nie dających kontroli w jednostce przejmowanej powiększoną o (B) wartość godziwą na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej (w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami), a (C) kwotą aktywów netto jednostki przejmowanej ustaloną na dzień przejęcia z uwzględnieniem wszystkich możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych w wartościach godziwych na dzień transakcji.

Wartość firmy = (C) - (A) - (B)

W połączeniu jednostek realizowanym etapami jednostka przejmująca ponownie wycenia uprzednio należące do niej udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej do wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje powstały z tego tytułu zysk lub stratę w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego ze zidentyfikowanych ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które czerpią korzyści z synergii wynikających z połączenia, przy czym poziom, do którego alokowana jest wartość firmy jest nie wyższy niż segment operacyjny. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne („OWSP”), którego dotyczy dana wartość firmy. W przypadku, gdy wartość odzyskiwalna OWSP jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część OWSP i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności, wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości księgowej. W takich okolicznościach wartość firmy odnosząca się do zbytej działalności powinna być wyceniana na podstawie względnej wartości zbytej działalności, proporcjonalnie do udziału w zatrzymanej części OWSP.

7.9.3 Pozostałe aktywa niematerialne

Aktywa niematerialne, inne niż wartość firmy, obejmują koncesje na poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej na Litwie nabyte w ramach połączenia przedsięwzięć, wartość nakładów poniesionych na koncesje związane z poszukiwaniem ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym, pozostałe koncesje poszukiwawcze i wydobywcze w Polsce, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe, nabyte prawa do emisji CO₂ oraz aktywa niematerialne w realizacji.

Początkowe ujęcie aktywów niematerialnych następuje według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, jeśli są nabyte w ramach oddzielnej transakcji. Aktywa niematerialne nabyte w ramach transakcji połączenia przedsięwzięć są ujmowane według wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym aktywów niematerialnych, są one wyceniane z uwzględnieniem umorzenia i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartości litewskich koncesji nabytych w ramach stopniowego przejęcia kontroli nad spółkami GK AB LOTOS Geonafta, Grupa ujmuje w ramach aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobyciem zasobów węglowodorów i amortyzuje metodą naturalną polegającą na odpisaniu w ciężar kosztów kwoty amortyzacji przypadającej na jednostkę wydobytej ropy naftowej. Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża. W przypadku istotnej zmiany wielkości szacowanych zasobów węglowodorów (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne) na dzień kończący okres sprawozdawczy ustala się zaktualizowaną kwotę amortyzacji przypadającą na jednostkę wydobytego surowca i począwszy od nowego roku obrotowego dokonuje odpisów amortyzacyjnych według zaktualizowanej stawki.

Wartości nakładów poniesionych na koncesje poszukiwawcze ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym są wykazywane w odrębnej pozycji aktywów niematerialnych, zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych” i do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności oraz ekonomicznej zasadności wydobywania, nie są amortyzowane. Polityka rachunkowości dotycząca nakładów na poszukiwanie i ocenę zasobów mineralnych opisana została szerzej w nocie 7.11.1.

Nakłady poniesione na aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane lecz ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

	Metoda amortyzacji	Okres amortyzacji /użytkowania
Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego Koncesje (Litwa, Polska)	Metoda naturalna	Stawka amortyzacji szacowana jest w odniesieniu do prognozy wydobycia surowca z danego złoża (wg tzw. kategorii 2P – zasoby pewne oraz prawdopodobne)
Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego Koncesje poszukiwawcze ropy naftowej i gazu ziemnego na Norweskim Szelfie Kontynentalnym	Nie podlegają amortyzacji do czasu potwierdzenia technicznej wykonalności oraz ekonomicznej zasadności wydobywania	
Pozostałe aktywa niematerialne Licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe,	Metoda liniowa	od 2 do 40 lat
Nabyte prawa do emisji CO ₂ Aktywa niematerialne w realizacji	Nie podlegają amortyzacji	

Okres i metoda amortyzacji aktywów niematerialnych są weryfikowane na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwany okresie użytkowania lub oczekiwany sposób uzyskiwania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów niematerialnych są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości składnkowych (patrz nota 5).

7.10 Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregośkolwiek ze składników aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Grupa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada:

- wartości godziwej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany, pomniejszonej o koszty sprzedaży lub
- wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne w ramach którego składnik ten jest użytkowany

zależnie od tego, która z nich jest wyższa.

Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, w większości niezależnie od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa danego składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej.

Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej (przy zastosowaniu stopy dyskontowej i przed uwzględnieniem skutków opodatkowania), która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych składników majątkowych używanych w działalności ujmują się jako pozostałe koszty.

Na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów powinien zostać zmniejszony, czy odwrócony w całości. Jeżeli takie przesłanki występują, Grupa ponownie szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów a poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odpowiedniemu odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika niefinansowych aktywów trwałych ujmują się niezwłocznie jako pozostałe przychody. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

Grupa dokonuje kompensaty odpowiadających sobie tytułów pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, w tym strat z tytułu utraty wartości aktywów oraz ich odwrócenia zgodnie z MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (pkt. 34) i wykazuje w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w wartości netto.

7.11 Aktywa trwałe wchodzące w skład infrastruktury wydobywczej ropy naftowej i gazu ziemnego

7.11.1 Nakłady na poszukiwanie i ocenę zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych obejmuje poszukiwanie zasobów ropy naftowej, gazu ziemnego oraz potwierdzanie technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności ich wydobywania.

Od momentu uzyskania prawa do prowadzenia prac poszukiwawczych na określonym obszarze, do czasu udowodnienia technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania, nakłady bezpośrednio związane z pracami poszukiwawczymi oraz oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmowane są zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych” w odrębnej pozycji aktywów trwałych. Nakłady te obejmują koszty nabycia praw do poszukiwań, koszty platform poszukiwawczych, koszty wynagrodzeń, materiałów eksploatacyjnych i paliwa, ubezpieczeń, koszty analiz geologicznych i geofizycznych oraz innych usług obcych.

Grupa klasyfikuje aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów węglowodorów jako rzeczowe aktywa trwałe lub aktywa niematerialne w zależności od rodzaju nabytych aktywów i stosuje tę zasadę klasyfikacji w sposób ciągły.

Po potwierdzeniu wielkości danego złoża i zatwierdzeniu planu jego eksploatacji nakłady są przenoszone do odpowiednich pozycji rzeczowych aktywów trwałych lub aktywów niematerialnych związanych z zagospodarowaniem i wydobywaniem zasobów (patrz też nota 7.9.1 oraz 7.9.3).

Grupa rozważa potrzebę dokonywania odpisów aktualizujących wartość aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów węglowodorów dla danego obszaru poszukiwań biorąc pod uwagę to, czy:

- okres, w ciągu którego jednostka miała prawo do prowadzenia poszukiwań zakończył się w bieżącym roku obrotowym lub zakończy się w najbliższej przyszłości, a jego przedłużenia nie przewiduje się,
- nie przewiduje się poniesienia znaczących nakładów na dalsze poszukiwania i ocenę zasobów mineralnych,
- poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych nie doprowadziły do odkrycia znaczących z gospodarczego punktu widzenia zasobów minerałów i jednostka postanowiła zaniechać dalszych poszukiwań,
- dostępne dane wskazują, iż mimo kontynuowania prac rozwojowych, wartość bilansowa aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych nie zostanie w pełni odzyskana, nawet jeśli pomyślnie zakończą się prace rozwojowe lub nastąpi ich sprzedaż.

W przypadku, gdy poniesione nakłady na rzeczowe aktywa w toku budowy nie doprowadzą do odkrycia złóż, których eksploatacja jest technicznie możliwa i ekonomicznie opłacalna, dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość w wynik okresu, w którym stwierdzono brak możliwości gospodarczego wykorzystania złóż.

7.11.2 Aktywa produkcyjne związane z działalnością wydobywczą ropy naftowej i gazu ziemnego

Aktywa produkcyjne związane z wydobywaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego ujmują się i wycenia zgodnie z polityką rachunkowości przedstawioną w notcie 7.9.1 (dot. rzeczowych aktywów trwałych) oraz w notcie 7.9.3 (dot. aktywów niematerialnych).

W ramach rzeczowych aktywów trwałych wchodzących w skład infrastruktury wydobywczej Grupa ujmuje aktywa odpowiadające wartości rezerwy na likwidację kopalni ropy naftowej i gazu ziemnego (patrz nota 7.24.1). Aktywa te tworzone są zgodnie z przepisami standardu MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”, który stanowi, iż koszt / wartość składnika majątku trwałego składa się m.in. ze wstępnego szacunku kosztu rozbiórki, demontażu / usunięcia rzeczowych aktywów trwałych oraz przywrócenia miejsca jego montażu do pierwotnego kształtu, którego obowiązek poniesienia ciąży na jednostce albo od momentu nabycia rzeczowych aktywów trwałych albo w konsekwencji użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych przez jednostkę przez pewien okres w celu innym niż wytworzenie zapasów w trakcie danego okresu. Obowiązek poniesienia przez Grupę kosztów likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu ziemnego wynika bezpośrednio z powodów opisanych w MSR 16. Ten sam standard (par. 63) nakłada obowiązek okresowej analizy zmiany wartości aktywa, nie rzadziej niż na dzień kończący okres sprawozdawczy.

Zmiany wartości tak rozpoznanych aktywów mogą wynikać z następujących powodów:

- zmiany w szacowanych wypływach pieniężnych niezbędnych do wywiązania się z obowiązku likwidacji,
- zmiany wysokości bieżącej rynkowej stopy dyskontowej,
- zmiany stopy inflacji.

7.12 Leasing

[Polityka rachunkowości stosowana od 1 stycznia 2019 roku \(MSSF 16\)](#)

Grupa jako leasingodawca

Aktywa oddane w leasing finansowy są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, pomniejszanej o kapitałową część opłat leasingowych dotyczących danego roku obrotowego, skalkulowanych w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu dla nierozliczonej części inwestycji leasingowej netto.

Przychody finansowe z tytułu odsetek z leasingu finansowego są ujmowane w odpowiednich okresach sprawozdawczych przy uwzględnieniu stałej stopy zwrotu dla wartości netto inwestycji, należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

Grupa jako leasingobiorca

Grupa stosuje jednolity model księgowego ujęcia leasingu, który zakłada rozpoznanie przez leasingobiorcę aktywów z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązań z tytułu leasingu w odniesieniu do wszystkich umów leasingowych, poza umowami wyłączonymi z zastosowania tj.: leasingów krótkoterminowych oraz leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość.

Przez leasing krótkoterminowy rozumie się umowy bez możliwości zakupu składnika aktywów, zawarte na okres krótszy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia. W szczególności jako leasing krótkoterminowy Grupa traktuje umowy zawarte na czas nieokreślony z krótkim (do 12 miesięcy) terminem wypowiedzenia, bez znaczących kar dla jednej ze stron.

Poziom istotności zdefiniowany przez Grupę w celu identyfikacji leasingów niskocennych wynosi 20 tys. zł dla jednostek, których walutą funkcjonalną jest PLN oraz ekwiwalent 5 tys. USD dla jednostek, których walutą funkcjonalną nie jest PLN. Wartość bazowego składnika aktywów wyceniana jest w oparciu o wartość nowego składnika aktywów, bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem.

Identyfikacji składnika aktywów dokonuje się zazwyczaj poprzez wyraźne określenie go w umowie. Składnik aktywów można jednak zidentyfikować również w sposób dorozumiany w momencie, w którym składnik aktywów udostępnia się do użytkowania klientowi. Grupa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązania z tytułu leasingu w momencie rozpoczęcia umowy, w ramach której następuje przeniesienie kontroli nad użytkowaniem określonych aktywów przez pewien okres czasu. Datą rozpoczęcia umowy jest data udostępnienia Grupie jako leasingobiorcy przez leasingodawcę przedmiotu leasingu.

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania jest początkowo wyceniany według kosztu, który obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- wszelkie początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę,
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z demontażem i usunięciem bazowego składnika aktywów lub przeprowadzeniem renowacji miejsca, w którym się znajdował.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w ramach rzeczowych aktywów trwałych (odpowiednio: **Rzeczowe aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu** oraz **Rzeczowe aktywa trwałe segmentu wydobywczego**). Prawo wieczystego użytkowania gruntów zarówno nabyte odpłatnie, jak i otrzymane nieodpłatnie ujmowane jest analogicznie jak pozostałe umowy leasingu (jako aktywa z tytułu prawa do użytkowania i zobowiązania z tytułu leasingu). W celu kalkulacji aktywów i zobowiązań dotyczących prawa wieczystego użytkowania Grupa przeprowadza analizę w celu ustalenia przewidywanego horyzontu czasowego korzystania z prawa wieczystego użytkowania. Po ustaleniu planowanego okresu użytkowania aktywa, zobowiązanie z tytułu leasingu kalkulowane jest na zasadach ogólnych. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntów ujmowanego na dzień 31 grudnia 2018 roku, Grupa zreklasifikowała je jako aktywa z tytułu prawa do użytkowania i ujmuje je na bazie wartości określonej przed dniem przejścia na MSSF 16.

Po dacie rozpoczęcia leasingu, składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu pomniejszonego o łączne odpisy amortyzacyjne (umorzenie) i łączne straty z tytułu utraty wartości. W przypadku wystąpienia modyfikacji umowy leasingowej, wartość aktywa z tytułu prawa do użytkowania korygowana jest odpowiednio do nowej wyceny zobowiązania leasingowego (zgodnie ze zmianami wynikającymi z modyfikacji umowy lub aktualizacji stopy dyskonta).

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania amortyzowany jest liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ekonomicznego użytkowania danego aktywa. W przypadku prawa wieczystego użytkowania gruntów, dla którego obliczenia wysokości aktywów z tytułu prawa do użytkowania aktywów dokonano według formuły renty wieczystej, amortyzacja nie jest naliczana. W odniesieniu do pozostałych praw wieczystego użytkowania gruntów amortyzacja jest naliczana zgodnie z okresem trwania umowy.

W przypadku, gdy umowa leasingowa przenosi na Spółkę tytuł własności danego składnika przed końcem okresu leasingu lub gdy koszt aktywa z tytułu prawa do użytkowania odzwierciedla fakt, że Spółka zrealizuje opcję wykupu wartości końcowej przedmiotu leasingu, Spółka amortyzuje aktywo z tytułu prawa do użytkowania od momentu rozpoczęcia umowy leasingu do końca okresu szacowanego ekonomicznego użytkowania danego aktywa. W innych przypadkach Spółka amortyzuje aktywa z tytułu prawa do użytkowania od daty rozpoczęcia umowy do wcześniejszej z dwóch dat – daty zakończenia okresu ekonomicznego użytkowania aktywa lub daty końca umowy leasingu.

Koszty z tytułu obowiązku wycofania z eksploatacji aktywów trwałych są aktywowane w ramach składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz amortyzowane przez szacowany okres ekonomicznego użytkowania odnośnego składnika aktywów. Wartość godziwa kosztów z tytułu obowiązku wycofania z eksploatacji aktywów trwałych jest szacowana przez Grupę zgodnie z metodologią określoną w KIMSF 1.

Grupa tworząc rezerwę na wymagany umową przegląd lub remont leasingowanego aktywa (dotyczy na przykład taboru kolejowego), ujmuje wartość zawiązaną rezerwy jako komponent aktywa (prawa do użytkowania) w dniu jego początkowego ujęcia. Komponent powinien zostać całkowicie zamortyzowany do czasu pierwszego wymaganego umową remontu lub przeglądu (komponent ten zostanie wykorzystany na poczet ostatniego wymaganego daną umową leasingu remontu). Jeśli do końca umowy leasingu wymagany jest więcej niż jeden remont aktywa, Grupa kapitalizuje koszty jego przeprowadzenia i amortyzuje do czasu kolejnego remontu. Ostatni wymagany dla danej umowy remont, skutkuje rozwiązaniem zawiązaną na początku umowy rezerwy.

Zobowiązanie z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w tej dacie, obejmujące:

- stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
- zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksu lub stawki, wycenione początkowo z zastosowaniem indeksu lub stawki obowiązujących na datę rozpoczęcia;
- kwoty, których zapłaty przez leasingobiorcę oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej;
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że leasingobiorca skorzysta z tej opcji;
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Z opłat leasingowych wyłączone są zmienne opłaty, które uzależnione są od czynników zewnętrznych. Zmienne opłaty leasingowe niezawarte w początkowej wycenie zobowiązania z tytułu leasingu są rozpoznawane bezpośrednio w zysku lub stracie.

Po początkowym ujęciu Grupa wycenia zobowiązania z tytułu leasingu poprzez:

- zwiększenie wartości bilansowej w celu odzwierciedlenia odsetek od zobowiązania z tytułu leasingu,
- zmniejszenie wartości bilansowej w celu uwzględnienia zapłaconych opłat leasingowych oraz
- zaktualizowanie wyceny wartości bilansowej w celu uwzględnienia ponownej oceny lub modyfikacji umowy leasingu, lub w celu uwzględnienia zaktualizowanych zasadniczo stałych opłat leasingowych, w tym podwyżek lub obniżek wynikających ze zmian indeksów w przypadku umów indeksowanych współczynnikami rynkowymi.

Po dacie rozpoczęcia leasingu, o ile koszty nie zostały uwzględnione w wartości bilansowej innego składnika aktywów zgodnie z innymi niż MSSF 16 obowiązującymi standardami, leasingobiorca ujmuje w wyniku zarówno odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu jak i zmienne opłaty leasingowe nieuwzględnione w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu w okresie, w którym ma miejsce zdarzenie lub zachodzi warunek, które uruchamiają te płatności.

Płatności leasingowe są dyskontowane przy użyciu stopy procentowej umowy leasingu lub końcowej stopy procentowej Grupy, gdy stopa procentowa umowy leasingu nie jest możliwa w łatwy sposób do wyznaczenia. W celu określenia końcowej stopy procentowej Grupa bierze pod uwagę rodzaj umowy, długość trwania umowy, walutę umowy oraz potencjalną marżę, jaką musiałaby ponieść na rzecz zewnętrznych instytucji finansowych, gdyby chciała zawrzeć taką transakcję na rynku finansowym.

Grupa ustanowiła końcowe stopy pożyczkowe w podziale na waluty występujące w umowach oraz przy uwzględnieniu ich okresu trwania według przedziałów czasowych zaprezentowanych poniżej:

- umowy krótkoterminowe (12 miesięcy lub mniej),
- umowy na okres od 1 do 2 lat (włącznie),
- umowy na okres od 2 do 5 lat (włącznie),
- umowy na okres od 5 do 10 lat (włącznie),
- umowy na powyżej 10 lat.

Proces ustalenia aktualnej końcowej stopy procentowej obejmuje następujące kroki:

- analiza aktualnej struktury finansowania leasingobiorcy (np. jakie instrumenty dłużne posiada leasingobiorca i jakie są warunki tych instrumentów);
- ustalenie odpowiedniej stopy referencyjnej – przy założeniu konkretnej waluty, warunków gospodarczych i okresu obowiązywania umowy leasingu;
- analiza pozostałych istotnych warunków leasingu, w tym charakter aktywów bazowych.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Grupa przyjmuje, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi.

Grupa zawiera umowy leasingu w oparciu o 3 główne waluty, dla których przypisała bazową stopę dyskonta. Są to PLN ze stopą bazową WIBOR dla określonego terminu, EUR ze stopą bazową EURIBOR dla określonego terminu oraz USD ze stopą bazową LIBOR dla określonego terminu. Wymienione stopy bazowe dotyczą krótkookresowych umów leasingowych w walutach obcych. Dla umów leasingowych na długie okresy stopy bazowe ustalane są indywidualnie.

[Polityka rachunkowości stosowana do 31 grudnia 2018 roku \(MSR 17\)](#)

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem przedmiotu leasingu na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe umowy leasingu są traktowane przez Grupę jako leasing operacyjny.

[Grupa jako leasingodawca](#)

Aktywa oddane w leasing finansowy są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako należności w kwocie równej inwestycji leasingowej netto, pomniejszanej o kapitałową część opłat leasingowych dotyczących danego roku obrotowego, skalkulowanych w sposób odzwierciedlający stałą okresową stopę zwrotu dla nierozliczonej części inwestycji leasingowej netto.

Przychody finansowe z tytułu odsetek z leasingu finansowego są ujmowane w odpowiednich okresach sprawozdawczych przy uwzględnieniu stałej stopy zwrotu dla wartości netto inwestycji, należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

[Grupa jako leasingobiorca](#)

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Grupy i wyceniane w wartości godziwej ustalonej na moment ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji **Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego**. Płatności leasingowe są podzielone na część odsetkową oraz część kapitałową tak, by stopa odsetek od pozostającego do rozliczenia zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone w sprawozdanie z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

7.13 Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i ceny sprzedaży netto.

Koszty poniesione w celu doprowadzenia składników zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu ujmowane są w następujący sposób:

- materiały i towary – według ceny nabycia,
- produkty gotowe i produkty w toku – według kosztu bezpośrednich materiałów i robocizny oraz uzasadnionej części pośrednich kosztów produkcji, ustalonej przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Cena sprzedaży netto jest to możliwa do uzyskania na dzień kończący okres sprawozdawczy cena sprzedaży bez podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego i opłaty paliwowej, pomniejszona o rabaty, opusty i tym podobne oraz koszty związane z przystosowaniem składnika do sprzedaży i dokonaniem tej sprzedaży.

Wycena rozchodu zapasów dokonywana jest metodą średniej ważonej.

Odpisy aktualizujące wartość produktów lub półproduktów, wynikające z wyceny według cen sprzedaży netto korygują koszt wytworzenia. Odpisy aktualizujące wartość towarów obciążają wartość sprzedanych towarów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Na dzień kończący okres sprawozdawczy Grupa ustala szacunkowo (na podstawie indywidualnej analizy przydatności zapasów dla celów prowadzonej przez Grupę działalności gospodarczej) wartość odpisu aktualizującego zapas materiałów zgromadzonych w magazynach. W przypadku obniżki notowań cen ropy i produktów rafineryjnych, Grupa zawiązuje odpis aktualizujący bilansową wartość zapasów z uwagi na różnicę między kosztem wytworzenia, a cenami możliwymi do uzyskania (z ang. „net realisable value”) zgodnie z MSR 2. Odpisy aktualizujące wartość zapasów materiałów dokonane w związku z utratą ich wartości, obciążają koszty wytworzenia.

W przypadku ustania przyczyny, dla której dokonano odpisu aktualizacyjnego zapasu – rozwiązanie odpisu, równowartość całości lub części zwiększa wartość składnika zapasów. W przypadku wykorzystania odpisu, ze względu na czystość zapisu i treść ekonomiczną, odwrócenie odpisu znajduje odzwierciedlenie poprzez podstawową działalność operacyjną.

7.14 Zapasy obowiązkowe

Grupa utrzymuje zapasy obowiązkowe zgodnie z następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 roku o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. Nr 52, poz. 343, z dnia 23 marca 2007 roku z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 roku w sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych (Dz. U. nr 39, poz. 338 z późn. zm.).

Powyższe przepisy regulują zasady tworzenia, utrzymywania oraz finansowania zapasów ropy naftowej, produktów naftowych oraz paliw w przedsiębiorstwach energetycznych.

Grupa wykazuje zapasy obowiązkowe jako aktywa krótkoterminowe ze względu na rotację w krótkim okresie. Zapasy obowiązkowe w Grupie obejmują ropę naftową, produkty naftowe (paliwa ciekłe), gaz płynny LPG, węgiel kamienny. Zapasy obowiązkowe utrzymywane są w segmencie produkcji i handlu, głównie przez Jednostkę Dominującą

7.15 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe przechowywane do terminu zapadalności wyceniane są według wartości nominalnej.

Wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów środków pieniężnych pozycja **Środki pieniężne i ich ekwiwalenty** składa się z gotówki w kasie, kredytów w rachunku bieżącym oraz lokat bankowych o terminie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące, które nie zostały potraktowane jako działalność lokacyjna.

7.16 Kapitały własne

Kapitały własne ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich podmiotów konsolidowanych.

Kapitał podstawowy Grupy Kapitałowej LOTOS stanowi kapitał Jednostki Dominującej i jest wykazywany według wartości nominalnej, w wysokości zgodnej ze Statutem Spółki oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

7.17 Kredyty bankowe, pożyczki i obligacje

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i obligacje są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem finansowania.

Po początkowym ujęciu kredyty, pożyczki i obligacje są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem finansowania oraz dyskonta, premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania. Zyski i straty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu z tytułu utraty wartości.

7.18 Świadczenia pracownicze

7.18.1 Odprawy emerytalne, nagrody jubileuszowe i inne świadczenia

Zgodnie z obowiązującym Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy, Grupa realizuje wypłaty nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i rentowych oraz odpraw pośmiertnych.

Ponadto, objętym przez Grupę opieką socjalną pracownikom, emerytom i rencistom, przysługują świadczenia w ramach odrębnego funduszu socjalnego, który tworzony jest zgodnie z obowiązującymi krajowymi przepisami ustawowymi w tym zakresie (Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, ZFŚS).

Według MSR 19 „Świadczenia pracownicze” odprawy emerytalne, rentowe oraz odpisy na fundusz socjalny tytułem przyszłych świadczeń dla pracowników, w związku z programem socjalnym dla emerytów i rencistów, Grupa kwalifikuje jako programy określonych świadczeń po okresie zatrudnienia, natomiast nagrody jubileuszowe, odprawy pośmiertne oraz świadczenia wypłacane obecnym emerytom i rencistom z funduszu socjalnego zaliczane są do pozostałych świadczeń pracowniczych.

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat świadczeń po okresie zatrudnienia na dzień kończący okres sprawozdawczy jest obliczana przez niezależnego aktuarium z zastosowaniem tzw. metody prognozowanych uprawnień jednostkowych i stanowi zdyskontowaną kwotę przewidywanych przyszłych płatności, których dokonanie jest wymagane celem wywiązania się pracodawcy ze zobowiązań wynikających z pracy wykonywanej przez pracowników w okresach ubiegłych (do dnia kończącego okres sprawozdawczy), określoną dla każdego pracownika indywidualnie, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia (prawdopodobieństwo odejść pracowników), bez uwzględnienia osób, które zostaną w przyszłości przyjęte do pracy.

Wartość zobowiązania z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych obejmuje nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne i rentowe oraz świadczenia z funduszu socjalnego na rzecz emerytów i rencistów, a także kwotę szacowanych wypłat z tytułu odpraw pośmiertnych.

Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne i rentowe są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę lub rentę. Wysokość odpraw emerytalnych i rentowych oraz nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Wysokość odprawy pośmiertnej uzależniona jest od okresu zatrudnienia zmarłego pracownika, a wypłata przysługuje jego rodzinie, zgodnie z przepisami Kodeksu pracy.

Kwoty zysków i strat aktuarialnych z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia Grupa rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Pracownikom jednostek wchodzących w skład Grupy przysługuje ponadto prawo do urlopów na warunkach określonych w przepisach Kodeksu pracy. Grupa kalkuluje koszty urlopów pracowniczych memoriałowo, stosując metodę zobowiązań. Wartość szacowanego w ten sposób ekwiwalentu z tytułu niewykorzystanych urlopów pracowniczych ujmowana jest w księgach Grupy w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników a stanem, jaki wynikałby z proporcjonalnego wykorzystania urlopu w czasie i wykazywana w sprawozdaniu finansowym odpowiednio jako krótkoterminowe lub długoterminowe zobowiązanie z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia.

Zobowiązania z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych w okresie zatrudnienia obejmują ponadto premie i nagrody, które wynikają z funkcjonujących w Grupie placowych systemów motywacyjnych.

Szczegółowe informacje dotyczące świadczeń pracowniczych zawiera nota 24, gdzie poza ujawnieniami poszczególnych pozycji zobowiązań i kosztów z tytułu świadczeń pracowniczych, przedstawiono założenia aktuarialne, a także analizę wrażliwości szacunków na zmianę tych założeń. Grupa ujmuje koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych w kosztach finansowych.

Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych z GK AB LOTOS Geonafta, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek Grupa prezentuje odrębnie w pozycji [Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych](#).

7.18.2 Podział zysku na cele pracownicze oraz fundusze specjalne

Zgodnie z polską praktyką gospodarczą akcjonariusze/udziałowcy jednostek mogą dokonać podziału zysku na cele pracownicze w formie zasilania tzw. funduszu socjalnego oraz na inne fundusze specjalne, jednakże w sprawozdaniu finansowym ta część podziału zysku jest zaliczana do kosztów działalności okresu, którego dotyczy podział zysku.

7.19 Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego (tj. odsetki oraz inne koszty ponoszone w związku z pożyczaniem środków finansowych) ujmują się jako koszty w okresie, w którym je poniesiono. Wyjątkiem od tej reguły jest ujmowanie kosztów finansowania, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów (w tym różnice kursowe w stopniu, w jakim uznawane są za korektę odsetek i różnice kursowe od prowizji), które aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika (dostosowywany składnik aktywów to taki, który wymaga znacznego czasu niezbędnego do przygotowania go do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży).

W zakresie, w jakim środki finansowe pożyczają się specjalnie w celu pozyskania dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, którą można aktywować jako część tego składnika aktywów, ustala się jako różnicę między rzeczywistymi kosztami finansowania zewnętrznego poniesionymi z tytułu danej pożyczki lub kredytu w danym okresie, a przychodami z tytułu tymczasowego zainwestowania pożyczonych środków.

W stopniu, w jakim środki finansowe pożyczają się bez ściśle określonego celu, a następnie przeznaczają na pozyskanie dostosowywanego składnika aktywów, kwotę kosztów finansowania zewnętrznego, które mogą być kapitalizowane, ustala się poprzez zastosowanie odpowiedniej stopy kapitalizacji do nakładów poniesionych na ten składnik majątku.

7.20 Aktywa i zobowiązania finansowe

Aktywa finansowe

Grupa klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii wyceny:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu;
- wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Klasyfikacja jest uzależniona od przyjętego przez Grupę modelu zarządzania aktywami finansowymi oraz warunków umownych przepływów pieniężnych. Grupa dokonuje reklasyfikacji inwestycji w instrumenty dłużne jedynie wówczas gdy zmienia się model zarządzania tymi aktywami.

Grupa dokonuje oceny modelu zarządzania dłużnymi aktywami finansowymi (w tym należnościami handlowymi) według trzech możliwych kryteriów:

- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych,
- utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych i sprzedaży,
- model inny niż powyższe (efektywnie oznaczający aktywa w celu zbycia).

Wycena na moment początkowego ujęcia

Na moment początkowego ujęcia, Grupa wycenia składnik aktywów finansowych według wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu składnika aktywów finansowych, w przypadku składnika aktywów finansowych, który nie wycenia w wartości godziwej przez wynik finansowy. Koszty transakcji dotyczących aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy są ujmowane w wyniku finansowym.

Zaprzestanie ujemowania

Aktywa finansowe ujemuje się, gdy Grupa staje się stroną postanowień umownych instrumentu. Aktywa finansowe wyłącza się z ksiąg rachunkowych, gdy prawa do uzyskania przepływów pieniężnych z aktywów finansowych wygasły lub zostały przeniesione, a Grupa dokonała przeniesienia zasadniczo całego ryzyka i wszystkich pożytków z tytułu ich własności.

Wycena po początkowym ujęciu

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Instrumenty dłużne utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów, które obejmują wyłącznie spłaty kapitału i odsetek („SPPI”), są wyceniane według zamortyzowanego kosztu. Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej i wykazuje w pozycji przychody z tytułu odsetek w wyniku finansowym. Odpisy z tytułu utraty wartości ujemuje się zgodnie z zasadą rachunkowości wskazaną w nocie 7.21 i prezentuje w pozycji Strata z tytułu utraty wartości aktywów finansowych.

W szczególności, w tej kategorii Grupa klasyfikuje:

- należności handlowe poza portfelem należności podlegających faktoringowi w ramach przyznanego Grupie limitu,
- pożyczki, które spełniają test klasyfikacyjny SPPI i które zgodnie z modelem biznesowym są wykazywane jako „utrzymywane w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych”,
- środki pieniężne i ich ekwiwalenty,
- lokaty, depozyty zabezpieczające, należności inwestycyjne i inne należności.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia kończącego okres sprawozdawczy.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu jest ujmowane jako przychody finansowe.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Instrumenty dłużne, z których przepływy stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek, a które są utrzymywane w celu ściągnięcia umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży, wyceniane są według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany wartości bilansowej są ujmowane przez inne całkowite dochody, za wyjątkiem zysków i strat z tytułu utraty wartości, przychodów z tytułu odsetek oraz różnic kursowych, które ujemuje się w wyniku finansowym. W przypadku zaprzestania ujemowania składnika aktywów finansowych łączny zysk lub stratę poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach przenosi się z kapitału własnego do wyniku finansowego i ujemuje jako pozostałe zyski/(straty). Przychody z tytułu odsetek od takich aktywów finansowych wylicza się metodą efektywnej stopy procentowej i ujemuje w pozycji przychody z tytułu odsetek. Odpisy z tytułu oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses „ECL”) ujemuje się zgodnie z zasadą rachunkowości dotyczącej utraty wartości aktywów finansowych i prezentuje w pozycji: [Odpis na oczekiwane straty kredytowe](#).

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa, które nie spełniają kryteriów wyceny według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W szczególności Grupa zalicza do kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy instrumenty dłużne - pożyczki, które nie spełniają testu SPPI (tj. przepływy pieniężne z tych pożyczek nie stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek).

Wartość godziwą należności handlowych podlegających faktoringowi w ramach dostępnego na dzień kończący okres sprawozdawczy limitu, ustala się w oparciu o warunki umowy faktoringowej zawartej z faktorem.

Zysk lub stratę z wyceny inwestycji dłużnych do wartości godziwej ujemuje się w wyniku finansowym i prezentuje w pozycji „Zyski/(straty) z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów finansowych” w okresie, w którym wystąpiły. Zyski/(straty) z wyceny do wartości godziwej zawierają wynikające z umowy otrzymane odsetki od instrumentów finansowych zaliczonych do tej kategorii.

Do instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Grupa zalicza instrumenty pochodne, które zostały opisane w nocie 7.22.

Instrumenty kapitałowe

Udziały w kapitale innych jednostek obejmują instrumenty kapitałowe innych jednostek, które nie dają kontroli, współkontroli ani znaczącego wpływu na te jednostki.

Udziały w innych jednostkach są początkowo ujmowane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcyjne. W późniejszych okresach są one ujmowane w wartości godziwej. Dla wszystkich posiadanych inwestycji Grupa wybrała opcję prezentowania zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów kapitałowych w pozostałych całkowitych dochodach, ponieważ udziały te nie są utrzymywane w celach uzyskiwania krótkoterminowych zwrotów. W przypadku dokonania takiego wyboru, zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej nie podlegają późniejszej reklasyfikacji do wyniku finansowego w momencie zaprzestania ujemowania inwestycji. Odpisy z tytułu utraty wartości (i odwrócenie odpisów) w odniesieniu do inwestycji kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody nie są prezentowane osobno od innych zmian wartości godziwej.

Dywidendy z takich inwestycji ujemuje się w wyniku finansowym w momencie ustanowienia prawa Spółki do otrzymania płatności.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe są początkowo ujmowane w wartości godziwej pomniejszonej o koszty transakcyjne, a następnie według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Grupa jako zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie klasyfikuje przede wszystkim zobowiązania handlowe, zobowiązania inwestycyjne oraz pozostałe zobowiązania, kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych. Zobowiązania te wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycjach: Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu, Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, Pozostałe zobowiązania i rezerwy.

Zobowiązania finansowe wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych zobowiązań oraz przeliczenia według kursów obowiązujących na dzień bilansowy ujemuje się w wyniku finansowym, o ile nie odracza się ich w innych całkowitych dochodach, gdy kwalifikują się do uznania za zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

W przypadku modyfikacji warunków umownych zobowiązania finansowego, która nie powoduje zaprzestania ujmowania istniejącego zobowiązania, zysk lub stratę ujmuje się niezwłocznie w wyniku finansowym. Zysk lub stratę oblicza się jako różnicę pomiędzy wartością bieżącą zmodyfikowanych i oryginalnych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych z zastosowaniem oryginalnej efektywnej stopy procentowej zobowiązania.

7.21 Utrata wartości aktywów finansowych

Grupa na każdy dzień kończący okres sprawozdawczy dokonuje oceny oczekiwanych strat kredytowych (ang. expected credit losses – „ECL”) związanych z instrumentami dłużnymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody niezależnie od wystąpienia przesłanek utraty wartości. Grupa stosuje następujące modele wyznaczania odpisów z tytułu utraty wartości:

- model ogólny (podstawowy),
- model uproszczony.

W odniesieniu do krótkoterminowych należności handlowych, które nie mają znaczącego elementu finansowania, Grupa stosuje podejście uproszczone i wycenia odpisy z tytułu utraty wartości w wysokości strat kredytowych oczekiwanych w całym okresie życia należności od momentu jej początkowego ujęcia. Grupa stosuje matrycę odpisów, w której odpisy oblicza się dla należności handlowych zaliczonych do różnych przedziałów wiekowych lub okresów przeterminowania.

Na potrzeby ustalenia oczekiwanych strat kredytowych należności grupuje się na podstawie podobieństwa charakterystyki ryzyka kredytowego. W celu określenia ogólnego współczynnika niewypięnienia zobowiązania przeprowadza się analizę nieściągalności za ostatnie 3 lata. Współczynniki niewypięnienia zobowiązania oblicza się dla następujących przedziałów:

- do 30 dni;
- od 30 do 90 dni;
- od 90 do 180 dni;
- powyżej 180 dni.

W celu określenia współczynnika niewypięnienia zobowiązania dla danego przedziału wiekowania, saldo należności spisanych porównuje się z saldem należności niespłaconych. W kalkulacji uwzględnia się wpływ czynników przyszłych na kwotę strat kredytowych.

Odpis z tytułu utraty wartości oblicza się uwzględniając współczynniki niewypięnienia zobowiązania skorygowane o wpływ czynników przyszłych oraz wysokość salda należności niespłaconych na dzień bilansowy dla każdego przedziału analizy wiekowej.

Należności indywidualnie istotne (powyżej 5% wartości całkowitego salda należności) testuje się indywidualnie.

Należności wewnątrzgrupowe mają inne ryzyko kredytowe niż należności od stron trzecich ze względu na istniejące powiązanie i istnienie kontroli. W przypadku trudności finansowych Grupa zwykle wspiera swoją spółkę zależną, w związku z czym słabe wyniki finansowe i sytuacja finansowa powiązanego podmiotu niekoniecznie muszą oznaczać zwiększone ryzyko kredytowe. W takim przypadku Grupa opiera szacunek utraty wartości na analizie indywidualnej. W innych przypadkach, gdy ilość pozycji jest znacząca, mogą one tworzyć oddzielny portfel należności wewnątrzgrupowych z zastosowaniem analizy portfelowej.

Grupa stosuje trzystopniowy model utraty wartości dla aktywów finansowych innych niż należności handlowe:

- Stopień 1 – salda, dla których ryzyko kredytowe nie wzrosło znacząco od początkowego ujęcia. Oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypięnienia zobowiązania w ciągu 12 miesięcy (tj. całkowita oczekiwana strata kredytowa pomnożona jest przez prawdopodobieństwo, że strata wystąpi w ciągu następnych 12 miesięcy);
- Stopień 2 – obejmuje salda, dla których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od początkowego ujęcia, ale brak jest obiektywnych przesłanek utraty wartości; oczekiwane straty kredytowe określa się na podstawie prawdopodobieństwa niewypięnienia zobowiązania przez cały umowny okres życia danego aktywa;
- Stopień 3 – obejmuje salda z obiektywną przesłanką utraty wartości.

Należności handlowe zaliczane są do Stopnia 2 lub Stopnia 3:

- Stopień 2 – obejmuje należności handlowe, do których zastosowano podejście uproszczone do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia należności, za wyjątkiem należności handlowych zaliczonych do Stopnia 3;
- Stopień 3 – obejmuje należności handlowe przeterminowane o ponad 180 dni lub zidentyfikowane indywidualnie jako nieobsługiwane.

W zakresie w jakim zgodnie z podejściem ogólnym konieczna jest ocena czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego, Grupa uwzględnia następujące przesłanki przy dokonaniu tej oceny:

- przeterminowanie co najmniej 30 dni;
- nastąpiły zmiany legislacyjne, technologiczne lub makroekonomiczne, które mają znaczący negatywny wpływ na dłużnika;
- pojawiły się informacje o znaczącym niekorzystnym zdarzeniu dotyczącym pożyczki lub innej pożyczki od samego pożyczkodawcy, np. wypowiedzenie umowy pożyczki, naruszenie jej warunków czy renowacja warunków ze względu na trudności finansowe itp.;
- dłużnik stracił znaczącego klienta lub dostawcę albo doświadczył innych niekorzystnych zmian na swoim rynku.

Aktywa finansowe są spisywane, w całości lub w części, kiedy Grupa wyczerpie praktycznie wszystkie działania w zakresie ścigania i uzna, że nie można już racjonalnie oczekiwać odzyskania należności. Zazwyczaj następuje to, gdy składnik aktywów jest przeterminowany co najmniej 180 dni.

7.22 Pochodne instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne, z których korzysta Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Ponadto, Grupa w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym z ryzykiem cen surowców oraz produktów naftowych korzysta z transakcji commodity swap, a w przypadku sprzedaży produktów po cenach stałych z wbudowaną opcją również commodity option. Grupa korzysta z transakcji typu futures w celu zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂). W celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianą stóp procentowych Grupa korzysta z transakcji typu swap procentowy (IRS) oraz terminowych transakcji stopy procentowej (FRA). Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane w wartości godziwej, zgodnie z hierarchią wartości.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych Grupa klasyfikuje do następujących poziomów (tzw. hierarchia wartości godziwej):

- **Poziom 1:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest bezpośrednio w oparciu o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań.
- **Poziom 2:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa ustalana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (obserwowane są ceny rynkowe nieskorygowane) lub pośrednio (obserwowane są dane bazujące na cenach rynkowych).
- **Poziom 3:** Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku gdy dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

Instrumenty pochodne poza rachunkowością zabezpieczeń zaliczane są do kategorii: aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy oraz zobowiązania finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy i wyceniane są według wartości godziwej z ujemowaniem zysków i strat z tytułu zmian wartości godziwej w wyniku finansowym.

Wartość godziwa transakcji typu swap towarowy ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między średnią ceną rynkową, a ceną transakcyjną. Do wyznaczenia wartości godziwej Grupa przyjmuje ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa opcji towarowych ustalana jest w oparciu o przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowane w oparciu o różnicę między zapłaconą premią opcyjną a bieżącą ceną rynkową opcji. Do wyznaczenia wartości godziwej zostały przyjęte ceny notowane z aktywnych rynków przekazane przez firmę zewnętrzną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji typu spot walutowy, forward walutowy oraz swap walutowy w przypadku Grupy LOTOS S.A. ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. fixing NBP i krzywą stóp procentowych implikowaną z transakcji fxswap. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2. Wartość godziwa forwardów walutowych będących w posiadaniu spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. została zaprezentowana na bazie informacji przekazanych przez poszczególne banki z którymi te transakcje zostały zawarte. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową w przypadku Grupy LOTOS S.A. ustalana jest w oparciu o zdyskontowane przyszłe przepływy z tytułu zawartych transakcji kalkulowanych w oparciu o różnicę między ceną terminową a ceną transakcyjną. Cena terminowa kalkulowana jest w oparciu o tzw. zerokuponową krzywą stóp procentowych opartą o LIBOR 6M lub 3M w zależności od zawartych transakcji. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2. Wartość godziwa transakcji terminowych na stopę procentową będących w posiadaniu spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. oraz AB LOTOS Geonaftha zostały zaprezentowane na bazie informacji przekazanych przez poszczególne banki z którymi te transakcje zostały zawarte. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 2.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla, Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru uprawnień przyznawanych nieodpłatnie w ramach systemu ograniczenia emisji dwutlenku węgla i zarządza ryzykiem cen uprawnień do emisji notowanych na aktywnym rynku.

Dla celów zabezpieczenia ryzyka cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) Grupa zawiera transakcje futures EUA, CER i ERU. Szacowana wartość godziwa tych instrumentów ustalana jest w oparciu o różnicę między ceną rynkową publikowaną na dzień wyceny przez ICE (Intercontinental Exchange) a ceną transakcyjną. Według hierarchii wartości godziwej jest to Poziom 1.

W razie potrzeby Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na nabycie uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji. Wycena transakcji futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich otwartych transakcji futures w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Informacje na temat limitu nieodpłatnych uprawnień do emisji dwutlenku węgla dla Grupy oraz opis zarządzania ryzykiem znajdują się w nocie 27.2.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej pochodne instrumenty finansowe prezentowane są odrębnie jako pozycje krótkoterminowe lub długoterminowe z uwzględnieniem przewidywanego okresu realizacji aktywów i zobowiązań. Jeśli ich wartość jest nieistotna ujmowane są w ramach pozostałych aktywów i zobowiązań.

Grupa stosuje rachunkowość zabezpieczeń. Zmiany wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Dodatkowe informacje na temat rachunkowości zabezpieczeń znajdują się w nocie 7.23.

7.23 Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa skorzystała z możliwości kontynuowania wymogów dotychczasowego standardu MSR 39 od 1 stycznia 2019 roku i nie wdrażania nowych wymogów MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń do momentu, gdy Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości zakończy prace dotyczące tzw. makro hedgingu.

Jednostka Dominująca stosuje rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w odniesieniu do kredytów denominowanych w USD wyznaczonych na instrument zabezpieczający dla przyszłych, wysoce prawdopodobnych przychodów ze sprzedaży surowców i produktów naftowych denominowanych w USD narażonych na ryzyko walutowe dla kursu USD/PLN.

Celem rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych jest zagwarantowanie określonego poziomu wartości złotej generowanych przez nią przychodów ze sprzedaży denominowanej w USD. Zabezpieczaną pozycją jest szereg wysoce prawdopodobnych, planowanych transakcji sprzedaży produktów rafineryjnych denominowanych w USD, w szczególności pierwszy wolumen przychodów (do wysokości desygnowanej raty kapitałowej) z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, generowanych w trakcie danego miesiąca kalendarzowego lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, pierwszy wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. W przypadku desygnowania kolejnego wolumenu przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu kalendarzowym, pozycją zabezpieczaną będzie pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży następujący po uprzednio desygnowanym wolumenie przychodów z tytułu sprzedaży denominowanej w USD w danym miesiącu lub w przypadku, gdy kwota przychodów ze sprzedaży w danym miesiącu będzie niewystarczająca w stosunku do desygnowanej raty kapitałowej, kolejny wolumen przychodów generowany w trakcie trzech kolejnych miesięcy. Pozycją zabezpieczaną zostanie przypisana odpowiednio do każdego instrumentu zabezpieczającego zgodnie z indywidualnym dokumentem ustanowienia powiązania zabezpieczającego.

Wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń instrumenty zabezpieczające obejmują zobowiązanie do spłaty zaciągniętego kredytu w walucie USD z datami rozliczenia przypadającymi w dniach roboczych określonego miesiąca kalendarzowego zgodnie z harmonogramem spłat rat kapitałowych.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie odnosi się bezpośrednio na inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia zalicza się do pozostałych przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

W momencie ustanowienia zabezpieczenia Grupa formalnie wyznacza i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera: (i) identyfikację instrumentu zabezpieczającego, (ii) identyfikację zabezpieczanej pozycji lub transakcji, (iii) określenie charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz (iv) określenie sposobu oceny efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem. Oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce skuteczne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka. Efektywność zabezpieczenia jest oceniana na bieżąco w celu sprawdzenia, czy jest ono wysoce efektywne we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zostało ustanowione.

7.24 Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów po pomniejszeniu o wszelkie zwroty. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej brutto odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe. Utworzone rezerwy, za wyjątkiem rezerw dotyczących likwidacji i rekultywacji, zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

7.24.1 Rezerwa na koszty likwidacji i rekultywacji

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji są rozpoznawane kiedy na Grupie ciąży obowiązek likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego, wykonania rozbiórki, demontażu, usunięcia innych środków trwałych oraz przywrócenia miejsca ich montażu do pierwotnego kształtu i kiedy możliwe jest dokonanie wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W sytuacji kiedy obowiązek dotyczy nowych rzeczowych aktywów trwałych, takich jak infrastruktura wydobywcza, transportowa (rurociągi), instalacje rafinerijne, zobowiązanie jest rozpoznawane w momencie zakończenia ich budowy bądź instalacji. Podobnie, jeżeli zobowiązanie likwidacyjne dotyczy odwiertu wydobywczego, rozpoznawane jest w momencie jego wykonania niezależnie od efektu uzyskanego przepływu węgłowodórów.

Zobowiązanie likwidacyjne może ulec dalszemu doprecyzowaniu w trakcie użytkowania odwiertu, infrastruktury wydobywczej, transportowej itp. w następstwie zmian w przepisach prawa lub w wyniku decyzji o wstrzymaniu pewnych operacji. Rozpoznana wartość stanowi bieżącą wartość oszacowanych przyszłych wydatków określonych zgodnie z miejscowymi uwarunkowaniami i wymaganiami.

Równocześnie z zobowiązaniem tworzone jest, w takiej samej wysokości, aktywne likwidacyjne (uwzględniane w odpowiedniej pozycji rzeczowych aktywów trwałych), które następnie jest amortyzowane w ślad za aktywem, którego dotyczy likwidacja.

Za wyjątkiem odwracania dyskonta od rezerwy, wszelkie zmiany bieżącej wartości szacowanych kosztów likwidacji i rekultywacji są odzwierciedlane w wysokości rezerwy oraz korespondującego aktywa. Zmiany te dotyczą również różnic kursowych z tytułu przeliczenia zobowiązania wyrażonego w walucie obcej, kiedy wiadomo, że zobowiązanie będzie rozliczone w tej walucie.

Okresowe odwracanie dyskonta jest uwzględniane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako koszt finansowy. Od wartości rezerwy i odpowiadającego jej aktywa tworzony jest podatek odroczoney.

Na podstawie obowiązującej w Polsce ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz.U.05.228.1947 z późniejszymi zmianami) Prawo Geologiczne i Górnicze Grupa zobowiązana jest do tworzenia Funduszu Likwidacji Zakładu Górniczego. Środki funduszu mogą być wykorzystane wyłącznie w celu pokrycia kosztów likwidacji zakładu górniczego (kopalni ropy) lub jego oznaczonej części.

Wysokość odpisu obliczana jest odrębnie dla każdego zakładu górniczego i stanowi równowartość nie mniej niż 3% wartości odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych zakładu górniczego, ustalonych stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych. Przedsiębiorca zobowiązany jest gromadzić środki funduszu na wyodrębnionym rachunku bankowym do czasu rozpoczęcia likwidacji zakładu górniczego.

7.25 Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania i rozliczenia międzyokresowe

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Grupa wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Grupa ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania niefinansowe obejmują w szczególności zobowiązania wobec urzędu skarbowego z tytułu podatku od towarów i usług, akcyzy i opłaty paliwowej oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych zaliczek, które będą rozliczone poprzez dostawę towarów, usług lub środków trwałych. Pozostałe zobowiązania niefinansowe ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów dokonywane są w wysokości prawdopodobnych zobowiązań przypadających na bieżący okres sprawozdawczy. Grupa wykazuje bierne rozliczenia międzyokresowe w pozycji pozostałych zobowiązań niefinansowych, bądź w przypadku rozliczeń dotyczących świadczeń pracowniczych w pozycjach zobowiązań wykazywanych w ramach tych świadczeń.

7.26 Dotacje

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana jako przychody przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do sprawozdania z całkowitych dochodów przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

7.27 Wspólne ustalenia umowne

Wspólne ustalenia umowne zostały zdefiniowane w MSSF 11 jako umowa, w ramach której dwie lub więcej stron prowadzi działalność gospodarczą podlegającą wspólnej kontroli. Wspólna kontrola występuje wyłącznie wówczas, gdy decyzje dotyczące istotnych działań w ramach porozumienia wymagają jednolitej zgody wszystkich stron.

Wspólne ustalenia umowne dzieli się na wspólne działania i wspólne przedsięwzięcia. Kryterium podziału zostało oparte na różnych prawach i obowiązkach stron porozumień o charakterze wspólnych ustaleń umownych.

Jeśli wspólna inicjatywa daje stronom współkontrolującym prawa do jej aktywów netto, to mowa o wspólnym przedsięwzięciu (ang. „joint ventures”), które co do zasady realizowane jest poprzez utworzenie przez inwestorów odrębnej jednostki (ang. „vehicle”). Do tego typu przedsięwzięć Grupy zaliczyć należy działającą w segmencie produkcji i handlu współkontrolowaną jednostkę LOTOS – Air BP Polska Sp. z o.o. a także jednostki w segmencie wydobywczym: Baltic Gas Sp. z o.o. oraz Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k., jak również UAB Minijos Nafta.

Inwestycje we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych zgodnie z MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne” są ujmowane metodą praw własności i wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej według ceny nabycia skorygowanej o późniejsze zmiany udziału Grupy w aktywach netto tych jednostek, pomniejszonej o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Sprawozdanie z całkowitych dochodów odzwierciedla udział w wynikach działalności tych jednostek natomiast w przypadku zmiany ujętej bezpośrednio w ich kapitale własnym Grupa ujmuje swój udział w każdej zmianie i ujawnia go, jeśli jest to właściwe, w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym oraz w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w innych całkowitych dochodach / (stratach) netto.

Wspólne ustalenia umowne, w ramach których strony współkontrolujące posiadają prawa do aktywów i obowiązki dotyczące zobowiązań określa się wspólnymi działaniami / operacjami (ang. „joint operations”).

Grupa posiada udziały we wspólnych działaniach realizowanych w segmencie wydobywczym przez należącą do grupy kapitałowej LOTOS Upstream Sp. z o.o. norweską spółkę LOTOS Exploration and Production Norge AS. Zgodnie z MSSF 11 Grupa bezpośrednio ujmuje w księgach swój udział w aktywach, zobowiązaniach, przychodach i kosztach związanych ze wspólnymi działaniami na złożach obszaru Heimdal w Norwegii.

Biorąc pod uwagę kryteria MSSF 11, nie każda działalność, do której przystępuje wielu udziałowców stanowi wspólne działania, czy wspólne przedsięwzięcie w rozumieniu tego standardu i w niektórych sytuacjach, będąc stroną współpracy o charakterze wspólnej działalności, Grupa nie sprawuje współkontroli nad tą działalnością. Dzieje się tak, gdy istnieje więcej niż jedna kombinacja stron umowy, które wspólnie mogą porozumieć się w celu podjęcia istotnych decyzji o działalności. Dla celów prawidłowego ujmowania przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań nie stosuje się wówczas MSSF 11, a zapisy innych, odpowiednich MSSF, uwzględniając przy tym swój udział w porozumieniu będącym podstawą tej działalności.

Grupa jest stroną porozumień o wspólnej działalności w Norwegii, które nie podlegają regulacjom MSSF 11. Dotyczy to działalności na złożach Sleipner. Grupa ujmuje te działania metodą proporcji, tj. według udziału w przychodach, kosztach, należnościach i zobowiązaniach związanych ze wspólnym poszukiwaniem i eksploatacją złóż ropy naftowej i gazu w obszarze pola Sleipner. Nie istnieje zatem praktyczna różnica w ujęciu transakcji związanych z działalnością na licencjach pakietu Sleipner w stosunku do wymogów ujęcia wspólnych działań na licencjach obszaru Heimdal, które spełniają definicję wspólnej działalności wg MSSF 11.

7.28 Sprawozdawczość dotycząca segmentów operacyjnych

Dla celów zarządczych Grupa Kapitałowa LOTOS podzielona jest na jednostki biznesowe w oparciu o segmenty branżowe, natomiast dla celów sprawozdawczości finansowej w ramach działalności operacyjnej Grupy wyróżnia się dwa główne sprawozdawcze segmenty operacyjne:

- segment wydobywczy – obejmuje działalność w zakresie pozyskiwania oraz eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego,
- segment produkcji i handlu – obejmuje działalność spółek w zakresie wytwarzania, przetwarzania produktów rafinacji ropy naftowej, jak również ich sprzedaży hurtowej i detalicznej oraz działalność pomocniczą, transportową i serwisową.

Sprawozdawcze segmenty operacyjne identyfikowane są na poziomie Grupy Kapitałowej. Jednostka Dominująca wchodzi w skład segmentu produkcji i handlu.

Ocena wyników danego segmentu dokonywana jest na podstawie przychodów ze sprzedaży, wyniku EBIT i EBITDA.

EBIT stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(a).

EBITDA stanowi zysk/(stratę) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji.

Segmentowe przychody ze sprzedaży oraz wyniki segmentów określono przed dokonaniem tzw. korekt międzysegmentowych.

Informacje finansowe dotyczące segmentów operacyjnych wykorzystywane w celu ich oceny przez członków kluczowego personelu odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji operacyjnych przedstawia nota 8.

7.29 Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zgodnie ze stosowanymi przez Grupę zasadami określonymi standardem MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, przez zobowiązania warunkowe rozumie się:

- możliwy obowiązek, który powstanie na skutek przeszłych zdarzeń, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki, lub
- obecny obowiązek, który powstaje na skutek przeszłych zdarzeń, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu ponieważ:
  - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne, bądź
  - (ii) kwoty obowiązku (zobowiązania) nie można wycenić wystarczająco wiarygodnie.

Zobowiązania warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o zobowiązaniu warunkowym, chyba że prawdopodobieństwo wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest znikome.

Stosując się do zasad MSSF, Grupa definiuje warunkowy składnik aktywów jako możliwy składnik aktywów, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, którego istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub braku wystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych zdarzeń przyszłych, które nie w pełni podlegają kontroli jednostki.

Należności warunkowe nie są wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jednakże ujawnia się informację o należności warunkowej, jeżeli wpływ środków uosabiających korzyści ekonomiczne jest prawdopodobny.

Przykładem aktywów i zobowiązań warunkowych są zobowiązania lub należności wynikające z prowadzonych sporów sądowych, których przyszły wynik nie jest przez jednostkę znany, ani w pełni kontrolowany. Grupa przedstawiła informacje na temat prowadzonych spraw sądowych w nocie 29.1 oraz informacje na temat pozostałych zobowiązań warunkowych w nocie 29.2.

7.30 Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Prawa do emisji dwutlenku węgla (CO₂) są przez Grupę prezentowane w sprawozdaniu finansowym zgodnie z metodą zobowiązań netto. Oznacza to, że w swoim sprawozdaniu finansowym Grupa rozpoznaje tylko zobowiązania wynikające z przekroczenia przez Grupę przyznanego limitu praw do emisji. Grupa analizuje przyznane limity w okresach rocznych. Zobowiązanie jest rozpoznawane dopiero w momencie przekroczenia przyznanego przez Grupę limitu. Przychody z tytułu sprzedaży niewykorzystanych przez Grupę praw do emisji ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w momencie sprzedaży.

Zakupione dodatkowo uprawnienia do emisji wyceniane są w koszcie nabycia pomniejszonym o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości, uwzględniając wartość rezydualną tych praw i prezentowane, jako aktywa niematerialne.

W przypadku wykorzystania zakupionych praw w celu pokrycia nimi niedoboru zaistniałego na dzień rozliczenia rocznego limitu, wykorzystane prawa według wartości księgowej rozliczane są ze zobowiązaniem wykazany uprzednio na pokrycie niedoboru.

7.31 Certyfikaty energetyczne

Prawa majątkowe wynikające z certyfikatów energetycznych prezentowane są jako towary.

Zakupione certyfikaty energetyczne ujmuje się w cenie nabycia. Przyznane nieodpłatnie certyfikaty energetyczne ujmuje się jako towary w wartości godziwej, a drugostronnie jako zobowiązania/rozliczenia międzyokresowe przychodów w pozycji [Dotacje](#).

Wartość rozchodów certyfikatów energetycznych wyceniana jest wg ceny średniej ważonej i odnoszona w koszty operacyjne proporcjonalnie do ilości sprzedanej i zużytej energii elektrycznej. W przypadku świadectw otrzymanych nieodpłatnie następuje proporcjonalne rozliczenie dotacji i uznanie pozostałych przychodów.

Sprzedaż certyfikatów energetycznych ujmuje się jako sprzedaż towarów i prezentuje w ramach przychodów ze sprzedaży towarów.

Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości certyfikatów energetycznych dokonywane są na dzień bilansowy i obciążają pozostałe koszty.

W celu zapewnienia współmierności kosztów i przychodów z tytułu zużycia i sprzedaży energii elektrycznej oraz braku nabytych lub przyznaných praw majątkowych tworzona jest rezerwa na certyfikaty energetyczne. Kwota rezerwy obciąża koszty operacyjne.

8. Segmenty działalności

	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Korekty konsolidacyjne		Skonsolidowane	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Przychody ze sprzedaży:	1.186,7	1.463,7	28.826,2	29.171,9	(519,6)	(513,9)	29.493,3	30.121,7
między segmentami	456,1	461,3	63,5	52,6	(519,6)	(513,9)	-	-
poza Grupę Kapitałową	730,6	1.002,4	28.762,7	29.119,3	-	-	29.493,3	30.121,7
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) (EBIT)	487,2	1.046,2	1.474,7	1.928,7	7,8	6,4	1.969,7	2.981,3
Amortyzacja	236,2	225,1	673,1	497,6	-	-	909,3	722,7
Zysk/(Strata) operacyjny/(a) przed uwzględnieniem amortyzacji (EBITDA)	723,4	1.271,3	2.147,8	2.426,3	7,8	6,4	2.879,0	3.704,0
Aktywa razem na dzień kończący okres sprawozdawczy	4.899,4	4.604,6	21.159,7	19.751,9	(2.387,0)	(2.132,6)	23.672,1	22.223,9

8.1 Przychody ze sprzedaży

Rodzaj dobra lub usługi	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Przychody z umów z klientami:	730,6	1.002,4	28.893,9	29.210,9	29.624,5	30.213,3
Produkty i usługi	729,0	1.001,0	27.618,5	27.745,1	28.347,5	28.746,1
Towary i materiały	1,6	1,4	1.275,4	1.465,8	1.277,0	1.467,2
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(131,2)	(91,6)	(131,2)	(91,6)
Razem przychody ze sprzedaży	730,6	1.002,4	28.762,7	29.119,3	29.493,3	30.121,7

Struktura asortymentowa sprzedaży	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Benzyny	-	-	4.346,6	4.450,5	4.346,6	4.450,5
Benzyna surowa	-	-	936,9	1.157,1	936,9	1.157,1
Oleje napędowe	-	-	16.246,8	15.009,3	16.246,8	15.009,3
Paliwo bunkrowe	-	-	211,0	201,2	211,0	201,2
Lekki olej opałowy	-	-	618,8	640,4	618,8	640,4
Ciężki olej opałowy	-	-	1.416,6	1.824,1	1.416,6	1.824,1
Paliwo lotnicze	-	-	1.114,2	1.421,7	1.114,2	1.421,7
Oleje smarowe	-	-	291,4	278,5	291,4	278,5
Oleje bazowe	-	-	460,1	587,3	460,1	587,3
Asfalty	-	-	1.223,1	1.309,7	1.223,1	1.309,7
Gazy płynne	-	-	513,0	543,8	513,0	543,8
Ropa naftowa	233,9	285,4	-	320,8	233,9	606,2
Gaz ziemny	434,6	661,8	1,0	0,3	435,6	662,1
Frakcja ksylenowa	-	-	235,4	250,4	235,4	250,4
Pozostałe produkty, towary i materiały rafineryjne	-	0,6	338,0	312,7	338,0	313,3
Pozostałe produkty, towary i materiały	8,3	6,6	568,2	530,8	576,5	537,4
Usługi	53,8	48,0	372,8	372,3	426,6	420,3
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(131,2)	(91,6)	(131,2)	(91,6)
Razem	730,6	1.002,4	28.762,7	29.119,3	29.493,3	30.121,7

Struktura geograficzna sprzedaży	Segment wydobywczy		Segment produkcji i handlu		Skonsolidowane	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Polska	8,0	7,0	24.132,1	23.267,6	24.140,1	23.274,6
Belgia	-	-	338,5	536,8	338,5	536,8
Czechy	-	-	270,3	351,9	270,3	351,9
Dania	-	-	169,3	259,4	169,3	259,4
Holandia	-	-	1.752,1	2.315,0	1.752,1	2.315,0
Niemcy	47,3	69,9	298,0	462,6	345,3	532,5
Norwegia	651,5	860,1	71,4	106,5	722,9	966,6
Szwecja	-	-	548,7	543,9	548,7	543,9
Wielka Brytania	20,4	64,1	365,0	458,1	385,4	522,2
Pozostałe kraje	3,4	1,3	948,5	909,1	951,9	910,4
Efekt rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych	-	-	(131,2)	(91,6)	(131,2)	(91,6)
Razem	730,6	1.002,4	28.762,7	29.119,3	29.493,3	30.121,7

W latach 2018 - 2019 Grupa Kapitałowa LOTOS nie posiadała żadnego odbiorcy, którego udział w przychodach ze sprzedaży ogółem Grupy Kapitałowej LOTOS przekroczył 10%.

9. Przychody i koszty

9.1 Koszty według rodzaju

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Amortyzacja	8	909,3	722,7
Zużycie materiałów i energii ⁽¹⁾		22.283,3	22.937,5
Usługi obce		1.468,1	1.549,0
Podatki i opłaty		594,6	567,9
Koszty świadczeń pracowniczych	9.2	920,4	761,6
Pozostałe koszty rodzajowe		235,8	266,6
Wartość sprzedanych towarów i materiałów		1.046,5	1.280,7
Razem koszty według rodzaju		27.458,0	28.086,0
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		107,5	(689,3)
Razem		27.565,5	27.396,7
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		25.649,1	25.619,0
Koszty sprzedaży		1.425,6	1.355,6
Koszty ogólnego zarządu		490,8	422,1

⁽¹⁾ W tym kwota 66,0 mln zł dodatnich różnic kursowych dotyczących działalności operacyjnej, ujętych w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2018: 66,2 mln zł ujemnych różnic kursowych), patrz nota 26.2.

9.2 Koszty świadczeń pracowniczych

	Nota	2019	2018
Koszty bieżących wynagrodzeń		685,2	578,9
Koszty ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń pracowniczych		195,7	167,3
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia	24.2	39,5	15,4
Razem koszty świadczeń pracowniczych	9.1	920,4	761,6
Zmiana stanu produktów oraz korekty kosztu własnego		(3,1)	(4,0)
Razem		917,3	757,6
w tym:			
Koszt własny sprzedaży		547,9	453,5
Koszty sprzedaży		50,1	41,1
Koszty ogólnego zarządu		319,3	263,0

9.3 Pozostałe przychody

	Nota	2019	2018
Rezerwy		39,7	-
- aktualizacja rezerwy na zobowiązania z tytułu warunkowych płatności – umowa nabycia aktywów Sleipner	25.1	44,5	-
- pozostałe rezerwy		(4,8)	-
Odwroćenie straty z tytułu utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych		61,1	271,7
Odwroćenie odpisów z tytułu utraty wartości:		105,8	373,5
• aktywów związanych z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Norwegia: złoża YME	13.2.2	105,4	349,5
• aktywów związanych z wydobywaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: Litwa: złoża Girkaliai, Nausodis	13.2.2	-	23,5
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych:		0,4	0,5
Odpisy z tytułu utraty wartości:		(44,7)	(101,8)
• aktywów związanych z wydobywaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: - Norwegia: aktywa Heimdal	13.2.2	(12,1)	(67,7)
- Litwa: złoża Vėžaičiai, Girkaliai		(8,9)	(18,5)
- Polska: złoża B-8		(3,2)	(0,5)
• aktywów związanych z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego: - Norwegia: koncesja PL866	13.2.1	(3,8)	(0,4)
- Polska: obszar Kamień Pomorski		-	(0,4)
• aktywów trwałych rafineryjnych i pozostałych:		(28,8)	(33,7)
- stacje paliw	13.1.1	(21,2)	(33,3)
- statki	13.2.3	(5,9)	-
- pozostałe aktywa	13.1.1	(1,7)	(0,4)
Dotacje		14,5	9,5
Odszkodowania		6,4	124,1 ⁽¹⁾
Modyfikacje umów leasingowych		4,3	-
Pozostałe		8,6	7,2
Razem		134,6	412,5

⁽¹⁾ W tym kwota 118,3 mln zł należnego Grupie udziału w odszkodowaniu związanym z projektem YME (patrz nota 29.1).

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

9.4 Pozostałe koszty

	Nota	2019	2018 (dane przekształcone)
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych		-	3,7
Strata z tytułu zaniechanych inwestycji		42,3	0,1
- Norwegia: licencje na poszukiwanie PL910, PL871, PL866	13.2.1	41,2	-
- pozostałe aktywa		1,1	0,1
Strata z tytułu utraty wartości należności		36,3	6,4
- odpisy		51,0	8,3
- odwrócenie odpisów		(14,7)	(1,9)
Rezerwy		-	120,6
- aktualizacja rezerwy na zobowiązania z tytułu warunkowych płatności – umowa nabycia aktywów Slepner	25.1	-	69,2
- rezerwy na ryzyko podatkowe		-	52,5
- pozostałe rezerwy		-	(1,1)
Kary i odszkodowania		3,5	2,5
Szkody majątkowe związane z normalną działalnością		1,4	1,2
Darowizny na cele społeczne		0,3	11,5
Pozostałe		8,9	10,2
Razem		92,7	156,2

9.5 Przychody finansowe

	Nota	2019	2018
Dywidendy:		6,9	5,3
- wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności		4,3	3,2
- inwestycje kapitałowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	26.2	2,6	2,1
Odsetki:		41,6	34,6
• odsetki obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej:		41,6	34,2
- od należności z tytułu dostaw i usług	26.2	2,8	2,7
- od środków pieniężnych	26.2	6,4	4,5
- od lokat	26.2	32,3	27,0
- pozostałe		0,1	-
• pozostałe odsetki		-	0,4
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		15,8	-
- wycena	26.2	34,8	-
- rozliczenie	26.2	(19,0)	-
Pozostałe		5,8	1,2
Razem		70,1	41,1

9.6 Koszty finansowe

	Nota	2019	2018
Odsetki:		230,1	186,9
• odsetki obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej:		178,2	136,8
- od kredytów	26.2	83,5	103,7
- od pożyczek	26.2	2,3	2,9
- od obligacji	26.2	11,9	7,8
- od zobowiązań z tytułu leasingu	26.2	79,7	19,9
- pozostałe		0,8	2,5
• pozostałe odsetki:		51,9	50,1
- dyskonto od rezerw na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego, na rekultywację oraz pozostałych rezerw	25.1	44,4	43,8
- koszty dyskonta od zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	24.1; 24.2	5,1	5,4
- pozostałe		2,4	0,9
Różnice kursowe:		46,0	75,2
- od kredytów	26.2	31,6	94,5
- z przeliczenia pożyczek wewnątrzgrupowych ⁽¹⁾	26.2	(1,2)	(25,2)
- od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych	26.2	12,4	3,3
- od obligacji	26.2	2,4	13,4
- od depozytów, lokat i innych środków pieniężnych	26.2	1,1	(12,8)
- pozostałe		(0,3)	2,0
Aktualizacja wartości pochodnych instrumentów finansowych:		-	7,2
- wycena	26.2	-	116,7
- rozliczenie	26.2	-	(109,5)
Prowizje bankowe		71,2	15,9
Rezerwa na ryzyko podatkowe		4,1	17,1
Pozostałe		0,4	0,8
Razem		351,8	303,1

⁽¹⁾ Zgodnie z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” różnice kursowe dotyczące walutowych transakcji wewnątrzgrupowych ujmowane są w wyniku netto Grupy.

Grupa stosuje zasadę kompensowania podobnych typów transakcji zgodnie z zapisami MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, pkt 34 i pkt 35. Grupa wykazuje istotne pozycje przychodów i kosztów ujętych w wyniku finansowym oddzielnie, co zaprezentowano w tabeli powyżej.

10. Podatek dochodowy

10.1 Obciążenia podatkowe

	Nota	2019	2018
Podatek bieżący		430,6	760,7
Podatek odroczony	10.3	108,7	374,5
Razem podatek dochodowy wykazany w wyniku netto	10.2	539,3	1.135,2
Obciążenie podatkowe wykazane w innych całkowitych dochodach (netto), w tym z tytułu:		17,9	(14,5)
- zabezpieczeń przepływów pieniężnych	20	19,9	(14,8)
- zysków/(strat) aktuarialnych dotyczących świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia		(2,0)	0,3

Część bieżąca oraz odroczonego podatku dochodowego ustalona została według stawki równej 19% dla podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym dla podmiotów działających na terenie Polski.

Dla norweskiej spółki zależnej LOTOS Exploration and Production Norge AS marginalna stopa podatkowa wynosi 78% podstawy opodatkowania. Działalność LOTOS Exploration and Production Norge AS podlega opodatkowaniu w ramach dwóch równoległych systemów podatkowych: systemu podatku dochodowego (stawka podatku 22%) oraz systemu podatku naftowego (dodatkowa stawka podatku 56%).

Dla litewskich spółek zależnych z GK AB LOTOS Geonafta podatek w części bieżącej i odroczonej ustalony został według stawki 15%.

10.2 Podatek dochodowy według efektywnej stawki podatkowej oraz uzgodnienie wyniku brutto do podstawy opodatkowania

	2019	2018
Zysk przed opodatkowaniem	1.692,2	2.722,6
Podatek dochodowy według stawki 19%	321,5	517,3
Różnice trwałe:	0,1	26,7
- rezerwa na ryzyko podatkowe	5,7	13,6
- inne różnice trwałe	(5,6)	13,1
Efekt podatkowy udziału w zyskach jednostek wycenianych metodą praw własności	(0,8)	(0,6)
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	0,7	(1,2)
Różnica wynikająca z opodatkowania spółek stawkami innymi niż 19%:	217,7	592,9
- Norwegia	214,5	592,2
- Litwa	(1,1)	0,7
- pozostałe	4,3	-
Pozostałe różnice	0,1	0,1
Podatek dochodowy	539,3	1.135,2
Efektywna stawka podatkowa	31,9%	41,7%

10.3 Odroczonego podatku dochodowego

	Nota	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Zmiana stanu
		31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	
Aktywa z tytułu podatku odroczonego		174,5	149,6	24,9
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego		(475,2)	(324,9)	(150,3)
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	10.3.1	(300,7)	(175,3)	(125,4)
Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych				(1,2)
Podatek odroczony wykazany w innych całkowitych dochodach/(stratach) netto	10.1			17,9
Obciążenie z tytułu podatku odroczonego wykazane w wyniku netto	10.1			(108,7)

Przewidywany termin wygaśnięcia dodatnich różnic przejściowych przypada na lata 2020 - 2098.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość nierozpoznanych aktywów podatkowych z tytułu strat podatkowych wyniosła 0,2 mln zł (31 grudnia 2018: 0,1 mln zł). Okres, w którym straty podatkowe, na które nie utworzono aktywa podatkowego, mogą być rozliczone zgodnie z przepisami podatkowymi upływa w roku 2023.

10.3.1 Aktywa i zobowiązania z tytułu podatku odroczonego

Nota	31 grudnia 2018	Podatek odroczony wykazany w wyniku netto	Podatek odroczony wykazany w innych całkowitych dochodach/ (stratach)	Różnice kursowe z przeliczenia pozycji podatku odroczonego jednostek zagranicznych	31 grudnia 2019
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Świadczenia pracownicze	59,9	8,1	2,0	-	70,0
Rezerwy/Aktywa na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu oraz rekultywację terenu	573,7	62,3	-	(1,3)	634,7
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rozliczeń z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie)	-	7,3	-	(0,1)	7,2
Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych	67,7	-	(19,9)	-	47,8
Pozostałe	65,0	23,3	-	-	88,3
	766,3	101,0	(17,9)	(1,4)	848,0
Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego					
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych	796,2	214,6	-	(2,6)	1.008,2
Różnica pomiędzy bieżącą wartością podatkową i księgową rozliczeń z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie)	4,4	(4,4)	-	-	-
Różnica z tytułu księgowej i podatkowej wyceny umów leasingu	6,1	19,0	-	-	25,1
Pozostałe	134,9	(19,5)	-	-	115,4
	941,6	209,7	-	(2,6)	1.148,7
Aktywa / (Zobowiązania) netto z tytułu podatku odroczonego	10.3 (175,3)	(108,7)	(17,9)	1,2	(300,7)

11. Zysk netto przypadający na jedną akcję

	2019	2018
Zysk netto przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej w mln zł (A)	1.152,9	1.587,4
Średnia ważona liczba akcji w mln sztuk (B)	184,9	184,9
Zysk netto na jedną akcję (w zł) (A/B)	6,24	8,59

Zysk przypadający na jedną akcję dla każdego okresu sprawozdawczego jest obliczony poprzez podzielenie zysku netto za dany okres sprawozdawczy przez średnią ważoną liczbę akcji w danym okresie sprawozdawczym.

Rozwodniony zysk netto na jedną akcję jest równy zyskowi podstawowemu, ponieważ nie występują instrumenty rozładniające zysk netto na jedną akcję.

12. Dywidendy

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Grupie LOTOS S.A. występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend wynikające z zapisów zawartej w dniu 2 lipca 2019 roku umowy kredytowej związanej z refinansowaniem kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+, o której mowa w nocie 22.1. Umowa kredytowa ogranicza możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A. i uzależnia ją od osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

Na dzień 31 grudnia 2018 występowały ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend wynikające z zapisów zawartej w dniu 27 czerwca 2008 roku umowy kredytowej związanej z finansowaniem Programu 10+. Umowa kredytowa ograniczała możliwość wypłaty dywidendy przez Grupę LOTOS S.A., a jej wysokość uzależniona była od spełnienia określonych warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych. W 2019 roku Spółka dokonała spłaty zadłużenia związanego z finansowaniem Programu 10+ (patrz nota 22.1). W związku z powyższym na dzień 31 grudnia 2019 roku ww. ograniczenia nie występowały.

W dniu 28 czerwca 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Grupy LOTOS S.A. podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Spółki za rok 2018. Zgodnie z treścią uchwały zysk netto za rok 2018 w wysokości 1.333,9 mln zł został przeznaczony na:

- wypłatę dywidendy - kwota w wysokości 554,6 mln zł,
- kapitał zapasowy - kwota w wysokości 779,3 mln zł.

Dywidenda została wypłacona w dniu 27 września 2019 roku. Wysokość dywidendy przypadająca na jedną akcję wyniosła 3 zł brutto.

13. Rzeczowe aktywa trwałe oraz aktywa niematerialne

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa trwałe segmentu produkcji i handlu	13.1	9.798,4	8.894,3
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	13.1.1	9.638,4	8.742,4
Własne		8.241,2	8.742,4
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	13.3	1.397,2	-
Aktywa niematerialne, w tym:		160,0	151,9
Wartość firmy	13.1.2	45,6	45,6
Pozostałe aktywa niematerialne	13.1.3	114,4	106,3
Aktywa trwałe segmentu wydobywczego	13.2	3.962,9	3.382,0
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:		3.632,4	3.044,0
Własne		3.576,6	3.044,0
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	13.3	55,8	-
Aktywa niematerialne, w tym:		330,5	338,0
Wartość firmy		1,1	1,1
Pozostałe aktywa niematerialne		329,4	336,9
Razem rzeczowe aktywa trwałe i aktywa niematerialne		13.761,3	12.276,3
w tym:			
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:		13.270,8	11.786,4
Własne		11.817,8	11.786,4
Aktywa z tytułu prawa do użytkowania		1.453,0	-
Aktywa niematerialne		490,5	489,9

13.1 Aktywa trwale segmentu produkcji i handlu

13.1.1 Rzeczowe aktywa trwale segmentu produkcji i handlu

	Nota	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		523,1	4.772,2	5.842,7	792,7	1.969,8	13.900,5
Wpływ zmiany polityki rachunkowości		621,7	144,4	0,1	257,8	-	1.024,0
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019		1.144,8	4.916,6	5.842,8	1.050,5	1.969,8	14.924,5
Zakup		-	-	-	10,6	292,6	303,2 ⁽¹⁾
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy		0,1	774,2	1.154,9	47,7	(1.976,9)	-
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	-	71,0	71,0
Leasing		35,3	1,9	-	141,3	0,4	178,9
Zbycie		(0,1)	(2,5)	(14,1)	(15,5)	(0,3)	(32,5)
Pozostałe		-	-	(1,1)	(2,8)	(6,8)	(10,7)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019		1.180,1	5.690,2	6.982,5	1.231,8	349,8	15.434,4
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019		19,4	1.952,7	2.619,1	448,7	-	5.039,9
Amortyzacja		36,5	197,3	269,9	156,7	-	660,4
Leasing		-	-	-	(13,3)	-	(13,3)
Zbycie		-	(1,3)	(14,2)	(15,3)	-	(30,8)
Pozostałe		-	-	0,2	0,5	-	0,7
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019		55,9	2.148,7	2.875,0	577,3	-	5.656,9
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019		1,5	97,9	10,9	6,9	1,0	118,2
Utworzenie	9.3	18,3	2,9	1,6	-	0,1	22,9 ⁽²⁾
Wykorzystanie/Rozwiązanie		-	(1,5)	(0,5)	-	-	(2,0)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019		19,8	99,3	12,0	6,9	1,1	139,1
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019		1.104,4	3.442,2	4.095,5	647,6	348,7	9.638,4
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		523,7	4.608,5	5.711,1	714,1	1.874,4	13.431,8
Zakup		-	-	-	9,9	348,7	358,6 ⁽¹⁾
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy		-	173,1	137,9	16,5	(327,5)	-
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	-	75,8	75,8
Leasing		-	-	-	72,1	-	72,1
Zbycie		(0,6)	(8,7)	(8,3)	(18,8)	(0,1)	(36,5)
Pozostałe		-	(0,7)	2,0	(1,1)	(1,5)	(1,3)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		523,1	4.772,2	5.842,7	792,7	1.969,8	13.900,5
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		17,8	1.785,8	2.369,9	407,0	-	4.580,5
Amortyzacja		1,6	170,1	254,3	57,6	-	483,6
Zbycie		-	(2,9)	(7,2)	(17,1)	-	(27,2)
Pozostałe		-	(0,3)	2,1	1,2	-	3,0
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		19,4	1.952,7	2.619,1	448,7	-	5.039,9
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		1,5	73,6	8,9	4,7	1,1	89,8
Utworzenie	9.3	-	29,3	2,1	2,3	-	33,7 ⁽²⁾
Wykorzystanie/Rozwiązanie		-	(5,0)	(0,1)	(0,1)	(0,1)	(5,3)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		1,5	97,9	10,9	6,9	1,0	118,2
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		502,2	2.721,6	3.212,7	337,1	1.968,8	8.742,4

⁽¹⁾ Nakłady związane były głównie z realizacją budowy instalacji opóźnionego koksowania wraz z infrastrukturą towarzyszącą EFRA (w roku 2019: 70,1 mln zł, w roku 2018: 221,0 mln zł) oraz rozbudową sieci stacji paliw (w roku 2019: 95,0 mln zł, w roku 2018: 60,7 mln zł).

⁽²⁾ W tym odpis z tytułu utraty wartości sieci stacji paliw (w roku 2019: 21,2 mln zł, w roku 2018: 33,3 mln zł).

Odpisy z tytułu utraty wartości sieci stacji paliw

W 2019 roku spółka LOTOS Paliwa Sp. z o.o. dokonała odpisu z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących stacji paliw w łącznej kwocie 21,2 mln zł (w roku 2018: 33,3 mln zł), patrz nota 9.3. Wartość odzyskiwalną aktywów trwałych sieci stacji paliw ustalono w oparciu o wartości użytkowe pojedynczych stacji stosując metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wyliczenie dotyczące przyszłych przepływów pieniężnych zostało dokonane na podstawie prognoz przepływów pieniężnych na okres 5 lat, przygotowanych w oparciu o zatwierdzony budżet na rok 2019 oraz plan wpływów i wypływów środków pieniężnych w latach następnych w oparciu o długoterminową strategię rozwoju. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Średni ważony koszt kapitału WACC netto według struktury finansowania dla spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. przyjęto na poziomie 7,69% (w roku 2018: 7,69%).

Obliczenie wartości użytkowej ośrodków generujących środki pieniężne jest najbardziej wrażliwe na następujące zmienne:

- marża brutto, która bazuje na średnich wartościach marż jednostkowych w okresie poprzedzającym okres budżetowy (przyjęto średni spadek marży w stosunku do roku poprzedzającego o 2,3-2,5%),
- stopa dyskontowa, która odzwierciedla oczekiwaną stopę zwrotu z aktywów, przy określonym poziomie ryzyka (kalkulacja stopy przeprowadzona jest zgodnie z metodyką WACC oraz CAPM i bazuje na wielkościach takich, jak m.in. mediana kwotowań 10 – letnich obligacji skarbowych, premia za ryzyko rynkowe (MRP) i ryzyko specyficzne kraju (CPR) oraz rynkowa struktura finansowania,
- wolumeny bazujące na dynamice wzrostu konsumpcji paliw oraz na analizie biznesowej uwzględniającej specyfikę mikrorynków badanych lokalizacji,
- udział w rynku w okresie budżetowym (przyjęto wzrost udziału w rynku),
- stopę wzrostu zastosowaną do szacowania przepływów pieniężnych poza okresem budżetowym (0,0%).

13.1.2 Wartość firmy segmentu produkcji i handlu

Wartość firmy alokowana jest do ośrodków wypracowujących środki pieniężne, co przedstawia poniższa tabela:

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Wartość firmy powstała przy nabyciu zorganizowanej części przedsiębiorstwa przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o.:		
- hurtowa sprzedaż paliw LPG	10,0	10,0
- sieci stacji paliw (ESSO, Slovnaft Polska)	33,7	33,7
Razem	43,7	43,7
Wartość firmy powstała w wyniku nabycia pozostałych jednostek	1,9	1,9
Razem wartość firmy	45,6	45,6

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których alokowana była wartość firmy i testy te nie wykazały konieczności dokonywania odpisów.

Grupa określa możliwą do odzyskania wartość ośrodków wypracowujących środki pieniężne na podstawie wartości użytkowej, obliczonej przy wykorzystaniu prognozowanych przepływów pieniężnych na okres 5 lat. Wartość rezydualna dla zdyskontowanych przepływów pieniężnych została obliczona w oparciu o wzór renty wieczystej ze wzrostem. Stopa dyskontowa przyjęta do kalkulacji odzwierciedla średni ważony koszt kapitału WACC (ang. „Weighted Average Cost of Capital”) netto na poziomie 7,69% (w roku 2018: 7,69%). Założono utrzymanie stałej stopy przepływów pieniężnych po okresie prognozy.

Najbardziej istotnymi czynnikami wpływającymi na szacunek wartości użytkowej ośrodków wypracowujących środki pieniężne były: marża brutto, stopa dyskonta, prognoza wolumenów, założenia dotyczące udziału w rynku w okresie budżetowym oraz szacowana stopa wzrostu po okresie prognozy.

W przekonaniu Grupy żadna racjonalna zmiana kluczowych parametrów określonych powyżej nie spowoduje utraty wartości firmy.

13.1.3 Pozostałe aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu

	Patenty, znaki towarowe, koncesje i licencje	Pozostałe	Aktywa niematerialne w realizacji	Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	212,7	31,8	12,6	257,1
Zakup	-	0,1	20,5	20,6
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	24,2	1,1	(25,3)	-
Zbycie	(6,2)	(3,9)	-	(10,1)
Pozostałe	0,6	0,5	0,3	1,4
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	231,3	29,6	8,1	269,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	133,2	17,6	-	150,8
Amortyzacja	11,6	1,1	-	12,7
Zbycie	(6,2)	(3,9)	-	(10,1)
Pozostałe	0,6	0,6	-	1,2
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	139,2	15,4	-	154,6
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	-	-	-
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	92,1	14,2	8,1	114,4
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	206,9	37,4	10,4	254,7
Zakup	-	0,3	8,9	9,2
Z rozliczenia aktywów niematerialnych w realizacji	6,1	0,8	(6,9)	-
Pozostałe	(0,3)	(6,7)	0,2	(6,8)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	212,7	31,8	12,6	257,1
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	120,8	16,3	-	137,1
Amortyzacja	12,6	1,3	-	13,9
Pozostałe	(0,2)	-	-	(0,2)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	133,2	17,6	-	150,8
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	-	-	-	-
Utworzenie	-	-	-	-
Wykorzystanie/Rozwiązanie	-	-	-	-
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	-	-	-	-
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	79,5	14,2	12,6	106,3

Aktywa niematerialne segmentu produkcji i handlu obejmują licencje dotyczące procesów technologicznych, w tym licencje na korzystanie z rozwiązań technologicznych używanych w rafinerii, koncesje na wytwarzanie, magazynowanie oraz obrót paliwami, licencje na programy komputerowe, patenty, znaki towarowe oraz nabyte prawa do emisji dwutlenku węgla CO₂.

13.2 Aktywa trwale segmentu wydobywczego

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	13.2.1	327,5	313,4
Rzeczowe aktywa trwałe		64,3	62,0
Aktywa niematerialne		263,2	251,4
Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	13.2.2	3.283,6	2.731,3
Rzeczowe aktywa trwałe		3.218,7	2.646,3
Aktywa niematerialne		64,9	85,0
Pozostałe aktywa trwale segmentu wydobywczego	13.2.3	351,8	337,3
Rzeczowe aktywa trwałe		349,4	335,7
Aktywa niematerialne		2,4	1,6
Razem aktywa trwale segmentu wydobywczego		3.962,9	3.382,0
w tym:			
Rzeczowe aktywa trwałe		3.632,4	3.044,0
Aktywa niematerialne		330,5	338,0

13.2.1 Aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

	Nota	Rzeczowe aktywa trwale związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Aktywa niematerialne związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Razem
		Polska	Polska	Norwegia	Litwa			
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019		173,9	13,7	265,2	10,3		463,1	
Zakup		2,3	0,4	57,7	-		60,4	
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	(0,5)	(0,1)		(0,6)	
Spisane nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji	9.4	-	-	(41,2) ⁽¹⁾	-		(41,2)	
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019		176,2	14,1	281,2	10,2		481,7	
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019		-	10,3	-	-		10,3	
Amortyzacja		-	0,8	-	-		0,8	
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019		-	11,1	-	-		11,1	
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019		111,9	-	17,2	10,3		139,4	
Utworzenie	9.3	-	-	3,8	-		3,8	
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	(0,1)		(0,1)	
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019		111,9	-	21,0	10,2		143,1	
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019		64,3	3,0	260,2	-		327,5	
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		187,8	13,7	217,3	10,0		428,8	
Zakup		10,2	-	30,9	-		41,1	
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	3,3	0,3		3,6	
Przeklasyfikowanie aktywów niematerialnych		-	-	13,7	-		13,7	
Spisane nakładów związanych z zaniechaniem inwestycji		(24,1) ⁽²⁾	-	-	-		(24,1)	
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		173,9	13,7	265,2	10,3		463,1	
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		-	9,4	-	-		9,4	
Amortyzacja		-	0,9	-	-		0,9	
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		-	10,3	-	-		10,3	
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		135,6	-	16,9	10,0		162,5	
Utworzenie	9.3	0,4	-	-	-		0,4	
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	0,3	0,3		0,6	
Spisane nakładów w związku z zaniechaniem inwestycji		(24,1) ⁽²⁾	-	-	-		(24,1)	
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		111,9	-	17,2	10,3		139,4	
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		62,0	3,4	248,0	-		313,4	

⁽¹⁾ Dotyczy spisania kosztów wykonania odwiertów na licencjach PL910, PL871, PL866.

⁽²⁾ Nakłady związane z poszukiwaniem i oceną zasobów obszaru Kamień Pomorski (bez wpływu na wynik).

Grupa zalicza rzeczowe aktywa trwale do aktywów z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych do czasu, gdy uzyska pewność technicznej wykonalności i ekonomicznej zasadności wydobywania odkrytych zasobów.

13.2.2 Aktywa produkcyjne związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego

	Nota	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego				Razem
		Polska	Norwegia	Razem	Polska	Norwegia	Litwa	Razem	
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		-	1.996,8	1.996,8	1.982,4	1.458,8	645,0	4.086,2	6.083,0
Wpływ zmiany polityki rachunkowości		-	-	-	1,0	-	1,2	2,2	2,2
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019		-	1.996,8	1.996,8	1.983,4	1.458,8	646,2	4.088,4	6.085,2
Zakup		-	325,5	325,5	186,2	34,3	-	220,5	546,0
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(2,2)	(2,2)	-	(6,0)	(6,4)	(12,4)	(14,6)
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		-	12,0	12,0	32,5	30,5	1,1	64,1	76,1
Przeklasyfikowanie aktywów związanych z zagospodarowaniem ropy naftowej i gazu ziemnego na aktywa związane z ich wydobyciem		-	(367,2)	(367,2)	-	367,2	-	367,2	-
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	12,0	-	-	12,0	12,0
Leasing	13.3	-	-	-	(0,3)	-	0,4	0,1	0,1
Pozostałe		-	-	-	-	-	2,2	2,2	2,2
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019		-	1.964,9	1.964,9	2.213,8	1.884,8	643,5	4.742,1	6.707,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019		-	-	-	535,8	1.063,3	315,7	1.914,8	1.914,8
Amortyzacja		-	-	-	38,2	122,0	13,0	173,2	173,2
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	-	(2,3)	(3,1)	(5,4)	(5,4)
Pozostałe		-	-	-	-	-	(0,3)	(0,3)	(0,3)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019		-	-	-	574,0	1.183,0	325,3	2.082,3	2.082,3
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019		-	1.124,3	1.124,3	0,5	83,1	229,0	312,6	1.436,9
Utworzenie	9.3	-	-	-	3,2 ⁽²⁾	-	8,9 ⁽³⁾	12,1	12,1
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	0,4	0,4	-	(0,8)	(2,1)	(2,9)	(2,5)
Przeklasyfikowanie aktywów związanych z zagospodarowaniem ropy naftowej i gazu ziemnego na aktywa związane z ich wydobyciem		-	(62,5)	(62,5)	-	62,5	-	62,5	-
Wykorzystanie/Rozwiązanie	9.3	-	(105,4) ⁽¹⁾	(105,4)	-	-	-	-	(105,4)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019		-	956,8	956,8	3,7	144,8	235,8	384,3	1.341,1
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019		-	1.008,1	1.008,1	1.636,1	557,0	82,4	2.275,5	3.283,6

⁽¹⁾ Złoże YME

⁽²⁾ Złoże B-8

⁽³⁾ Złóża: Vėžaičiai, Girkaliai

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego				Razem	
	Nota	Polska	Norwegia	Razem	Polska	Norwegia	Litwa		Razem
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		-	1.650,5	1.650,5	1.823,9	1.407,4	626,4	3.857,7	5.508,2
Zakup		-	320,5	320,5	128,3	21,7	0,1	150,1	470,6
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	25,8	25,8	-	28,0	19,4	47,4	73,2
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	-	22,0	1,7	1,3	25,0	25,0
Przeklasyfikowanie aktywów rafineryjnych i pozostałych		-	-	-	-	-	(1,5)	(1,5)	(1,5)
Koszty finansowania zewnętrznego		-	-	-	8,6	-	-	8,6	8,6
Pozostałe		-	-	-	(0,4)	-	(0,7)	(1,1)	(1,1)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		-	1.996,8	1.996,8	1.982,4	1.458,8	645,0	4.086,2	6.083,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		-	-	-	499,5	912,9	294,1	1.706,5	1.706,5
Amortyzacja		-	-	-	36,3	135,1	13,0	184,4	184,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	-	15,3	9,3	24,6	24,6
Pozostałe		-	-	-	-	-	(0,7)	(0,7)	(0,7)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		-	-	-	535,8	1.063,3	315,7	1.914,8	1.914,8
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		-	1.436,2	1.436,2	-	34,9	227,2	262,1	1.698,3
Utworzenie	9.3	-	-	-	0,5	48,7 ⁽²⁾	18,5 ⁽³⁾	67,7	67,7
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	37,6	37,6	-	(0,5)	6,8	6,3	43,9
Wykorzystanie/Rozwiązanie	9.3	-	(349,5) ⁽¹⁾	(349,5)	-	-	(23,5) ⁽⁴⁾	(23,5)	(373,0)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		-	1.124,3	1.124,3	0,5	83,1	229,0	312,6	1.436,9
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		-	872,5	872,5	1.446,1	312,4	100,3	1.858,8	2.731,3

⁽¹⁾ Złoże YME

⁽²⁾ Aktywa Heimdal

⁽³⁾ Złoże Vėžaičiai

⁽⁴⁾ Złóża: Girkalai, Nausodis

Informacja na temat testów na utratę wartości aktywów złoża B-8 na Morzu Bałtyckim

Na dzień 31 grudnia 2019, jak również na dzień 31 grudnia 2018 roku, Grupa przeprowadziła testy na utratę wartości aktywów związanych ze złożem B8.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwalnej testowanych aktywów były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średniowazonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 7,58% (2018: 8,51%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 19%,
- wolumeny produkcji zgodne z aktualnymi prognozami z uwzględnieniem bieżącej informacji geologicznej,
- wolumeny sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z aktualnymi prognozami dotyczącymi złoża B-8.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2019 roku przyjęto następujące założenia cenowe:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy, ang. barrel of oil equivalent):

- na lata 2020 – 2023 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2024 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2023 skorygowany o indeks inflacji.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2018 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy, ang. barrel of oil equivalent):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

Po przeprowadzeniu analiz i konsultacji, uwzględniających szereg możliwych wariantów, Grupa LOTOS Petrobaltic przyjęła do realizacji finalny sposób zagospodarowania złoża B-8, który daje optymalne parametry ekonomiczne. Obecnie spółka celowa B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. jest na etapie pozyskiwania zgód korporacyjnych Grupy LOTOS dla przyjętej koncepcji. Zarząd Grupy LOTOS zapoznał się z powyższym wariantem i potwierdza taki kierunek jego realizacji, jak i uznaje, iż wariant ten będzie wymagał dodatkowych nakładów inwestycyjnych w kwocie do ok. 523 mln zł. Grupa ma możliwości finansowania projektu o takiej skali.

W efekcie przeprowadzonych testów, z uwzględnieniem powyższych założeń, nie stwierdzono konieczności rozpoznania odpisu aktualizującego aktywów związanych ze złożem B-8, który miałby obniżyć ich wartość.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, które mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów związanych z tym złożem. Z uwagi na powyższe Grupa wskazuje na szereg niepewności co do wysokości realizacji aktywów dotyczących między innymi:

- wahań rynkowych cen ropy naftowej,
- przyjętych szacunków nakładów inwestycyjnych dotyczących umów niezakontraktowanych,
- wartości zobowiązań rekultywacyjnych,
- zmienności kursów walut PLN/USD,
- stóp dyskontowych.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów, przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/-15%, wolumen produkcji +/-15%, kurs USD/PLN +/-15%, stopa dyskonta +/-0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia odpisów aktualizujących przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia odpisów	
		w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	-	-172,1
wolumen produkcji	+/- 15%	-	-201,4
kurs USD/PLN	+/- 15%	-	-194,6
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-	-

Informacja na temat realizacji projektu zagospodarowania złoża YME w Norwegii

W związku ze znaczącymi opóźnieniami w realizacji projektu YME, przekroczeniem zakładanych nakładów inwestycyjnych i wadliwością platformy MOPU (ang. Mobile Offshore Production Unit) przeznaczonej do eksploatacji złoża, Grupa dokonywała w poprzednich latach odpisów aktualizujących wartość aktywów YME aż do pełnego odpisania całości nakładów inwestycyjnych związanych z tym projektem w 2014 roku.

Dnia 22 sierpnia 2016 roku partnerzy YME zakończyli operacje usuwania wadliwej platformy MOPU ze złoża, na które partnerzy konsorcjum (Grupa posiada 20% udział w projekcie) pozyskali środki finansowe w ramach porozumienia zawartego z dostawcą platformy.

W ramach projektu zagospodarowania złoża YME, partnerzy koncesji w dniu 27 października 2017 roku zatwierdzili Plan Zagospodarowania Złoża (ang. Plan for Development and Operation). W dniu 19 grudnia 2017 roku Repsol Norge AS w imieniu partnerów na złożu YME złożył Plan Zagospodarowania Złoża do Ministerstwa Ropy i Energii Norwegii do zatwierdzenia. W listopadzie 2017 roku Repsol Norge AS działając jako operator koncesji i zagospodarowania złoża YME, zawarł umowę z firmą Maersk Drilling na dostawę platformy produkcyjno-wiertniczej „Mærsk Inspirer” do wykorzystania jako centrum produkcyjne na złożu YME. Planowana produkcja komercyjna węglowodorów z tego złoża planowana jest przez operatora w 2020 roku.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku, jak również na dzień 31 grudnia 2018 roku, Grupa przeprowadziła test na utratę wartości będącego w fazie zagospodarowania złoża YME. Test przeprowadzono z wykorzystaniem tych samych założeń, jak dla aktywów produkcyjnych związanych z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego, przyjmując iż:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 6,19% (2018: 7,02%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii),
- wolumeny produkcji i sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z prognozami operatora.

Na potrzeby szacunków testu na dzień 31 grudnia 2019 roku założenia cenowe były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2020 – 2023 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2024 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2023 skorygowany o indeks inflacji.

Natomiast na potrzeby szacunków dla testów przeprowadzanych na dzień 31 grudnia 2018 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z występującymi w fazie zagospodarowania złoża ryzykami takimi jak ryzyko geologiczne, ryzyko techniczne, ryzyko harmonogramowe czy też ryzyko operacyjne, Grupa zgodnie z wytycznymi MSR 36 „Utrata wartości aktywów” zastosowała ostrożnościowe podejście do kalkulacji wartości odzyskiwalnej projektu YME. Zidentyfikowane na tym etapie projektu ryzyka zostały ujęte w postaci przesunięcia daty „first oil” na dzień 1 stycznia 2021 roku. Dodatkowo założono wzrost planowanych na 2020 roku wydatków inwestycyjnych o 30%.

Przeprowadzona weryfikacja wartości odzyskiwalnej na dzień 31 grudnia 2019 roku nie wykazała konieczności dokonania odpisu aktualizującego wartość złoża YME. W wyniku przeprowadzonego testu na utratę wartości Grupa rozpoznała natomiast odwrócenie dokonanych w latach ubiegłych odpisów aktualizujących w wysokości 105,4 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa dokonała odwrócenia odpisów aktualizujących w wysokości 349,5 mln zł.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej i gazu ziemnego, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń, które mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów złoża YME. W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testu przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/NOK +/- 15% oraz stopy dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	408,2	-170,1
wolumen produkcji	+/- 15%	398,8	-160,5
kurs USD/NOK	+/- 15%	398,8	-160,5
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	76,1	165,1

Informacja na temat testów na utratę wartości aktywów produkcyjnych morskiej kopalni gazu ziemnego i kondensatu Heimdal oraz aktywów pola gazowego Sleipner oraz złoża Utgard w Norwegii

Na dzień 31 grudnia 2019 roku, jak również na dzień 31 grudnia 2018 roku Grupa, przeprowadziła testy na utratę wartości aktywów wydobywczych dla poszczególnych ośrodków generujących przepływy pieniężne ze złóż produkcyjnych obszaru Heimdal (Atla, Vale, Skirme, Heimdal) oraz obszaru Sleipner i Utgard. Przeprowadzone testy nie wykazały konieczności rozpoznania odpisów aktualizujących wartości tych aktywów.

Norweskie aktywa produkcyjne testowano ustalając ich wartość odzyskiwalną na poziomie wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 6,19% (2018: 7,02%) po uwzględnieniu opodatkowania krańcową stopą opodatkowania 78% (obowiązującą w Norwegii),
- wolumeny produkcji i sprzedaży, poziom nakładów inwestycyjnych, poziom kosztów operacyjnych oraz kosztów likwidacji złoża zgodnie z prognozami operatorów danego złoża.

Na potrzeby testów przeprowadzonych na dzień 31 grudnia 2019 roku przyjęto następujące założenia cenowe:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2020 – 2023 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy,
- od roku 2024 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2023 skorygowany o indeks inflacji;

- dla gazu ziemnego w USD/boe (za baryłkę ekwiwalentu ropy):

- na lata 2020 – 2023 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnymi rynkowych scenariuszy, a od roku 2024 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2023 skorygowany o indeks inflacji.

Natomiast na potrzeby szacunków dla testów przeprowadzanych na dzień 31 grudnia 2018 roku założenia były następujące:

- dla ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji;

- dla gazu ziemnego w USD/boe (za baryłkę ekwiwalentu ropy):

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy, a od roku 2023 przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej i gazu ziemnego, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów LOTOS E&P Norge.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej i gazu ziemnego +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/NOK +/- 15% oraz stopa dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących testowane aktywa obszaru Heimdal i Sleipner oraz złoża Utgard przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	61,1	- 41,5
wolumen produkcji	+/- 15%	56,9	- 37,3
kurs USD/NOK	+/- 15%	60,3	- 40,7
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-	12,8

Informacja na temat testów na utratę wartości lądowych kopalń węglowodorów na Litwie

W wyniku przeprowadzonych testów na utratę wartości złóż i infrastruktury wydobywczej na Litwie, na dzień 31 grudnia 2019 roku dokonano odpisu aktualizującego wartość nakładów związanych z koncesją Vezaiciai oraz koncesją Girkaliai w łącznej wysokości 8,9 mln zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku dokonano odpisu aktualizującego wartość nakładów związanych z koncesją Vezaiciai w wysokości 18,5 mln zł. Ponadto dokonano odwrócenia odpisów aktualizujących z lat ubiegłych aktywów produkcyjnych związanych ze złożem Girkaliai w wysokości 10,2 mln zł oraz ze złożem Nausodis w wysokości 13,3 mln zł (patrz nota 9.3).

Grupa ustala wartość odzyskiwalną testowanych aktywów na poziomie ich wartości użytkowej oszacowanej metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Główne założenia przyjęte do ustalenia wartości odzyskiwanej testowanych aktywów na Litwie były następujące:

- okres prognozy przepływów pieniężnych odpowiada okresowi planowanej eksploatacji,
- stopa dyskonta odpowiada średnioważonemu kosztowi kapitału i skalkulowana została na poziomie 6,41% (2018: 7,68%),
- wolumeny produkcji zgodne z niezależnym raportem złożowym przygotowanym przez Miller & Lents z uwzględnieniem ostatniej aktualnej informacji geologicznej,
- poziom nakładów inwestycyjnych odpowiada prognozowanej wielkości produkcji.

Na potrzeby szacunków wykonanych w 2019 roku przyjęto następujące założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy):

- na lata 2020 – 2023 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2024 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2023 skorygowany o indeks inflacji.

Założenia cen ropy naftowej w USD/bbl (za baryłkę ropy) na potrzeby szacunków na dzień 31 grudnia 2018 roku były następujące:

- na lata 2019 – 2022 na poziomie zgodnym z założeniami cenowymi dostępnych rynkowych scenariuszy,
- od roku 2023 ceny ropy naftowej przyjęto przy założeniu braku zmienności notowań w długim okresie kontynuując poziom zbliżony z rokiem 2022 skorygowany o indeks inflacji.

W związku z dużą zmiennością rynku, w szczególności cen ropy naftowej, istnieje możliwość wystąpienia racjonalnie uzasadnionych zmian przyjętych założeń i zmiany te mogą spowodować konieczność aktualizacji wartości bilansowej aktywów.

W celu określenia wpływu kluczowych czynników na wyniki testów przeprowadzono analizę wrażliwości przy następujących założeniach: cena ropy naftowej +/- 15%, wolumen produkcji +/- 15%, kurs USD/EUR +/- 15%, stopa dyskonta +/- 0,5 p.p.

Poniżej przedstawiono szacowany poziom utworzenia (-) i odwrócenia (+) odpisów aktualizujących wartość ww. aktywów litewskich przy zmianie kluczowych założeń:

Czynnik	Zmiana	Szacowany poziom utworzenia i odwrócenia odpisów w mln zł	
cena ropy naftowej i gazu ziemnego	+/- 15%	14,2	-35,3
wolumen produkcji	+/- 15%	8,2	-31,8
kurs USD/EUR	+/- 15%	12,5	-35,3
stopa dyskonta	+/- 0,5 p.p.	-9,5	-7,7

Aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego

Grupa w ramach aktywów produkcyjnych związanych z wydobyciem i zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego wykazuje aktywa na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego amortyzowanych metodą naturalną. Aktywa te ujmowane są równoległe z tworzeniem i aktualizacją rezerw na likwidację kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

	Aktywa związane z zagospodarowaniem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego			Razem
	Norwegia	Polska	Norwegia	Litwa	Razem	
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	119,9	136,0	697,1	3,0	836,1	956,0
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego	12,0	32,5	30,5	1,1	64,1	76,1
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(0,3)	-	(0,9)	-	(0,9)	(1,2)
Pozostałe	-	0,1	-	-	0,1	0,1
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	131,6	168,6	726,7	4,1	899,4	1.031,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	-	82,8	507,7	1,5	592,0	592,0
Amortyzacja	-	2,9	31,5	0,5	34,9	34,9
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	(0,7)	0,1	(0,6)	(0,6)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	-	85,7	538,5	2,1	626,3	626,3
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	119,9	-	65,4	-	65,4	185,3
Utworzenie	-	-	-	-	-	-
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	(0,1)	-	(0,1)	-	(0,1)	(0,2)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	119,8	-	65,3	-	65,3	185,1
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	11,8	82,9	122,9	2,0	207,8	219,6
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018	117,5	114,0	681,6	1,6	797,2	914,7
Szacunek kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego	-	22,0	1,7	1,3	25,0	25,0
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	2,4	-	13,8	0,1	13,9	16,3
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	119,9	136,0	697,1	3,0	836,1	956,0
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018	-	81,3	446,8	1,5	529,6	529,6
Amortyzacja	-	1,5	53,1	-	54,6	54,6
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	7,8	-	7,8	7,8
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018	-	82,8	507,7	1,5	592,0	592,0
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018	117,5	-	28,9	-	28,9	146,4
Utworzenie	-	-	36,8 ⁽¹⁾	-	36,8	36,8
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	2,4	-	(0,3)	-	(0,3)	2,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018	119,9	-	65,4	-	65,4	185,3
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018	-	53,2	124,0	1,5	178,7	178,7

⁽¹⁾ Aktywa Heimdal.

13.2.3 Pozostałe aktywa trwale segmentu wydobywczego

	Nota	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwale w toku budowy	Aktywa niematerialne	Razem
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		11,4	53,2	73,0	533,5	20,5	14,0	705,6
Wpływ zmiany polityki rachunkowości		2,9	6,4	-	56,1	-	-	65,4
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019		14,3	59,6	73,0	589,6	20,5	14,0	771,0
Zakup		-	-	0,5	0,1	9,3	1,2	11,1
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy		-	-	0,5	5,7	(6,2)	-	-
Leasing	13.3	-	-	-	5,1	-	-	5,1
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	0,2	2,4	0,1	-	2,7
Zbycie		-	-	(0,1)	(0,5)	-	-	(0,6)
Pozostałe		-	0,1	-	-	-	-	0,1
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019		14,3	59,7	74,1	602,4	23,7	15,2	789,4
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019		4,7	23,6	39,3	285,7	-	12,4	365,7
Amortyzacja		0,4	3,0	3,3	55,9	-	0,4	63,0
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	0,1	1,0	-	-	1,1
Zbycie		-	-	(0,1)	(0,5)	-	-	(0,6)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019		5,1	26,6	42,6	342,1	-	12,8	429,2
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019		-	-	0,6	2,0	-	-	2,6
Utworzenie	9.3	-	-	-	5,9	-	-	5,9
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	(0,1)	-	-	(0,1)
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019		-	-	0,6	7,8	-	-	8,4
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019		9,2	33,1	30,9	252,5	23,7	2,4	351,8
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2018		11,4	53,1	68,7	499,4	13,6	37,8	684,0
Zakup		-	-	0,7	0,1	39,4	0,1	40,3
Z rozliczenia rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy		-	0,1	8,9	23,4	(32,5)	-	(0,1)
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	1,2	11,1	0,2	1,2	13,7
Przeklasyfikowanie na aktywa związane z poszukiwaniem i oceną zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	-	-	-	(25,0)	(25,0)
Zbycie		-	-	(6,5)	(0,5)	-	(0,1)	(7,1)
Pozostałe		-	-	-	-	(0,2)	-	(0,2)
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018		11,4	53,2	73,0	533,5	20,5	14,0	705,6
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2018		4,5	21,8	40,6	242,8	-	23,1	332,8
Amortyzacja		0,2	1,8	3,2	34,5	-	0,2	39,9
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	0,6	8,9	-	0,5	10,0
Przeklasyfikowanie aktywów rafineryjnych i pozostałych na aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego		-	-	-	-	-	(11,3)	(11,3)
Zbycie		-	-	(5,1)	(0,5)	-	(0,1)	(5,7)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2018		4,7	23,6	39,3	285,7	-	12,4	365,7
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2018		-	-	0,6	1,9	-	-	2,5
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	-	-	0,1	-	-	0,1
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2018		-	-	0,6	2,0	-	-	2,6
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2018		6,7	29,6	33,1	245,8	20,5	1,6	337,3

Do pozostałych rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych segmentu wydobywczego należą między innymi statki oraz wielozadaniowa mobilna platforma wiertnicza.

13.3 Aktywa z tytułu prawa do użytkowania

Segment produkcji i handlu	Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Rzeczowe aktywa trwałe w toku budowy	Razem
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	-	-	-	355,5	-	355,5
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	621,7	144,4	0,1	257,8	-	1.024,0
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	621,7	144,4	0,1	613,3	-	1.379,5
Nowe umowy leasingu	21,5	-	-	177,3	-	198,8
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	195,1	-	-	9,1	-	204,2
Przedterminowe rozwiązanie umowy leasingu	-	-	-	(36,0)	-	(36,0)
Wykup składnika aktywów - przeniesienie do rzeczowych aktywów trwałych	-	-	-	(38,2)	-	(38,2)
Modyfikacje umów leasingowych	10,6	1,6	-	(12,4)	-	(0,2)
Utworzenie aktywa z tytułu likwidacji	3,1	0,4	-	-	-	3,5
Nierozliczone opłaty wstępne	-	-	-	-	13,3	13,3
Rozliczone opłaty wstępne	-	-	-	12,9	(12,9)	-
Pozostałe	-	-	-	3,8	-	3,8
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	852,0	146,4	0,1	729,8	0,4	1.728,7
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	-	-	-	151,5	-	151,5
Amortyzacja	35,1	17,9	-	127,3	-	180,3
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	2,9	-	-	4,5	-	7,4
Przedterminowe rozwiązanie umowy leasingu	-	-	-	(9,3)	-	(9,3)
Wykup składnika aktywów - przeniesienie do rzeczowych aktywów trwałych	-	-	-	(12,2)	-	(12,2)
Modyfikacje umów leasingowych	-	-	-	(3,8)	-	(3,8)
Pozostałe	-	-	-	(3,8)	-	(3,8)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	38,0	17,9	-	254,2	-	310,1
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	-	-	-	-	-	-
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	0,2	-	-	-	-	0,2
Utworzenie	18,3	2,9	-	-	-	21,2 ⁽¹⁾
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	18,5	2,9	-	-	-	21,4
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	795,5	125,6	0,1	475,6	0,4	1.397,2

⁽¹⁾ Odpis z tytułu utraty wartości sieci stacji paliw (patrz nota 9.3).

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

Segment wydobywczy	Aktywa związane z wydobyciem zasobów ropy naftowej i gazu ziemnego	Pozostałe aktywa trwałe					Razem
		Grunty	Budynki, budowle	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu, pozostałe	Razem	
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2018	-	-	-	0,9	-	0,9	0,9
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	2,2	2,9	6,4	-	56,1	65,4	67,6
Wartość księgowa brutto 1 stycznia 2019	2,2	2,9	6,4	0,9	56,1	66,3	68,5
Nowe umowy leasingu	-	-	-	-	5,1	5,1	5,1
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	-	9,8	-	-	-	9,8	9,8
Modyfikacje umów leasingowych	0,1	-	-	-	-	-	0,1
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	-	0,7	0,7	0,7
Pozostałe	-	-	0,1	-	-	0,1	0,1
Wartość księgowa brutto 31 grudnia 2019	2,3	12,7	6,5	0,9	61,9	82,0	84,3
Skumulowane umorzenie 1 stycznia 2019	-	-	-	0,3	-	0,3	0,3
Amortyzacja	0,3	0,4	1,2	0,2	21,8	23,6	23,9
Przeklasyfikowanie na aktywa z tytułu prawa do użytkowania	-	4,2	-	-	-	4,2	4,2
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-	-	-	-	(0,3)	(0,3)	(0,3)
Skumulowane umorzenie 31 grudnia 2019	0,3	4,6	1,2	0,5	21,5	27,8	28,1
Odpisy z tytułu utraty wartości 1 stycznia 2019	-	-	-	-	-	-	-
Utworzenie	0,4	-	-	-	-	-	0,4
Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości 31 grudnia 2019	0,4	-	-	-	-	-	0,4
Wartość księgowa netto 31 grudnia 2019	1,6	8,1	5,3	0,4	40,4	54,2	55,8

Koszty z tytułu umów leasingu ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów			2019
Amortyzacja		Koszty według rodzaju	203,4
Leasing krótkoterminowy		Koszty według rodzaju: Usługi obce	57,1
Leasing aktywów o niskiej wartości niebędących leasingiem krótkoterminowym		Koszty według rodzaju: Usługi obce	0,3
Zmienne opłaty leasingowe nieujęte w wycenie zobowiązań leasingowych		Koszty według rodzaju: Usługi obce	13,0
Odsetki z tytułu leasingu		Koszty finansowe	79,7
Razem			353,5

Alokacja amortyzacji		2019
Koszt własny sprzedaży		151,6
Koszty sprzedaży		48,0
Koszty ogólnego zarządu		3,8
Razem		203,4

13.4 Pozostałe informacje dotyczące rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych

Alokacja amortyzacji	2019	2018
Koszt własny sprzedaży	758,8	611,2
Koszty sprzedaży	117,6	73,2
Koszty ogólnego zarządu	33,1	28,5
Zmiana stanu produktów oraz korekta kosztu własnego	(0,2)	9,8
Razem	909,3	722,7

W roku 2019 w wartości rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy oraz aktywów niematerialnych w realizacji Grupa aktywowała kwotę 83,4 mln zł kosztów finansowych (w roku 2018: 84,6 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość aktywowanych kosztów finansowania rzeczowych aktywów trwałych w toku budowy, aktywów niematerialnych w realizacji oraz aktywów produkcyjnych związanych z wydobyciem ropy naftowej i gazu ziemnego wynosiła 76,2 mln zł (31 grudnia 2018: 140,8 mln zł).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań Grupy wynosiła 5.237,1 mln zł (31 grudnia 2018: 8.611,0 mln zł). W związku ze spłatą kredytów na finansowanie Programu 10+ zostały wykreślone wszystkie hipoteki i zastawy na rzeczowych aktywach trwałych, ustanowione jako zabezpieczenie tych kredytów (patrz nota 22.1).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku nie ujęte w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przyszłe zobowiązania umowne Grupy dotyczące zakupów rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych wynosiły ogółem 103,7 mln zł (31 grudnia 2018: 383,4 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2019 roku zakontraktowane nakłady związane były między innymi z Projektem EFRA, zagospodarowaniem złoża B-8, rozbudową sieci stacji paliw oraz projektem budowy nalewaka kolejowego.

14. Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności

Grupa posiada udziały we wspólnych przedsięwzięciach wycenianych metodą praw własności, do których należą:

- Umowa joint venture Grupy LOTOS S.A. z BP Europe SE na prowadzenie działalności w zakresie dostaw paliwa lotniczego przez spółkę **LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.**
- Umowa współpracy spółek LOTOS Petrobaltic S.A. oraz CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. w zakresie zagospodarowania i eksploatacji złóż gazokondensatowych B-4 i B-6 na Morzu Bałtyckim realizowana poprzez spółki celowe **Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k. oraz Baltic Gas Sp. z o.o.** (Komplementariusz).
- Wspólne przedsięwzięcie w zakresie działalności poszukiwawczo-wydobywczej ropy naftowej na terytorium Litwy realizowane w formie spółki **UAB Minijos Nafta**.

	Siedziba	Przedmiot działalności	Procentowy udział Grupy we własności jednostek		Wartość bilansowa udziałów (w milionach złotych)	
			31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Segment produkcji i handlu						
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	Gdańsk	Handel paliwem lotniczym oraz usługi logistyczne	50,00%	50,00%	27,6	25,0
Segment wydobywczy						
Baltic Gas Sp. z o.o.	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego (działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego)	50,00%	50,00%	-	-
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k. ⁽¹⁾	Gdańsk	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego	45,71%	45,04%	114,6	92,2
UAB Minijos Nafta	Litwa, Gargždai	Poszukiwanie i wydobycie ropy naftowej	50,00%	50,00%	-	-
Razem					142,2	117,2

⁽¹⁾ Udział we własności jednostki ustalono na podstawie wartości wkładów wniesionych przez poszczególnych wspólników do sumy wszystkich wkładów na dzień 31 grudnia 2019 roku:

- Baltic Gas Sp. z o.o. (Komplementariusz) 0,001% (31 grudnia 2018: 0,001%),
- LOTOS Upstream Sp. z o.o. (Komandytariusz) 45,707% (31 grudnia 2018: LOTOS Petrobaltic S.A.: 44,049%),
- CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. („CalEnergy”) (Komandytariusz) 54,292% (31 grudnia 2018: 54,951%).

Procentowy udział Grupy we własności jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. pośrednio współkontrolowanej wynosi 45,71 % (31 grudnia 2018: 45,04 %).

W 2019 roku spółki: CalEnergy Resources Poland Sp. z o.o. i LOTOS Upstream Sp. z o.o. wniosły umówione wcześniej wkłady pieniężne do jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k., odpowiednio w kwotach: 17,5 mln zł i 17,3 mln zł, co wpłynęło na zmianę procentowego udziału Grupy we własności tej jednostki. Wydatki z tytułu wniesionych wkładów pieniężnych przez spółkę LOTOS Upstream Sp. z o.o. Grupa wykazała w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych w pozycji Wniesienie wkładów pieniężnych - wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku saldo nierozliczonych zobowiązań spółki LOTOS Upstream Sp. z o.o. z tytułu wniesionych wkładów do jednostki Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp. k. wynosiło 7,0 mln zł (31 grudnia 2018 roku: 1,7 mln zł).

	Udział Grupy w wynikach netto jednostek	
	2019	2018
Segment produkcji i handlu		
LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.	4,5	3,6
Segment wydobywczy		
Baltic Gas Sp. z o.o.	-	-
Baltic Gas spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i wspólnicy sp.k. ⁽¹⁾	(0,3)	(0,3)
UAB Minijos Nafta	-	-
Razem	4,2	3,3

⁽¹⁾ W umowie spółki określono uczestniczenie wspólników w zyskach i stratach spółki Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k. w następujący sposób:

- Baltic Gas Sp. z o.o. posiada 0,001% udziału w zyskach i 100% w stratach,
- LOTOS Upstream Sp. z o.o. posiada 50,9995% udziału w zyskach
- CalEnergy posiada 48,9995% udziału w zyskach.

W związku z powyższym, w rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k jest podmiotem wspólnie kontrolowanym (wspólne przedsięwzięcie wyceniane metodą praw własności zgodnie z MSSF 11) przez Grupę.

14.1 Skrócone informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć wycenianych metodą praw własności

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.		Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.		UAB Minijos Nafta	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Przychody ze sprzedaży	531,7	680,9	-	-	24,3	30,4
Koszt własny sprzedaży	(480,2)	(627,5)	-	(0,2)	(20,5)	(23,7)
Zysk/(Strata) na sprzedaży	51,5	53,4	-	(0,2)	3,8	6,7
Koszty sprzedaży	(34,2)	(38,0)	-	-	(0,1)	(0,2)
Koszty ogólnego zarządu	(5,5)	(4,8)	(0,4)	(0,2)	(4,7)	(6,7)
Pozostałe przychody i koszty (netto)	(0,1)	0,1	-	-	-	-
Zysk/(Strata) operacyjny/(a)	11,7	10,7	(0,4)	(0,4)	(1,0)	(0,2)
Przychody i koszty finansowe (netto)	(0,7)	(1,7)	-	-	0,1	0,4
Zysk/(Strata) przed opodatkowaniem	11,0	9,0	(0,4)	(0,4)	(0,9)	0,2
Podatek dochodowy	(2,2)	(1,7)	-	-	-	-
Zysk/(Strata) netto	8,8	7,3	(0,4)	(0,4)	(0,9)	0,2
Inne całkowite dochody/(straty) netto	(0,1)	-	-	-	-	-
Całkowite dochody/(straty) ogółem	8,7	7,3	(0,4)	(0,4)	(0,9)	0,2
Amortyzacja	(2,9)	(1,2)	-	(0,2)	(3,3)	(4,2)

Sprawozdanie z sytuacji finansowej	Nota	LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o.		Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k.		UAB Minijos Nafta	
		31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa trwałe		18,9	10,5	225,8	195,7	13,8	12,1
Aktywa obrotowe, w tym:		81,9	63,5	19,2	9,8	13,5	19,9
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty		21,6	6,9	16,7	8,3	6,5	10,0
Aktywa razem		100,8	74,0	245,0	205,5	27,3	32,0
Zobowiązania długoterminowe		8,9	3,2	-	-	15,0	14,6
Zobowiązania krótkoterminowe		49,8	33,9	9,1	3,8	6,2	6,7
Zobowiązania razem		58,7	37,1	9,1	3,8	21,2	21,3
Aktywa netto		42,1	36,9	235,9	201,7	6,1	10,7
		50,00%	50,00%	*	*	50,00%	50,00%
Udział w aktywach netto		21,1	18,5	114,6	92,2	3,0	5,3
Wycena do wartości godziwej		6,7 ⁽¹⁾	6,7	-	-	(3,0)	(5,3)
Eliminacja transakcji wewnątrzgrupowych		(0,2)	(0,2)	-	-	-	-
Udział we wspólnych przedsięwzięciach	14	27,6	25,0	114,6	92,2	-	-

* W rozumieniu regulacji MSSF spółka Baltic Gas Sp. z o.o. i wspólnicy sp.k jest podmiotem wspólnie kontrolowanym przez Grupę (wspólne przedsięwzięcie wyceniane metodą praw własności zgodnie z MSSF 11, patrz nota 14, powyżej).

⁽¹⁾ Kwota zysku z wyceny zachowanej inwestycji w poprzednio kontrolowanej przez Grupę jednostce do jej wartości godziwej na dzień utraty kontroli w wysokości 6,7 mln zł.

Informacje o transakcjach ze wspólnymi przedsięwzięciami, w których Grupa posiada udziały przedstawiono w nocie 30.1.

15. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe aktywa

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe aktywa finansowe:		148,4	515,3
Należności z tytułu kaucji		24,3	16,6
Należności z tytułu leasingu finansowego	15.2	7,1	9,1
Fundusz likwidacji zakładu górniczego ⁽¹⁾		41,1	38,7
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów ⁽²⁾		38,9	430,6
Depozyt zabezpieczający ICE Futures		17,1	-
Depozyty zabezpieczające związane z działalnością koncesjonowaną i pozostałe		10,1	10,5
Udziały		9,8	9,8
Krótkoterminowe aktywa finansowe:		2.638,0	2.075,8
Należności z tytułu dostaw i usług		2.609,1	1.880,4
- w tym od jednostek powiązanych	30.1	38,8	23,1
Należności z tytułu kaucji		10,1	12,5
Lokaty		-	33,9
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME ⁽³⁾		-	2,8
Depozyty zabezpieczające związane z korzystaniem z systemu dystrybucji i przesyłu paliwa gazowego i pozostałe		1,8	14,4
Należności z tytułu odszkodowań		0,4	116,0
Należności z kart płatniczych (stacje paliw)		6,4	5,8
Należności z tytułu leasingu finansowego	15.2	6,0	6,6
Pozostałe należności		4,2	3,4
Aktywa finansowe		2.786,4	2.591,1
Długoterminowe aktywa niefinansowe:		9,7	10,5
Ubezpieczenie majątkowe i inne		3,0	3,0
Koszty finansowania zewnętrznego		4,4	5,2
Zaliczki na bonusy		1,1	0,5
Pozostałe		1,2	1,8
Krótkoterminowe aktywa niefinansowe:		305,2	262,2
Należności z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		104,4	110,3
Pozostałe należności budżetowe inne niż podatek dochodowy		2,3	0,2
Ubezpieczenia majątkowe i inne		6,2	21,5
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽⁴⁾		47,8	66,0
Akcyza od przesunięć międzymagazynowych		60,7	49,3
Zaliczki na dostawy i usługi		73,3	4,1
Zaliczki na bonusy		0,1	1,5
Przedpłaty na usługi informatyczne		6,1	5,0
Pozostałe		4,3	4,3
Aktywa niefinansowe		314,9	272,7
Razem		3.101,3	2.863,8
w tym:			
część długoterminowa		158,1	525,8
część krótkoterminowa:		2.943,2	2.338,0
- z tytułu dostaw i usług		2.609,1	1.880,4
- pozostałe		334,1	457,6

⁽¹⁾ Środki pieniężne gromadzone na koncie bankowym Funduszu likwidacji zakładu górniczego (tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku) w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalni ropy naftowej, patrz nota 25.1.

⁽²⁾ Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych na dzień 31 grudnia 2019 roku dotyczyły przyszłej likwidacji aktywów Heimdal, natomiast na dzień 31 grudnia 2018 roku aktywów Sleipner. W dniu 10 kwietnia 2019 roku Nordea Bank Norge ASA zwolnił w całości środki z rachunku Escrow dotyczące pokrycia zobowiązań likwidacyjnych obszaru Sleipner w związku z wystawioną gwarancją na rzecz ExxonMobil Exploration and Production Norge AS w ramach umowy kredytu RBL (patrz nota 22.1). W skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności inwestycyjnej w pozycji **Środki przeznaczone na koszty przyszłej likwidacji kopalni ropy naftowej i gazu ziemnego** w kwocie 394,6 mln zł zaprezentowano wpływy z tytułu zwolnienia środków na likwidację obszaru Sleipner w kwocie 433,7 mln zł, pomniejszone o środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązania likwidacyjnego związanego z obszarem Heimdal w kwocie 39,1 mln zł.

⁽³⁾ Środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionym rachunku escrow w wyniku zawarcia porozumienia między stronami zaangażowanymi w realizację projektu YME w Norwegii (porozumienie szerzej opisano w notcie 29.1).

⁽⁴⁾ Należności spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (GK LOTOS Upstream Sp. z o.o., segment wydobywczy) z tytułu wzajemnych rozliczeń pomiędzy operatorem a uczestnikami konsorcjum na poszczególnych złożach norweskich.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku na pozycję Lokaty składały się lokaty na zabezpieczenie spłaty odsetek od kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+ oraz na refinansowanie i finansowanie zapasów. W związku ze spłatą kredytów na finansowanie Programu 10+ oraz zmianą umowy kredytowej na refinansowanie i finansowanie zapasów, na dzień 31 grudnia 2019 roku lokaty nie stanowiły zabezpieczenia spłaty odsetek od kredytów (patrz nota 22.1).

Okres spłaty należności z tytułu dostaw i usług związany z normalnym tokiem sprzedaży wynosi 7 - 35 dni.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku na należnościach ustanowiono cesję z tytułu zabezpieczenia zobowiązań Grupy w wysokości 17,0 mln zł (31 grudnia 2018: 30,3 mln zł).

Charakterystyka instrumentów finansowych została zaprezentowana w notcie 7.20. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w notcie 27. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w notcie 27.3.1. Analiza wrażliwości aktywów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w notcie 27.4.1. Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych została przedstawiona w notcie 27.6.

15.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności

	2019	2018
Stan na początek okresu	109,9	104,2
Utworzenie	149,2	13,6
Wykorzystanie	(24,9)	(4,4)
Rozwiązanie	(16,5)	(3,5)
Stan na koniec okresu	217,7	109,9

Na pozycje Utworzenie składa się kwota 147,1 mln zł dotycząca należności głównych (w 2018 roku: 11,7 mln zł) oraz kwota 2,1 mln zł dotycząca odsetek (w 2018 roku: 1,9 mln zł).

Na pozycje Rozwiązanie składa się kwota 14,7 mln zł dotycząca należności głównych (w roku 2018: 1,9 mln zł) oraz kwota 1,8 mln zł dotycząca odsetek (w 2018 roku: 1,6 mln zł).

W roku 2019 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach w kwocie 36,3 mln zł, na którą składały się kwoty: 51,0 mln zł z tytułu utworzenia odpisu oraz 14,7 mln zł z tytułu odwrócenia odpisu (patrz nota 9.4).

W roku 2018 utworzenie i rozwiązanie odpisu z tytułu utraty wartości należności głównych Grupa ujęła w pozostałych kosztach w kwocie 6,4 mln zł, na którą składały się kwoty: 8,3 mln zł z tytułu utworzenia odpisu oraz 1,9 mln zł z tytułu odwrócenia odpisu (patrz nota 9.4).

Analiza wiekowania należności przeterminowanych nieobjętych odpisem aktualizującym	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Do 1 miesiąca	71,6	45,0
Od 1 do 3 miesięcy	20,3	4,1
Od 3 do 6 miesięcy	3,3	10,9
Od 6 miesięcy do 1 roku	2,3	10,5
Powyżej 1 roku	0,7	2,6
Razem	98,2	73,1

Należności przeterminowane nie zostały objęte odpisem aktualizującym ponieważ podlegają one zabezpieczeniu przed ryzykiem kredytowym w postaci hipoteki, zastawu, ubezpieczenia, gwarancji bankowej lub poręczenia.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku udział należności z tytułu dostaw i usług pięciu największych odbiorców Grupy na koniec okresu sprawozdawczego wynosił 41% (31 grudnia 2018: 19%) salda tych należności ogółem (indywidualnie od 0 do 20%). W ocenie Grupy, w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, z wyjątkiem należności od ww. odbiorców, nie występuje istotna koncentracja ryzyka kredytowego. Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe na dzień kończący okres sprawozdawczy jest najlepiej reprezentowana przez wartość księgową tych instrumentów.

15.2 Należności z tytułu leasingu finansowego

Grupa opracowała i wdrożyła System Partnerstwa Handlowego "Rodzina LOTOS", który określa sposób prowadzenia stacji paliw. Grupa zawarła umowy partnerstwa handlowego z podmiotami, nazywanymi Partnerami, prowadzącymi stacje paliw na własne ryzyko i rachunek. Należności z tytułu umów partnerskich dotyczą nakładów poniesionych na wizualizację na stacjach paliw, które zostały oddane do użytkowania na podstawie umów zawieranych na okres 5–10 lat.

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Nie dłużej niż jeden rok	6,0	6,7	6,0	6,6
Od 1 roku do 5 lat	7,2	9,1	7,1	9,1
Razem	13,2	15,8	13,1	15,7
Minus niezrealizowane przychody finansowe	(0,1)	(0,1)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	13,1	15,7	13,1	15,7
w tym:				
część długoterminowa			7,1	9,1
część krótkoterminowa			6,0	6,6

16. Zapasy

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Wyroby gotowe	1.279,1	1.382,4
Półprodukty i produkty w toku	518,5	550,1
Towary	221,0	165,8
Materiały	2.835,7	2.750,6
Razem	4.854,3	4.848,9
w tym zapasy wycenione według:		
kosztu wytworzenia lub ceny nabycia	4.840,0	4.837,2
ceny sprzedaży netto możliwej do uzyskania	14,3	11,7

Zapasy wyceniane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem odpisów aktualizujących tę wartość do poziomu ceny sprzedaży netto możliwej do realizacji pomniejszonej o koszty sprzedaży, jeśli cena ta jest niższa.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań z tytułu kredytów wynosiła 4.141,1 mln zł (31 grudnia 2018: 4.108,7 mln zł).

16.1 Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów

	2019	2018
Stan na początek okresu	8,7	4,0
Utworzenie	11,0	8,0
Wykorzystanie	-	(0,2)
Rozwiązanie	(10,2)	(3,1)
Stan na koniec okresu	9,5	8,7

Efekt aktualizacji wartości zapasów prezentowany jest w koszcie własnym sprzedaży.

17. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	26.1	1.516,6	1.941,3
Kredyty w rachunku bieżącym		-	(3,0)
Razem środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych		1.516,6	1.938,3

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym. Lokaty krótkoterminowe są zakładane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Grupy na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych dla nich stóp procentowych.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Grupa dysponowała niewykorzystanymi przyznanymi środkami kredytowymi w wysokości 847,2 mln zł (31 grudnia 2018: 936,4 mln zł) związanymi z kredytami obrotowymi w odniesieniu do których wszystkie warunki zawieszające zostały spełnione.

W lipcu 2018 roku Grupa rozpoczęła stosowanie mechanizmu podzielonej płatności („split payment”) w zakresie podatku VAT. Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość środków pieniężnych na wydzielonych rachunkach VAT wynosiła 78,3 mln zł (31 grudnia 2018: 83,3 mln zł).

Wartość środków pieniężnych na rachunkach bankowych, na których ustanowiono zabezpieczenie zobowiązań Grupy na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła 499,0 mln zł (31 grudnia 2018: 412,2 mln zł).

18. Kapitał podstawowy

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Akcje serii A	78,7	78,7
Akcje serii B	35,0	35,0
Akcje serii C	16,2	16,2
Akcje serii D	55,0	55,0
Razem	184,9	184,9

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał podstawowy składał się z 184.873.362 akcji zwykłych o wartości nominalnej 1 zł za każdą akcję mających pełne pokrycie w kapitale podstawowym. Jedna akcja jest równoważna pojedynczemu głosowi na Walnym Zgromadzeniu i posiada prawo do dywidendy.

19. Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji

Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji obejmuje nadwyżkę ceny emisyjnej akcji serii B, C i D nad ich wartością nominalną z uwzględnieniem kosztów bezpośrednio związanych z emisją akcji.

	Seria B	Seria C	Seria D	Razem
Nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji	980,0	340,8	940,5	2.261,3
Koszty bezpośrednio związane z emisją akcji	(9,0)	(0,4)	(23,6)	(33,0)
Razem	971,0	340,4	916,9	2.228,3

20. Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych

Kapitał rezerwy z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych obejmuje zmiany wyceny kredytów w walutach obcych, wykorzystywanych jako instrumenty zabezpieczające do zabezpieczenia przepływów pieniężnych z tytułu sprzedaży denominowanej w USD, pomniejszone o wpływ odroczonego podatku dochodowego.

Zmiany wartości godziwej finansowych instrumentów pochodnych wyznaczonych do zabezpieczenia przepływów pieniężnych w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie ujmują się w kapitale rezerwowym z wyceny zabezpieczeń przepływów pieniężnych, natomiast część nieefektywną zalicza się do przychodów/kosztów finansowych okresu sprawozdawczego.

	Nota	2019	2018
Stan na początek okresu		(288,2)	(225,2)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne:	26.2	104,5	(77,8)
- część skuteczna		107,3	(78,7)
- część nieskuteczna		(2,8)	0,9
Podatek dochodowy dotyczący wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	10.1	(19,9)	14,8
Stan na koniec okresu		(203,6)	(288,2)

21. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się kapitały tworzone i wykorzystywane według zasad określonych przepisami prawa i postanowieniami aktów założycielskich oraz wyniki bieżącego okresu sprawozdawczego.

Ponadto Grupa prezentuje w zyskach zatrzymanych zyski/straty aktuarialne z wyceny określonych świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia z uwzględnieniem efektu podatkowego, które w sprawozdaniu z całkowitych dochodów ujmowane są w pozycji Inne całkowite dochody/(straty) netto.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku w Grupie LOTOS S.A. wystąpiły ograniczenia do przekazywania funduszy w postaci dywidend, szerzej opisane w notce 12.

21.1 Ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Jednostce Dominującej w postaci dywidend

W latach 2019 i 2018 w Grupie Kapitałowej LOTOS wystąpiły ograniczenia zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy Grupie LOTOS S.A. w postaci dywidend, które wynikały z następujących okoliczności:

- Zapisy umów kredytowych ograniczają wartość nadwyżki gotówki wypracowanej w roku obrotowym przez spółkę LOTOS Paliwa Sp. z o.o. z przeznaczeniem na wypłatę dywidend od spełnienia określonych wskaźników.
- W spółce LOTOS Asphalt Sp. z o.o. występuje ograniczenie do wypłaty dywidend wynikające z zapisów umowy kredytowej na finansowanie Projektu EFRA, która dopuszcza wypłatę dywidendy nie wcześniej niż po dokonaniu spłaty pierwszej raty kredytu, która nastąpiła 21 grudnia 2018 roku oraz po zakończeniu realizacji Projektu EFRA. Wypłata dywidendy z generowanych środków operacyjnych uzależniona jest od spełnienia ustalonych w umowie warunków, w tym wypracowania odpowiedniej nadwyżki pieniężnej oraz osiągnięcia określonych poziomów wskaźników finansowych.

Powyższe ograniczenia obowiązywały na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku.

22. Kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Kredyty bankowe	22.1	2.865,2	3.421,2
Pożyczki	22.2	43,4	55,8
Obligacje	22.3	231,8	227,0
Leasing	22.4	1.276,0	180,0
Razem		4.416,4	3.884,0
w tym:			
część długoterminowa		3.142,6	2.345,3
część krótkoterminowa		1.273,8	1.538,7

	Kredyty	Pożyczki	Obligacje	Leasing	Razem
31 grudnia 2018	3.421,2	55,8	227,0	180,0	3.884,0
Wpływ zmiany polityki rachunkowości	-	-	-	1.091,6	1.091,6
1 stycznia 2019	3.421,2	55,8	227,0	1.271,6	4.975,6
Wpływy netto	283,4	-	-	-	283,4
Wydatki netto	(1.347,3)	(11,9)	-	(181,1) ⁽¹⁾	(1.540,3)
Zapłacone odsetki i prowizje	(156,7)	(2,5)	(9,4)	(73,7)	(242,3)
Nowe umowy leasingu	-	-	-	203,9	203,9
Naliczone odsetki i prowizje	174,3	2,2	12,0	79,7	268,2
Koszty rozliczane w czasie	35,0	0,1	-	-	35,1
Różnice kursowe	39,5	-	2,2	0,3	42,0
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	(3,0)	-	-	-	(3,0)
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	418,8	-	-	-	418,8
Pozostałe	-	(0,3)	-	(24,7)	(25,0)
31 grudnia 2019	2.865,2	43,4	231,8	1.276,0	4.416,4

⁽¹⁾ W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, w pozycji „Płatności z tytułu leasingu”, uwzględnione zostały również opłaty wstępne z tytułu umów leasingu w wysokości 13,3 mln zł.

	Kredyty	Pożyczki	Obligacje	Leasing	Razem
1 stycznia 2018	3.903,0	68,3	313,0	141,6	4.425,9
Wpływy netto	366,6	-	128,2	-	494,8
Wydatki netto	(1.109,5)	(12,8)	(214,8)	(33,0)	(1.370,1)
Zapłacone odsetki i prowizje	(178,4)	(3,0)	(21,4)	(21,5)	(224,3)
Nowe umowy leasingu	-	-	-	72,6	72,6
Naliczone odsetki i prowizje	179,0	3,2	8,6	16,1	206,9
Koszty rozliczane w czasie	17,4	0,1	-	-	17,5
Różnice kursowe	298,9	-	13,4	1,1	313,4
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym	2,9	-	-	-	2,9
Zmiana stanu lokat zabezpieczonych na spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	(58,7)	-	-	-	(58,7)
Pozostałe	-	-	-	3,1	3,1
31 grudnia 2018	3.421,2	55,8	227,0	180,0	3.884,0

22.1 Kredyty bankowe

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Celowe kredyty inwestycyjne	2.674,9	3.078,4
Kredyty obrotowe	0,2	8,8
Kredyt na refinansowanie i finansowanie zapasów	190,1	752,8
Środki zgromadzone na lokatach bankowych zabezpieczających spłatę odsetek oraz rat kapitałowych	-	(418,8)
Razem	2.865,2	3.421,2
w tym:		
część długoterminowa	2.100,5	2.158,1
część krótkoterminowa	764,7	1.263,1

Zabezpieczenie spłaty kredytów stanowią:

- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkami bankowymi, weksle in blanco i gwarancje bankowe,
- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych, zapasach, licencjach, ruchomościach istniejących oraz przyszłych, a także na udziałach spółek zależnych,
- hipoteka,
- przewłaszczenie rzeczowych aktywów trwałych,
- cesje z umów ubezpieczeniowych, w tym ubezpieczenia zapasów,
- cesja z umów na przechowywanie zapasów,
- cesje z umów licencyjnych, projektowych oraz umów sprzedaży produktów
- cesja praw z umowy pożyczki warunkowej,
- cesja należności,
- oświadczenie o poddaniu się egzekucji.

Kredyty bankowe według waluty finansowania

	Waluta kredytu udzielonego Grupie		Razem
	USD	PLN	
31 grudnia 2019	2.687,2	178,0	2.865,2
31 grudnia 2018	3.200,2	221,0	3.421,2

Oprocentowanie kredytów jest oparte o:

- dla kredytów zaciągniętych w USD - LIBOR USD 1M, 3M lub 6M w zależności od wybranego w danym momencie okresu odsetkowego,
- dla kredytów zaciągniętych w PLN – WIBOR 1M lub 3M.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku efektywna stopa procentowa kredytów uwzględniająca fakt finansowania w USD kształtuje się na średnim poziomie około 3,76 % (31 grudnia 2018: 4,46 %). Efektywna stopa procentowa dla kredytów w PLN z wyłączeniem kredytów konsorcjalnych Jednostki Dominującej kształtuje się na średnim poziomie około 3,51 % (31 grudnia 2018: 3,54 %).

W ramach kredytu na refinansowanie i finansowanie zapasów Jednostka Dominująca zobowiązana jest do utrzymywania określonego w umowach poziomu wskaźnika Tangible Consolidated Net Worth (TCNW), a także wskaźnika finansowego określonego jako Loan to Pledge Inventory Value Ratio na poziomie nie wyższym niż określony umową kredytową. Jednostka Dominująca na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku spełniała opisane powyżej wytyczne.

Analiza wrażliwości kredytów na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności kredytów została przedstawiona w nocie 27.5.

Refinansowanie kredytów zaciągniętych na finansowanie Programu 10+

W dniu 2 lipca 2019 roku Grupa LOTOS S.A. oraz konsorcjum banków, w skład którego weszły:

- ING Bank Śląski S.A.,
- Bank PEKAO S.A.,
- PKO BP S.A.,
- Sumitomo Mitsui Banking Corporation Bank EU AG,
- Intesa Sanpaolo S.p.A.,
- Caixabank S.A. (Spółka Akcyjna),
- Industrial and Commercial Bank of China (Europe) S.A.,
- Erste Group Bank AG,

podpisały umowy kredytowe na łączną kwotę 500 mln USD, w celu refinansowania kredytów zaciągniętych w 2008 roku na finansowanie Programu 10+.

Na mocy podpisanych umów konsorcjum banków udzieliło Jednostce Dominującej:

- kredytu terminowego w wysokości 400 mln USD,
- kredytu obrotowego w wysokości 100 mln USD, z możliwością wykorzystania w USD, EUR lub PLN.

Termin spłaty kredytów przypada nie później niż w dniu upływu okresu 5 lat od momentu ich uruchomienia. Oprocentowanie kredytów jest zmienne, oparte o odpowiednie stopy bazowe LIBOR, EURIBOR i WIBOR. Zabezpieczenie kredytu stanowi oświadczenie o poddaniu się egzekucji. Pozostałe warunki zawartych umów kredytowych nie odbiegają od warunków powszechnie stosowanych dla tego typu umów.

W dniu 15 lipca 2019 roku nastąpiło uruchomienie kredytu w wysokości 1.515,6 mln zł (400 mln USD). Jednocześnie, w drodze rozliczeń pomiędzy bankami, środki te zostały w całości przekazane na spłatę zadłużenia wynikającego z umów zawartych w 2008 roku w związku z finansowaniem Programu 10+. Pozostała część zadłużenia związanego z finansowaniem Programu 10+, w wysokości 200,1 mln zł (53,4 mln USD) została spłacona ze środków Grupy LOTOS S.A., co zostało zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej w pozycji: Wydatki z tytułu spłaty kredytów. Ponadto, w związku ze spłatą całości kredytów na finansowanie Programu 10+, zostały zwolnione wszelkie zabezpieczenia ich dotyczące, w tym m.in. zastawy rejestrowe i hipoteki ustanowione na majątku Spółki.

Grupa LOTOS S.A. w ramach powyższych umów kredytowych zobowiązana jest do utrzymywania wskaźników dług netto / EBITDA na poziomie nie wyższym niż zapisany w umowach kredytowych. Spółka na dzień 31 grudnia 2019 spełniała opisane powyżej wytyczne.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wynikające z powyższych umów kredyty wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.519,1 mln zł (400 mln USD). Na dzień 31 grudnia 2018 roku kredyty inwestycyjne związane z realizacją Programu 10+ wykorzystane były w kwocie nominalnej 1.951,2 mln zł (519 mln USD).

Finansowanie projektów wydobywczych LOTOS Exploration and Production Norge AS

W dniu 21 marca 2019 roku spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS podpisała z konsorcjum banków umowę kredytu RBL (finansowanie dla projektów wydobywczych oparte na zasobach złóż węglowodorów) z limitem 220 mln USD. W skład konsorcjum wchodzi banki BNP Paribas, Skandinaviska Enskilda Banken AB, PKO BP S.A., PEKAO S.A. oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.

Zabezpieczenie kredytu stanowią zastawy na akcjach spółki, licencjach, zapasach, rachunkach bankowych, cesja należności, cesja z umów ubezpieczeniowych.

W ramach umowy kredytu RBL obowiązują dwie wyemitowane przez banki gwarancje:

- gwarancja na kwotę 1.070 mln NOK na pokrycie zobowiązań likwidacyjnych Sleipner DSA wystawiona przez Bank BNP Paribas na rzecz ExxonMobil Exploration and Production Norge AS,
- gwarancja na kwotę 167 mln NOK na pokrycie zobowiązań likwidacyjnych obszaru Heimdal wystawiona przez PKO Bank Polski na rzecz Spirit Energy Norway AS.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS nie wykazywała zobowiązań z tytułu powyższej umowy.

Wpływy i wydatki z tytułu kredytów bankowych

Wpływy z tytułu zaciągniętych w 2019 roku kredytów bankowych Grupy wyniosły 283,4 mln zł (w 2018 roku: 366,6 mln zł), natomiast wydatki z tytułu spłaty kredytów wyniosły 1.347,3 mln zł (w 2018 roku: 1.109,5 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów oraz Wydatki z tytułu spłaty kredytów.

Wpływy z tytułu zaciągniętych kredytów w 2019 roku dotyczyły:

- kredytów spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (273,9 mln zł),
- kredytów spółki AB LOTOS Geonafta (9,5 mln zł).

Wydatki z tytułu spłaty kredytów w 2019 roku dotyczyły:

- kredytów inwestycyjnych Jednostki Dominującej związanych z finansowaniem Programu 10+ (453,9 mln zł),
- kredytu Jednostki Dominującej na refinansowanie i finansowanie zapasów (576,1 mln zł),
- kredytów spółki LOTOS Asphalt Sp. z o.o. (249,9 mln zł),
- kredytów inwestycyjnych spółki LOTOS Paliwa Sp. z o.o. na refinansowanie i finansowanie zakupu stacji paliw (26,7 mln zł),
- kredytów spółki AB LOTOS Geonafta (24,3 mln zł),
- kredytu inwestycyjnego spółki SPV Baltic Sp. z o.o. na zakup wielozadaniowej platformy (11,3 mln zł),
- kredytu spółki LOTOS Terminale S.A. (5,1 mln zł).

W 2019 oraz 2018 roku nie wystąpiły sytuacje braku spłaty kredytów.

Dodatkowe informacje na temat kredytów bankowych Grupy zostały zaprezentowane w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Grupy LOTOS S.A. i jej grupy kapitałowej za rok 2019.

22.2 Pożyczki

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)	3,6	4,6
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	39,8	51,2
Razem	43,4	55,8
w tym:		
część długoterminowa	35,7	42,2
część krótkoterminowa	7,7	13,6

Pożyczka udzielona przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. przeznaczona była na sfinansowanie zakupu platformy wiertniczej, natomiast pozostałe pożyczki dotyczyły dofinansowania modernizacji lokomotyw oraz oczyszczalni system.

Zabezpieczenie spłaty pożyczek stanowią:

- zastaw rejestrowy na aktywach,
- zastaw rejestrowy i finansowy na udziałach,
- cesja praw z polis ubezpieczeniowych i umów sprzedaży
- przelew wierzytelności z rachunków bankowych,
- weksle in blanco oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji,
- poręczenia udzielone przez spółki Grupy.

Walutą pożyczek jest PLN. Oprocentowanie pożyczek oparte jest o 1M WIBOR lub stopę redyskonta weksli.

Na dzień 31 grudnia 2019 efektywna stopa procentowa pożyczek kształtowała się na średnim poziomie około 4,58% (31 grudnia 2018: 4,60%).

Analiza wrażliwości pożyczek na ryzyko związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.
 Analiza kontraktowych terminów zapadalności pożyczek została przedstawiona w nocie 27.5.

Wpływy i wydatki z tytułu pożyczek

W 2019 i 2018 roku Grupa nie zaciągała pożyczek, natomiast wydatki z tytułu spłaty pożyczek wyniosły 11,9 mln zł (w 2018 roku: 12,8 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej w pozycji: [Wydatki z tytułu spłaty pożyczek](#).

22.3 Obligacje

W roku 2016 spółka celowa B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (segment wydobywczy) zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego oraz Polskim Funduszem Rozwoju S.A. (Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych – Dłużny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych) umowy dotyczące finansowania zagospodarowania złoża ropy naftowej B8 na Morzu Bałtyckim, w tym umowy dotyczące programu emisji obligacji senioralnych oraz programu emisji obligacji podporządkowanych.

Zabezpieczenie powyższych umów stanowią:

- zastawy na akcjach i udziałach,
- zastaw na rachunkach bankowych,
- zastaw na wierzytelnościach,
- zastaw na aktywach.

W dniu 25 lipca 2018 roku spółka B8 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. zawarła z Bankiem Gospodarstwa Krajowego aneks do umowy programu emisji obligacji senioralnych oraz aneksu do warunków emisji obligacji, wyemitowanych przez spółkę i objętych przez BGK. W dniu 27 lipca 2018 roku spółka B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. wyemitowała obligacje o łącznej wartości nominalnej wynoszącej 30 mln USD. Środki pozyskane z emisji zostały przeznaczone na wykup wszystkich obligacji objętych przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. Terminy wykupu wszystkich wyemitowanych obligacji zostały określone na okresy w przedziale od 30 września 2020 roku do 31 grudnia 2021 roku. W odniesieniu do obecnie wyemitowanych i niewykupionych obligacji spółki B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. na dzień 31 grudnia 2019 roku miało miejsce przekroczenie harmonogramu i budżetu projektu, w związku z tym długoterminowa część zobowiązań z tytułu powyższej umowy została zaprezentowana w zobowiązaniach krótkoterminowych. Na dzień 31 grudnia 2019 roku zobowiązania te nie zostały postawione przez BGK w stan wymagalności. Ponadto trwają negocjacje z bankiem odnośnie dalszego finansowania, które planowo zakończyć się mają w marcu 2020 roku.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku wartość zobowiązania z tytułu wyemitowanych przez spółkę B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. obligacji, bez uwzględnienia wydatków związanych z emisją wynosiła 231,8 mln zł (31 grudnia 2018: 227,0 mln zł).

Wpływy i wydatki z tytułu obligacji

W 2019 roku Grupa nie wyemitowała ani nie wukupiła obligacji. W 2018 roku wpływy z tytułu emisji obligacji przez Grupę wyniosły 128,2 mln zł i dotyczyły spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. Wydatki z tytułu wykupu obligacji w tym samym okresie wyniosły 214,8 mln zł i dotyczyły spółek: LOTOS Petrobaltic S.A. (113,8 mln zł) oraz spółki celowej B8 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Baltic S.K.A. (101,0 mln zł). Powyższe kwoty zostały zaprezentowane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych z działalności finansowej odpowiednio w pozycjach: [Emisja obligacji](#) oraz [Wykup obligacji](#).

Analiza wrażliwości obligacji na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza kontraktowych terminów zapadalności w nocie 27.5.

22.4 Zobowiązania z tytułu leasingu

	Minimalne opłaty leasingowe		Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Nie dłużej niż jeden rok	335,7	56,6	269,6	35,0
Od 1 roku do 5 lat	714,4	161,3	407,7	106,3
Od 5 do 10 lat	381,4	43,1	209,0	38,7
Od 10 do 30 lat	458,8	-	247,7	-
Od 30 do 50 lat	233,2	-	49,4	-
Od 50 do 90 lat	171,5	-	92,6	-
Razem	2.295,0	261,0	1.276,0	180,0
Minus koszty finansowe	(1.019,0)	(81,0)	-	-
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	1.276,0	180,0	1.276,0	180,0
w tym:				
część długoterminowa			1.006,4	145,0
część krótkoterminowa			269,6	35,0

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu leasingu na ryzyko związane ze zmianami kursów walut oraz stóp procentowych została przedstawiona odpowiednio w notach 27.3.1 oraz 27.4.1, natomiast analiza wymagalności w nocie 27.5.

22.4.1 Nieujęte zobowiązania wynikające z zawartych umów leasingu operacyjnego

	31 grudnia 2018
Nie dłużej niż jeden rok	177,5
Od 1 roku do 5 lat	225,3
Powyżej 5 lat	969,2
Razem	1.372,0

Po przyjęciu MSSF 16 Grupa ujęła zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do umów, które zostały sklasyfikowane jako "leasing operacyjny" zgodnie z zasadami dotychczas obowiązującego MSR 17, patrz nota 4.

23. Pochodne instrumenty finansowe

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe aktywa finansowe		0,1	9,1
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		0,1	2,1
Swap procentowy (IRS)		-	7,0
Krótkoterminowe aktywa finansowe		25,1	15,3
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		1,5	11,7
Forwardy i spoty walutowe		13,2	-
Swap procentowy (IRS)		-	0,8
Swap walutowy		10,4	2,8
Aktywa finansowe	26.1	25,2	24,4
Długoterminowe zobowiązania finansowe		6,6	6,9
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		3,0	6,6
Swap procentowy (IRS)		3,6	0,3
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe		15,3	47,4
Swap towarowy (surowce i produkty naftowe)		12,3	15,0
Forwardy i spoty walutowe		-	21,8
Swap procentowy (IRS)		3,0	6,8
Swap walutowy		-	3,8
Zobowiązania finansowe	26.1	21,9	54,3

Charakterystyka pochodnych instrumentów finansowych została zaprezentowana w nocie 7.22. Cele oraz zasady zarządzania ryzykiem finansowym opisano w nocie 27. Klasyfikacja pochodnych instrumentów finansowych według poziomów hierarchii wartości godziwej została przedstawiona w nocie 23.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych została przedstawiona w nocie 27.1.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza wrażliwości pochodnych instrumentów finansowych na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych została przedstawiona w nocie 27.4.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności pochodnych instrumentów finansowych została przedstawiona w nocie 27.5.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe pochodnych instrumentów finansowych (aktywa finansowe) została przedstawiona w nocie 27.6.

23.1 Hierarchia wartości godziwej

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
	Poziom 2	
Aktywa finansowe		
Swap towarowy	1,6	13,8
Forwardy i spoty walutowe	13,2	-
Swap procentowy (IRS)	-	7,8
Swap walutowy	10,4	2,8
Razem	25,2	24,4
Zobowiązania finansowe		
Swap towarowy	15,3	21,6
Forwardy i spoty walutowe	-	21,8
Swap procentowy (IRS)	6,6	7,1
Swap walutowy	-	3,8
Razem	21,9	54,3

24. Świadczenia pracownicze

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe zobowiązania	24.1	207,5	170,4
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	52,4	40,9
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	155,1	129,5
Krótkoterminowe zobowiązania		174,3	156,2
Świadczenia po okresie zatrudnienia	24.1	7,4	7,4
Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	24.1	14,7	13,4
Zobowiązania z tytułu premii, nagród i niewykorzystanych urlopów		114,9	100,9
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń		37,3	34,5
Razem		381,8	326,6

24.1 Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia

Grupa wypłaca pracownikom przechodzącym na emeryturę kwoty świadczeń po okresie zatrudnienia zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. W związku z tym Grupa na podstawie wyceny dokonanej przez profesjonalne firmy aktuarialne lub na podstawie własnych szacunków ujmuje zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia na poziomie wartości bieżących. Kwotę tych zobowiązań oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu sprawozdawczego przedstawiono w poniższej tabeli:

	Nota	Świadczenia po okresie zatrudnienia		Nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia		Razem	
		2019	2018	2019	2018	2019	2018
1 stycznia		47,5	46,4	142,9	140,5	190,4	186,9
Koszty bieżącego zatrudnienia	24.2	2,9	2,7	11,3	10,7	14,2	13,4
Koszty dyskonta	24.2; 9.6	1,2	1,3	3,9	4,1	5,1	5,4
Koszty przeszłego zatrudnienia	24.2	-	1,6	-	0,1	-	1,7
Wypłacone świadczenia (Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w wyniku	24.2	(3,7)	(4,3)	(13,6)	(12,8)	(17,3)	(17,1)
(Zyski)/Straty aktuarialne wykazane w innych całkowitych dochodach	24.2	-	-	25,3	0,3	25,3	0,3
31 grudnia		58,7	47,5	169,8	142,9	228,5	190,4
w tym:							
część długoterminowa		51,7	40,4	155,1	129,5	206,8	169,9
część krótkoterminowa		7,0	7,1	14,7	13,4	21,7	20,5
Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych ⁽¹⁾		1,1	0,8	-	-	1,1	0,8
31 grudnia		59,8	48,3	169,8	142,9	229,6	191,2
w tym:							
część długoterminowa		52,4	40,9	155,1	129,5	207,5	170,4
część krótkoterminowa		7,4	7,4	14,7	13,4	22,1	20,8

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych z GK AB LOTOS Geonafra, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek zostały zaprezentowane odrębnie w pozycji Zobowiązania z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia w spółkach zagranicznych.

24.2 Łączna kwota kosztów ujętych w wyniku finansowym z tytułu przyszłych wypłat świadczeń pracowniczych

	Nota	2019	2018
Pozycje ujęte w wyniku:		44,6	20,8
Koszty nagród jubileuszowych, świadczeń emerytalnych i innych świadczeń po okresie zatrudnienia:	9.2	39,5	15,4
- koszty bieżącego zatrudnienia	24.1	14,2	13,4
- koszty przeszłego zatrudnienia	24.1	-	1,7
- efekt spółek zagranicznych		-	-
- (zyski)/straty aktuarialne	24.1	25,3	0,3
Koszty dyskonta	24.1; 9.6	5,1	5,4
Pozycje ujęte w innych całkowitych dochodach:		10,9	(0,4)
(Zyski)/Straty aktuarialne	24.1	10,8	(0,2)
Efekt spółek zagranicznych		0,1	(0,2)
Całkowite dochody ogółem		55,5	20,4

24.3 Założenia aktuarialne

Główne założenia przyjęte przez aktuarusza	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Stopa dyskontowa (%)	2,00%	3,00%
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)	2,50%	2,50%
Wskaźnik rotacji pracowników (%)	3,35%	3,30%
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w kolejnym roku (%)	5,00%	1,30% + 150 zł
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń w latach następnych (%)	2,50%	2,50%

- Prawdopodobieństwo odejść pracowników przyjęto na podstawie danych historycznych dotyczących rotacji zatrudnienia w Grupie oraz danych statystycznych dotyczących rynku pracy w Polsce. Wskaźniki rotacji przyjęte przez aktuarusza zostały ustalone w podziale 5 kategorii wiekowych w przedziałach dziesięcioletnich. Obecnie, wskaźnik rotacji pracowników jest prezentowany w wartości uśrednionej.
- Umieralność i prawdopodobieństwo dożycia przyjęto zgodnie z Tablicami Trwania Życia 2016, publikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny, przyjmując, że populacja zatrudnionych w Spółce odpowiada średniej dla Polski pod względem umieralności (31 grudnia 2018: Tablicami Trwania Życia 2016).
- Przyjęto normalny tryb przechodzenia pracowników na emeryturę według szczegółowych zasad zawartych w ustawie emerytalnej, z wyjątkiem tych zatrudnionych, którzy wg informacji dostarczonych przez spółkę spełniają warunki wymagane do przejścia na wcześniejszą emeryturę. Do dyskontowania przyszłych wypłat świadczeń przyjęto stopę dyskontową w wysokości 2,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym (31 grudnia 2018: 3,0%, tj. zgodnie z założeniem zdefiniowanym na poziomie korporacyjnym).

24.4 Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy

Koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji w 2019 roku wynosiły łącznie 7,6 mln zł (w 2018 roku: 8,1 mln zł).

Wartość rezerw na koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy w 2019 roku wynosiła łącznie 0,1 mln zł (w 2018 roku: 0,2 mln zł).

24.5 Analiza wrażliwości

Poniższa tabela przedstawia wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego:

Saldo początkowe zobowiązania

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	149,8	50,1	13,9	14,7	228,5
bazowa + 1%	bazowa	161,6	55,1	15,0	17,4	249,1
bazowa - 1%	bazowa	139,5	45,6	12,8	12,6	210,5
bazowa	bazowa + 0,5%	144,8	47,9	13,4	13,8	219,9
bazowa	bazowa - 0,5%	155,2	52,3	14,4	15,9	237,8

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych z GK AB LOTOS Geonafta, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

Poniższe tabele przedstawiają wyniki kalkulacji przy zmienionych podstawowych założeniach aktuarialnych: stopy wzrostu wynagrodzeń oraz stopy dyskonta finansowego:

Prognozowane na rok 2020 koszty bieżącego zatrudnienia

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	12,3	3,1	1,2	0,9	17,5
bazowa + 1%	bazowa	13,7	3,6	1,3	1,1	19,7
bazowa - 1%	bazowa	11,1	2,7	1,1	0,7	15,6
bazowa	bazowa + 0,5%	11,7	2,9	1,1	0,8	16,5
bazowa	bazowa - 0,5%	12,8	3,4	1,2	1,0	18,4

Prognozowane na rok 2020 koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	2,7	0,9	0,3	0,3	4,2
bazowa + 1%	bazowa	3,0	1,0	0,3	0,3	4,6
bazowa - 1%	bazowa	2,5	0,8	0,2	0,2	3,7
bazowa	bazowa + 0,5%	3,3	1,0	0,3	0,3	4,9
bazowa	bazowa - 0,5%	2,1	0,7	0,2	0,2	3,2

Łącznie prognozowane na rok 2020 koszty bieżącego zatrudnienia i koszty dyskonta

Stopa wzrostu wynagrodzeń	Stopa dyskonta finansowego	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy pośmiertne	Fundusz socjalny	Razem ⁽¹⁾
bazowa	bazowa	15,0	4,0	1,5	1,2	21,7
bazowa + 1%	bazowa	16,7	4,6	1,6	1,4	24,3
bazowa - 1%	bazowa	13,6	3,5	1,3	0,9	19,3
bazowa	bazowa + 0,5%	15,0	3,9	1,4	1,1	21,4
bazowa	bazowa - 0,5%	14,9	4,1	1,4	1,2	21,6

⁽¹⁾ Ze względu na odmienny charakter programów emerytalnych w należących do Grupy spółkach zagranicznych z GK AB LOTOS Geonafta, a także z uwagi na ich nieistotny wpływ na sumę zobowiązań z tytułu nagród jubileuszowych oraz świadczeń po okresie zatrudnienia, zobowiązania tych spółek nie zostały uwzględnione w powyższej analizie.

25. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, pozostałe zobowiązania i rezerwy

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Długoterminowe zobowiązania finansowe:		22,9	26,1
Zobowiązania inwestycyjne		5,1	9,5
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej		13,3	15,3
Pozostałe		4,5	1,3
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe:		2.283,4	2.167,1
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług		1.940,8	1.913,7
- w tym wobec jednostek powiązanych	30.1	2,6	5,2
Zobowiązania inwestycyjne		222,6	69,9
Zobowiązania wobec ubezpieczycieli		5,7	6,4
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽¹⁾		76,8	119,5
Zobowiązania wobec Polskiej Fundacji Narodowej		2,5	2,5
Depozyt zabezpieczający ICE Futures		-	32,7
Pozostałe		35,0	22,4
- w tym wobec jednostek powiązanych	14	7,0	1,7
Zobowiązania finansowe		2.306,3	2.193,2
Długoterminowe zobowiązania niefinansowe:		1.243,1	1.170,7
Rezerwy	25.1	1.234,5	1.159,5
Dotacje	25.2	8,4	8,8
Pozostałe		0,2	2,4
Krótkoterminowe zobowiązania niefinansowe:		1.894,9	1.670,1
Rezerwy	25.1	111,4	121,8
Zobowiązania z tytułu podatku od towarów i usług (VAT)		525,0	443,8
Zobowiązania z tytułu akcyzy i opłaty paliwowej		877,7	786,7
Zobowiązania budżetowe inne niż podatek dochodowy		157,4	106,1
Dotacje	25.2	22,5	29,5
Rozliczenia z tytułu wspólnych działań (złoża norweskie) ⁽¹⁾		6,6	13,2
Zaliczki na dostawy		3,7	10,2
Zobowiązania z tytułu programu lojalnościowego NAVIGATOR		31,5	28,1
Rezerwa na pokrycie niedoboru uprawnień do emisji CO ₂	27.2	71,8	40,7
Rezerwa na opłatę zastępczą (NCW)		29,6	-
Rezerwa na opłatę zastępczą OZE		14,5	19,0
Koszty usług		17,9	30,3
Pozostałe		25,3	40,7
Zobowiązania niefinansowe		3.138,0	2.840,8
Razem		5.444,3	5.034,0
w tym:			
część długoterminowa		1.266,0	1.196,8
część krótkoterminowa:		4.178,3	3.837,2
- z tytułu dostaw i usług		1.940,8	1.913,7
- pozostałe		2.237,5	1.923,5

⁽¹⁾ Zobowiązania spółki LOTOS Exploration and Production Norge AS (GK LOTOS Upstream Sp. z o.o., segment wydobywczy) z tytułu wzajemnych rozliczeń pomiędzy operatorem a uczestnikami konsorcjum na poszczególnych złożach norweskich.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są nieoprocentowane i zazwyczaj rozliczane w terminach w przedziale 7 - 60 dni. Pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane, ze średnim 1 miesięcznym terminem płatności. Kwota wynikająca z różnicy pomiędzy zobowiązaniami a należnościami z tytułu podatku od towarów i usług jest płacona właściwym władzom podatkowym w okresach miesięcznych. Zobowiązania z tytułu odsetek są zazwyczaj rozliczane w okresach 1 miesięcznych w ciągu całego roku obrotowego.

Analiza wrażliwości zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut została przedstawiona w nocie 27.3.1.

Analiza kontraktowych terminów zapadalności zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań została przedstawiona w nocie 27.5.

25.1 Rezerwy

	Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji						Razem	Pozostałe rezerwy	Razem
	Nota	Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego			Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe	Razem			
		Polska	Norwegia	Litwa					
1 stycznia 2019		228,2	863,4	15,6	12,8	1.120,0	161,3	1.281,3	
Utworzenie		-	-	-	3,5	3,5	10,1	13,6	
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		32,5	42,5 ⁽¹⁾	1,1	-	76,1	0,2	76,3	
Aktualizacja szacunku rezerw z tytułu warunkowych płatności	9.3	-	-	-	-	-	(44,5)	(44,5)	
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	9.6	6,8	34,8	0,8	-	42,4	2,0	44,4	
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		0,4	-	-	-	0,4	-	0,4	
Transfer		-	-	-	-	-	0,1	0,1	
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	(1,8)	(0,1)	-	(1,9)	0,6	(1,3)	
Wykorzystanie		-	(0,5)	-	-	(0,5)	(22,6) ⁽²⁾	(23,1)	
Rozwiązanie		-	-	-	(0,1)	(0,1)	(1,2)	(1,3)	
31 grudnia 2019		267,9	938,4	17,4	16,2	1.239,9	106,0	1.345,9	
w tym:									
część długoterminowa		267,9	928,2	17,4	16,1	1.229,6	4,9	1.234,5	
część krótkoterminowa		-	10,2	-	0,1	10,3	101,1	111,4	

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji:

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Polska - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach górniczych B-3 i B-8 oraz fundusz likwidacji zakładu górniczego tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Norwegia - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME oraz kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożach Heimdal, Sleipner i Utgard..

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Litwa - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji litewskich kopalni ropy naftowej.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe - rezerwa na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A., rezerwa na szacunkowe koszty demontażu rurociągu podwodnego eksploatowanego przez spółkę zależną Energobaltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) oraz na rekultywację terenu i usunięcie zanieczyszczeń.

⁽¹⁾ Wartość dotyczy rezerw na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego dotyczących pakietu aktywów Heimdal, Sleipner oraz YME.

⁽²⁾ W tym kwota 21,6 mln zł dotycząca rezerwy z tytułu warunkowych płatności wynikających z umowy nabycia aktywów Sleipner.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

	Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji							
	Nota	Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego			Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe	Razem	Pozostałe rezerwy	Razem
		Polska	Norwegia	Litwa				
1 stycznia 2018		196,9	814,8	13,1	12,5	1.037,3	37,0	1.074,3
Utworzenie		-	-	-	-	-	72,3	72,3
Aktualizacja szacunku kosztów likwidacji		22,0	1,2	1,2	0,6	25,0	-	25,0
Aktualizacja szacunku rezerw z tytułu warunkowych płatności	9.4	-	-	-	-	-	69,2	69,2
Zmiany wysokości rezerw wynikające z przybliżenia czasu wykonania zobowiązania (efekt odwracania dyskonta)	9.6	8,9	33,9	0,9	-	43,7	0,1	43,8
Odsetki od funduszu likwidacji zakładu górniczego		0,4	-	-	-	0,4	-	0,4
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		-	15,7	0,4	-	16,1	(1,5)	14,6
Wykorzystanie		-	(2,2)	-	-	(2,2)	(11,7)	(13,9)
Rozwiązanie		-	-	-	(0,3)	(0,3)	(4,1)	(4,4)
31 grudnia 2018		228,2	863,4	15,6	12,8	1.120,0	161,3	1.281,3
w tym:								
część długoterminowa		228,2	852,6	15,6	12,7	1.109,1	50,4	1.159,5
część krótkoterminowa		-	10,8	-	0,1	10,9	110,9	121,8

Rezerwy na koszty likwidacji i rekultywacji:

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Polska - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach górniczych B-3 i B-8 oraz fundusz likwidacji zakładu górniczego tworzonego zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo Geologiczne i Górnicze oraz Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 roku w celu pokrycia przyszłych kosztów likwidacji kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Norwegia - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji kopalni ropy naftowej na złożu YME (w tym rezerwa na przyszłe koszty usunięcia platformy MOPU) oraz kopalń ropy naftowej i gazu ziemnego na złożach Heimdal oraz Sleipner.

Rezerwa na kopalnie ropy naftowej i gazu ziemnego Litwa - rezerwy na przyszłe koszty likwidacji litewskich kopalni ropy naftowej.

Rezerwy na wyłączone z użytkowania instalacje rafineryjne i pozostałe - rezerwa na rekultywację oraz koszty rozbiórki i likwidacji wyłączonych z użytkowania instalacji w spółce LOTOS Terminale S.A., rezerwa na szacunkowe koszty demontażu rurociągu podwodnego eksploatowanego przez spółkę zależną Energobaltic Sp. z o.o. (GK LOTOS Petrobaltic S.A.) oraz na rekultywację terenu i usunięcie zanieczyszczeń.

Rezerwa na kopalnię ropy naftowej i gazu ziemnego - Norwegia

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalni ropy naftowej na złożu YME

Na dzień 31 grudnia 2019 roku rezerwa na likwidację i rekultywację kopalni na złożu YME zaprezentowana została w pozycji **Pozostałe zobowiązania i rezerwy** w kwocie 173,9 mln zł i odzwierciedla dokonany na podstawie najlepszej wiedzy Grupy aktualny szacunek przyszłych kosztów usunięcia związanej z YME infrastruktury oraz kosztów na rekultywację terenu z tym związanych, przy założeniu likwidacji inwestycji w roku 2032. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 153,0 mln zł.

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalń gazu ziemnego na złożach Heimdal

Planowany termin likwidacji aktywów trwałych morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Heimdal i rekultywacji terenu przypada na lata 2019 - 2023. Na dzień 31 grudnia 2019 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji Pozostałe zobowiązania i rezerwy w kwocie 217,1 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 188,5 mln zł.

Rezerwa na likwidację i rekultywację kopalń gazu ziemnego na złożach Sleipner i Utgard

Planowany termin likwidacji aktywów trwałych i rekultywacji terenu morskiej kopalni ropy i gazu na złożach projektu Sleipner i połączonego z nim uruchomionego w 2019 roku złoża Utgard przypada na lata 2026 - 2038. Na dzień 31 grudnia 2019 roku w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupa prezentuje ww. rezerwę w pozycji Pozostałe zobowiązania i rezerwy w kwocie 547,4 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 519,5 mln zł.

Pozostałe rezerwy

Grupa oszacowała rezerwę na przyszłe zobowiązania na rzecz Exxon Mobil tytułem ostatecznego umownego rozliczenia transakcji zakupu złóż Sleipner w ramach tzw. mechanizmu kompensaty cenowej. Rezerwa odzwierciedla skorygowaną różnicę między prognozowanym wolumenem produkcji oraz poziomem cen w latach 2019-2020, a założeniami przyjętymi dla celów transakcyjnych. Na dzień 31 grudnia 2019 roku rezerwa wynosiła 8,6 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 72,1 mln zł. Przyczyną znacznego zmniejszenia rezerwy był spadek cen rynkowych gazu i ropy.

Rezerwa na ryzyko podatkowe na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła 83,1 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość rezerwy wynosiła 79,0 mln zł.

25.2 Dotacje

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Stan na początek okresu		38,4	36,0
Dotacje otrzymane w okresie		10,2	11,8
Dotacje rozliczone w czasie		(17,7)	(9,5)
Stan na koniec okresu		30,9	38,3
w tym:			
część długoterminowa	25	8,4	8,8
część krótkoterminowa	25	22,5	29,5

Dotacje dotyczą głównie nieodpłatnie otrzymanych licencji oraz dotacji z EkoFunduszu na wykorzystanie gazu odpadowego z morskiej kopalni ropy naftowej do celów grzewczych.

26. Instrumenty finansowe

26.1 Wartość bilansowa

	Nota	MSSF 9								poza MSSF 9		Razem	
		Wycena wg zamortyzowanego kosztu		Wycena wg wartości godziwej przez:				Razem		2019	2018	2019	2018
		2019	2018	Wynik finansowy		Inne całkowite dochody		2019	2018				
Aktywa finansowe													
Należności z tytułu dostaw i usług	15	2.609,1	1.880,4	-	-	-	-	2.609,1	1.880,4	-	-	2.609,1	1.880,4
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	-	25,2	24,4	-	-	25,2	24,4	-	-	25,2	24,4
Należności z tytułu leasingu	15.2	-	-	-	-	-	-	-	-	13,1	15,7	13,1	15,7
Inwestycje kapitałowe	15	-	-	-	-	9,8	9,8	9,8	9,8	-	-	9,8	9,8
Pozostałe aktywa finansowe	15	154,4	685,2	-	-	-	-	154,4	685,2	-	-	154,4	685,2
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.516,6	1.941,3	-	-	-	-	1.516,6	1.941,3	-	-	1.516,6	1.941,3
Razem		4.280,1	4.506,9	25,2	24,4	9,8	9,8	4.315,1	4.541,1	13,1	15,7	4.328,2	4.556,8
Zobowiązania finansowe													
Kredyty, pożyczki, obligacje	22	3.140,4	3.704,0	-	-	-	-	3.140,4	3.704,0	-	-	3.140,4	3.704,0
Zobowiązania z tytułu leasingu	22.4	-	-	-	-	-	-	-	-	1.276,0	180,0	1.276,0	180,0
Pochodne instrumenty finansowe	23	-	-	21,9	54,3	-	-	21,9	54,3	-	-	21,9	54,3
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.940,8	1.913,7	-	-	-	-	1.940,8	1.913,7	-	-	1.940,8	1.913,7
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	365,5	279,5	-	-	-	-	365,5	279,5	-	-	365,5	279,5
Razem		5.446,7	5.897,2	21,9	54,3	-	-	5.468,6	5.951,5	1.276,0	180,0	6.744,6	6.131,5

26.2 Istotne pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w podziale na kategorie instrumentów finansowych

	Nota	MSSF 9										Razem		
		Wycena wg amortyzowanego kosztu		Wycena wg wartości godziwej przez:				Razem		poza MSSF 9		Razem		
		2019	2018	Wynik finansowy	Inne całkowite dochody	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	
Należności z tytułu dostaw i usług:														
Przychody z tytułu odsetek	9.5	2,8	2,7	-	-	-	-	2,8	2,7	-	-	2,8	2,7	
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	8,4	23,1	-	-	-	-	8,4	23,1	-	-	8,4	23,1	
Zysk/(Strata) z tytułu utraty wartości	9.4	(5,0)	(6,4)	-	-	-	-	(5,0)	(6,4)	-	-	(5,0)	(6,4)	
Inwestycje kapitałowe:														
Przychody z tytułu dywidend	9.5	-	-	-	-	2,6	2,1	2,6	2,1	-	-	2,6	2,1	
Pozostałe aktywa finansowe:														
Przychody z tytułu odsetek od lokat	9.5	32,3	27,0	-	-	-	-	32,3	27,0	-	-	32,3	27,0	
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od pożyczek ujętych w kosztach finansowych	9.6	(1,2)	46,0	-	-	-	-	(1,2)	46,0	-	-	(1,2)	46,0	
Strata z tytułu utraty wartości	9.4	(31,3)	-	-	-	-	-	(31,3)	-	-	-	(31,3)	-	
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty														
Przychody z tytułu odsetek	9.5	6,4	4,5	-	-	-	-	6,4	4,5	-	-	6,4	4,5	
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w kosztach finansowych	9.6	(1,1)	12,8	-	-	-	-	(1,1)	12,8	-	-	(1,1)	12,8	
Pochodne instrumenty finansowe (aktywa/zobowiązania finansowe):														
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny do wartości godziwej pochodnych instrumentów finansowych	9.5; 9.6	-	-	34,8	(116,7)	-	-	34,8	(116,7)	-	-	34,8	(116,7)	
Zyski/(Straty) z tytułu realizacji pochodnych instrumentów finansowych	9.5; 9.6	-	-	(19,0)	109,5	-	-	(19,0)	109,5	-	-	(19,0)	109,5	
Kredyty, pożyczki oraz obligacje:														
Koszty z tytułu odsetek	9.6	(97,7)	(114,4)	-	-	-	-	(97,7)	(114,4)	-	-	(97,7)	(114,4)	
Zyski/(Straty) z tytułu rozliczenia rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych korygujące przychody ze sprzedaży	8	(131,2)	(91,6)	-	-	-	-	(131,2)	(91,6)	-	-	(131,2)	(91,6)	
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych od kredytów, pożyczek, obligacji oraz od zrealizowanych transakcji w walutach obcych na rachunkach bankowych ujętych w kosztach finansowych	9.6	(44,0)	(132,0)	-	-	-	-	(44,0)	(132,0)	-	-	(44,0)	(132,0)	
Zyski/(Straty) z tytułu wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne ujęte w innych całkowitych dochodach	20	104,5	(77,8)	-	-	-	-	104,5	(77,8)	-	-	104,5	(77,8)	
Zobowiązania z tytułu leasingu:														
Koszty z tytułu odsetek	9.6	-	-	-	-	-	-	-	-	(79,7)	(19,9)	(79,7)	(19,9)	
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:														
Zyski/(Straty) z tytułu różnic kursowych ujętych w koszcie własnym sprzedaży	9.1	57,6	(89,3)	-	-	-	-	57,6	(89,3)	-	-	57,6	(89,3)	
Razem		(99,5)	(395,4)	15,8	(7,2)	2,6	2,1	(81,1)	(400,5)	(79,7)	(19,9)	(160,8)	(420,4)	

27. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Grupa narażona jest na ryzyko finansowe obejmujące przede wszystkim:

- ryzyko rynkowe (ryzyko cen surowców i produktów naftowych, ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ryzyko walutowe, ryzyko stóp procentowych),
- ryzyko płynności,
- ryzyko kredytowe związane z transakcjami finansowymi oraz handlowymi.

W ramach struktury organizacyjnej Jednostki Dominującej funkcjonują odpowiednie komórki (Biuro Zarządzania Finansami, Biuro Analiz i Kontroli Ryzyka Finansowego wraz z Zespołem Ryzyka Kredytowego i Dokumentacji Transakcji) podlegające Dyrektorowi ds. Finansowych, który koordynuje oraz sprawuje bieżący nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem finansowym Grupy Kapitałowej LOTOS.

Ponadto powołany przez Zarząd Komitet Ryzyka Cenowego i Tradingu nadzoruje prace nad opracowaniem polityk i procedur oraz monitoruje realizację strategii Grupy w obszarze swoich kompetencji. W szczególności komitet opiniuje i podejmuje kluczowe inicjatywy z zakresu zarządzania ryzykiem cenowym oraz w działalności tradingowej, przedstawia rekomendacje oraz wnioskuje w zakresie działań wymagających zgody Zarządu.

Dodatkowo, w celu efektywnego zarządzania płynnością, strukturą zadłużenia oraz procesem pozyskiwania finansowania zewnętrznego przez spółki Grupy Kapitałowej LOTOS Zarząd powołał Zespół ds. optymalizacji płynności i koordynacji finansowania.

Podstawowymi celami realizowanymi poprzez zarządzanie ryzykiem finansowym są:

- zwiększenie prawdopodobieństwa realizacji celów budżetowych i strategicznych,
- ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych,
- zapewnienie krótkoterminowej płynności finansowej,
- optymalizacja wartości oczekiwanej przepływów pieniężnych i ryzyka,
- wspieranie procesów operacyjnych, inwestycyjnych i finansowych i budowanie wartości firmy w długim okresie czasu.

W związku z realizacją wymienionych wyżej celów Grupa wdrożyła odpowiednie narzędzia i opracowała szereg dokumentów, zatwierdzonych na odpowiednich szczeblach decyzyjnych, które określają ramy konieczne do efektywnego i bezpiecznego funkcjonowania w obszarze finansowym, w tym:

- metodologię wyznaczania ekspozycji w poszczególnych kategoriach ryzyk,
- horyzont czasowy zabezpieczania danego ryzyka,
- dopuszczone instrumenty finansowe,
- sposób oceny zarządzania ryzykiem finansowym,
- limity w zarządzaniu ryzykiem,
- sposób raportowania,
- limity kredytowe,
- standardy dokumentacyjne i operacyjne,
- rozdział odpowiedzialności w zakresie wykonywania transakcji, analizy i kontroli ryzyka oraz dokumentacji i rozliczania transakcji pomiędzy różne komórki organizacyjne.

Jednostka Dominująca monitoruje oraz raportuje w sposób ciągły wszystkie ryzyka rynkowe będące przedmiotem zarządzania. Jednostka Dominująca używa płynnych instrumentów pochodnych, które jest w stanie wycenić za pomocą stosowanych powszechnie modeli wyceny. Wycena instrumentów pochodnych odbywa się na podstawie danych rynkowych otrzymywanych od wiarygodnych dostawców. Nie jest dopuszczone otwieranie pozycji w ramach ryzyk, które nie wynikają z podstawowej działalności Grupy.

W związku z refinansowaniem kredytów walutowych przeznaczonych na finansowanie Programu 10+ w lipcu 2019 roku jednocześnie rozwiązano dotychczasowe powiązania zabezpieczające i utworzono nowe na bazie nowego finansowania zachowując rodzaj stosowanej rachunkowości zabezpieczeń (zabezpieczenie przepływów pieniężnych) oraz wyznaczając jako pozycję zabezpieczaną przyszłe transakcje sprzedaży produktów naftowych denominowanych w USD.

27.1 Ryzyko cen surowców i produktów naftowych

Szczególne znaczenie dla Grupy ma zarządzanie ryzykiem cen surowców i produktów naftowych.

Spółka identyfikuje następujące czynniki tego ryzyka:

- zmienność marży rafinerijnej, rozumianej jako różnica pomiędzy płynnymi indeksami referencyjnego koszyka produktów naftowych (np. paliwa lotniczego, benzyn, olejów napędowych, olejów opałowych) a płynnym indeksem referencyjnego surowca (np. ropa Ural),
- zmienność poziomu cen w zakresie ilości zapasów surowców i produktów odbiegających od wymaganego poziomu zapasów obowiązkowych i operacyjnych,
- zmienność dyferencjałów pomiędzy indeksami referencyjnymi a indeksami używanymi w kontraktach handlowych (np. dyferencjał Brent / Ural czyli różnica pomiędzy różnymi gatunkami ropy),
- stosowanie niestandardowych formuł cenowych w kontraktach handlowych.

W Jednostce Dominującej obowiązuje „Polityka zarządzania ryzykiem cen surowców i produktów naftowych w Grupie LOTOS S.A.” w ramach której zdefiniowano systematykę portfeli transakcyjnych i ich funkcje biznesowe, opisano sposób rozumienia ryzyka i wyznaczania ekspozycji w zakresie portfeli, dopuszczone instrumenty finansowe wraz z ograniczeniami w ich wykorzystywaniu, standardy zawierania transakcji, wytyczne w zakresie kalkulacji wyników na zarządzaniu ryzykiem oraz sposób wyznaczania stosownych limitów. W zakresie objętym niniejszą polityką, Zarząd Grupy LOTOS S.A. ceduje limity transakcyjne na niższe szczeble decyzyjne.

W celu wsparcia realizacji celów przyjętej polityki Spółka użytkuje jeden z wiodących na rynku systemów klasy Energy Trading and Risk Management (Allegro)

Na bazie zatwierdzonej polityki Spółka utrzymała możliwość oferowania swoim odbiorcom zakupu produktów naftowych po cenach stałych i w celu zachowania pierwotnego profilu ryzyka cenowego Grupa zawierała swapy towarowe.

Dodatkowo w 2018 roku Zarząd Grupy LOTOS S.A. zatwierdził „Politykę zarządzania ryzykiem rynkowym w segmencie wydobywczym Grupy Kapitałowej Grupy LOTOS S.A.”.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam	III '2020 - IX '2021	171 422	1,1	(14,3)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2020 - IX '2021	(15 839)	0,5	(1,0)
Razem				1,6	(15,3)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 171.422 tony w oparciu o płynny indeks 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam w okresie od marca 2020 roku do września 2021 roku oraz (15.839) ton w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku otwarte swapy towarowe przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w tonach w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam	III '2019 - VI '2021	183 433	0,5	(21,5)
Swap towarowy	Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA	III '2019 - VI '2021	(17 010)	3,3	(0,1)
Razem				3,8	(21,6)

Wymienione wyżej transakcje swap na łączną ilość 183.433 tony w oparciu o płynny indeks FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam w okresie od marca 2019 roku do czerwca 2021 roku oraz (17.010) tony w oparciu o płynny indeks Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE ARA w tym samym okresie związane były z odwróceniem profilu ryzyka cen surowców i produktów naftowych wynikających ze sprzedaży komponentów asfaltowych po cenach stałych.

Typ transakcji	Indeks bazowy	Okres wyceny	Ilość w metrach sześciennych w okresie wyceny	Wycena w wartości godziwej	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap towarowy	Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm	I '2019 - XII '2019	24 300	10,0	-
Razem				10,0	-

Dodatkowo w powiązaniu z zawarciem rocznego kontraktu na zakup Ethanolu, Jednostka Dominująca zawarła w roku 2018 swapy towarowe w celu zabezpieczenia ryzyka zmiany cen.

27.1.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen surowców i produktów naftowych

Analiza wrażliwości na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 2018 roku transakcji finansowych narażonych na ryzyko zmiany cen surowców i produktów naftowych przy założeniu zmiany cen +/- wartość rocznej zmienności implikowanej indeksu bazowego przedstawiała się następująco:

	31 grudnia 2019			31 grudnia 2018		
	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa*		Wartość bilansowa	Zmiana procentowa**	
		+zm. implikowana	-zm. implikowana		+zm. implikowana	-zm. implikowana
Aktywa finansowe	1,6	9,0	(9,0)	13,8	1,5	(1,5)
Zobowiązania finansowe	15,3	(54,9)	54,9	21,6	(62,1)	62,1
Wpływ na wynik		63,9	(63,9)		63,6	(63,6)

* Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2019 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu 3.5 PCT Barges FOB Rotterdam była to zmiana +/- 45,12%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 22,98%.

** Dla instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku do kalkulacji powyższych odchyłeń cen indeksów bazowych wykorzystano roczną implikowaną zmienność indeksu, o który oparte są zawarte transakcje, z dnia 31 grudnia 2018 roku, publikowaną przez serwis SuperDerivatives. W przypadku indeksu FuelOil 3.5 pct Brg FOB Rrdam była to zmiana +/- 37,28%, dla Gasoil 0.1 pct Crg CIF NWE_ARA +/- 38,11%, a dla Ethanol T2 FOB Rdam Barge Eur/cm +/- 16,42%.

Zbadano wpływ zmian cen indeksów bazowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut.

27.2 Ryzyko cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Zarządzanie ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla w Jednostce Dominującej odbywa się w sposób ciągły zgodnie z założeniami strategii zarządzania ryzykiem cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂) zatwierdzonej przez Zarząd Grupy LOTOS S.A. Grupa podejmuje decyzje co do sposobu zbilansowania przyszłych niedoborów lub nadwyżek uprawnień do emisji CO₂ w zależności od sytuacji rynkowej i w ramach ustalonych limitów. W ramach zatwierdzonej strategii i posiadanych limitów Jednostka Dominująca zawiera transakcje finansowe na jednostki:

- EUA - (ang. „Emission Unit Allowance”) oznacza uprawnienie do emisji jednej tony CO₂,
- CER - (ang. „Certified Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Certyfikat redukcji emisji uzyskiwany jest w związku z realizacją inwestycji w krajach rozwijających się, gdzie nie określono limitów emisji CO₂,
- ERU - (ang. „Emission Reduction Unit”) oznacza ekwiwalent skutecznej redukcji emisji jednej tony ekwiwalentu CO₂ (tCO₂e). Jest to poświadczona jednostka emisji uzyskiwana w związku z realizacją inwestycji w krajach o niższych kosztach redukcji CO₂.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku szacowany niedobór uprawnień Jednostki Dominującej w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013 - 2020 (tzw. III faza) wynosił 1.033.226 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.595.000 ton, Jednostka Dominująca posiada nadwyżkę uprawnień w wysokości 561.774 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku szacowany niedobór uprawnień Jednostki Dominującej w okresie rozliczeniowym przypadającym na lata 2013 - 2020 (tzw. III faza) wynosił 1.142.876 ton, jednakże biorąc pod uwagę wykonane transakcje pochodne na łączną ilość 1.159.000 ton, Jednostka Dominująca posiadała nadwyżkę uprawnień w wysokości 16.124 ton, które zostały nabyte z uwzględnieniem sytuacji rynkowej i w kontekście strategicznego charakteru niedoboru uprawnień przewidywanego po roku 2020.

W ramach zarządzania ryzykiem dotyczącym uprawnień do emisji dwutlenku węgla Grupa ocenia każdorazowo ryzyko przewidywanego niedoboru nieodpłatnych uprawnień przyznawanych w ramach KPRU.

Zaprezentowane poniżej wielkości uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 uwzględniają uprawnienia przyznane według rozporządzeń Rady Ministrów, jak również dodatkowe bezpłatne uprawnienia przyznane przez Komisję Europejską.

Liczba nieodpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 - 2020 oraz rzeczywista emisja CO₂:

w milionach ton	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Uprawnienia przyznane KPRU ⁽¹⁾	1,8	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	12,8
Rzeczywista emisja CO ₂ ⁽²⁾	1,7	1,9	1,9	2,0	1,8	2,0	2,0	-	13,3

⁽¹⁾ Ilość bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ na lata 2013 – 2020, wg Krajowego Planu Rozdziału Uprawnień („KPRU”), na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 marca 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 439) jak również Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 roku (Dz. U. 2014 poz. 472) zawierających wykaz instalacji objętych systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych wraz z przyznaną im liczbą uprawnień do emisji. Ponadto w zestawieniu uwzględniono przydział dodatkowych bezpłatnych uprawnień z rezerwy Komisji Europejskiej w związku ze zwiększeniem zdolności produkcyjnych rafinerii, wynikających z zastosowania gazu ziemnego jako wsadu do produkcji wodoru.

⁽²⁾ Emisja CO₂ wyliczona na podstawie danych produkcyjnych dla instalacji objętych systemem handlu emisjami. Dane są weryfikowane zgodnie z art. 59 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 roku o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku, biorąc pod uwagę limit uprawnień na rok 2019 do przyznania w ramach systemu EU ETS (ang. „European Union Emissions Trading System/Scheme”) oraz wielkość emisji dwutlenku węgla w Grupie występował niedobór przyznaných uprawnień do emisji CO₂. W związku z tym na dzień 31 grudnia 2019 roku Grupa ujęła kwotę 71,8 mln zł zobowiązań z tego tytułu (31 grudnia 2018: 40,7 mln zł.). Wpływ utworzonej rezerwy na wynik operacyjny w kwocie 30,5 mln zł zaprezentowano w koszcie własnym sprzedaży (w roku 2018: 26,3 mln zł).

W razie konieczności, Grupa decyduje o rozliczeniu zawartych, otwartych na dzień kończący okres sprawozdawczy transakcji terminowych na zakup uprawnień do emisji CO₂ poprzez ich fizyczną dostawę z zamiarem ich ewentualnego umorzenia jako rozliczenie rzeczywistej emisji CO₂. Wycena transakcji planowanych do zrealizowania dostawą fizyczną nie podlega ujęciu w aktywach / zobowiązaniach finansowych w sprawozdaniu finansowym, niemniej jednak Grupa wewnętrznie monitoruje i przeprowadza wycenę takich transakcji w ramach ogólnej oceny efektywności zarządzania ryzykiem CO₂, pozabilansowo.

Otwarte na dzień 31 grudnia 2019 roku transakcje futures EUA, które Grupa uznała za prawdopodobne do rozliczenia poprzez ich fizyczną dostawę na potrzeby własne nie zostały wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień kończący okres sprawozdawczy, a ich wartość godziwą ujęto wyłącznie pozabilansowo.

Poniżej zaprezentowano informacje na temat pozycji transakcyjnej na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 2018 roku.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2020	1.595.000	III faza	3,3	(1,1)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

Transakcje otwarte w uprawnieniach do emisji na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres rozliczenia transakcji	Ilość uprawnień w tonach	Faza	Wycena w wartości godziwej*	
				Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Futures EUA	XII '2019 - XII '2020	1.159.000	III faza	50,1	(0,8)

*Wycena pozabilansowa, wyłącznie dla celów statystycznych i monitoringu w zarządzaniu ryzykiem.

27.2.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami cen uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂)

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 2018 roku Grupa posiadała kontrakty futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla (CO₂).

Grupa nie przeprowadza analizy wrażliwości dla wartości godziwej kontraktów futures na zakup uprawnień do emisji dwutlenku węgla, które posiada na dzień kończący okres sprawozdawczy, jeśli zamierza dokonać rozliczenia tych transakcji poprzez fizyczną dostawę na potrzeby własne pokrycia niedoborów w ramach systemu ograniczania emisji. W związku z tym nie przeprowadzono analizy wrażliwości posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 2018 roku instrumentów futures EUA.

27.3 Ryzyko walutowe

W ramach prowadzonej działalności Grupa narażona jest na zmiany kursów walutowych z tytułu:

- handlu surowcami i produktami naftowymi oraz innymi towarami,
- przepływów inwestycyjnych,
- przepływów finansowych w tym lokat i kredytów,
- wyceny instrumentów pochodnych,

indeksowanych do lub denominowanych w walucie innej niż waluta funkcjonalna.

Zarządzanie ryzykiem walutowym w Jednostce Dominującej odbywa się zgodnie z założeniami zawartymi w „Polityce zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie LOTOS S.A.”. W ramach polityki ekspozycję stanowią istotne pozycje narażone na ryzyko walutowe, które oddziałują na poziom płynności w horyzoncie zarządzania zgodnie z momentem powstawania ryzyka. Centralną miarą ryzyka jest Cash-Flow-at-Risk (CFaR), która obliczana jest na bazie metodologii CorporateMetrics™ zaś podstawowymi limitami jest limit na wielkość CFaR i maksymalny współczynnik zabezpieczenia.

Horyzont zarządzania ekspozycją jest związany z cyklem prognozowania budżetu Spółki i w zależności od momentu w roku obejmuje od 3 do 6 kolejnych kwartałów.

Grupa aktywnie zarządza swoją ekspozycją walutową, optymalizując wartość oczekiwaną przepływów pieniężnych i ryzyka w ramach obowiązujących limitów i w zależności od przewidywanego rozwoju sytuacji rynkowej.

Waluta USD jest używana w kwotowaniach cen rynkowych ropy i produktów naftowych. Z tego też względu uznano, że najważniejszą walutą do zaciągania i spłaty długoterminowych kredytów jest USD, ponieważ efektem takiego działania będzie zmniejszenie strukturalnie długiej pozycji i w konsekwencji strategicznego ryzyka walutowego.

Strukturalnie Grupa posiada długą ekspozycję w USD (zyskuje w przypadku wzrostu kursu USD/PLN) ze względu na to, iż wpływy zależne od kursu USD (głównie z tytułu sprzedaży produktów naftowych) przewyższają odpowiednie wypływy (np. z tytułu zakupu ropy, spłaty kredytu).

W ramach projektu EFRA w Grupie zostały zawarte transakcje walutowe EUR/USD mające na celu zabezpieczenie nakładów inwestycyjnych ponoszonych w EUR w stosunku do USD jako głównej waluty finansowania.

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej		
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	
Spot walutowy	Kupno	I '2020	USD/PLN	20,8	-	-	
Spot walutowy	Sprzedaż	I '2020	EUR/PLN	(0,1)	-	-	
Forward walutowy	Kupno	VI '2020	EUR/USD	17,0	0,3	-	
Forward walutowy	Sprzedaż	I -IV '2020	USD/PLN	(130,0)	12,9	-	
SWAP walutowy	Kupno	I -III '2020	EUR/USD	87,5	1,3	-	
SWAP walutowy	Sprzedaż	I -IV '2020	USD/PLN	(226,3)	8,6	-	
SWAP walutowy	Sprzedaż	I -III '2020	EUR/PLN	(19,5)	0,5	-	
Razem					23,6	-	-

Transakcje walutowe otwarte na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Kupno/sprzedaż	Okres rozliczenia transakcji	Para walut (bazowa/zmienna)	Kwota w walucie bazowej (w mln)	Wycena w wartości godziwej		
					Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe	
Spot walutowy	Sprzedaż	I '2019	EUR/PLN	(1,6)	-	-	
Forward walutowy	Kupno	I '2019	USD/PLN	11,5	-	(0,4)	
Forward walutowy	Kupno	I-XII '2019	EUR/USD	125,0	-	(14,1)	
Forward walutowy	Sprzedaż	I-VI '2019	USD/PLN	(110,0)	-	(7,3)	
SWAP walutowy	Kupno	V '2019	EUR/USD	19,0	-	(0,6)	
SWAP walutowy	Kupno	I '2019	EUR/PLN	60,0	0,1	-	
SWAP walutowy	Sprzedaż	I-VII '2019	USD/PLN	(261,6)	2,7	(3,2)	
Razem					2,8	(25,6)	-

27.3.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami kursów walut

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2019	mln USD	USD przeliczone na PLN	mln EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
<i>Nota</i>					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	64,3	244,2	5,9	25,1	269,3
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	79,1	300,6	29,2	125,0	425,6
Pozostałe aktywa finansowe:	21,1	80,1	4,1	17,3	97,4
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	18,9	71,8	-	-	71,8
Depozyt zabezpieczający	-	-	4,1	17,3	17,3
Pozostałe	2,2	8,3	-	-	8,3
Razem	164,5	624,9	39,2	167,4	792,3
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	722,1	2.689,8	-	-	2.689,8
Obligacje	61,0	231,8	-	-	231,8
Zobowiązania z tytułu leasingu	-	-	9,7	41,4	41,4
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	382,9	1.454,1	15,8	67,2	1.521,3
Pozostałe zobowiązania finansowe	8,4	31,9	40,8	173,7	205,6
Razem	1.174,4	4.407,6	66,3	282,3	4.689,9

Struktura walutowa wybranych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	mln USD	USD przeliczone na PLN	mln EUR	EUR przeliczone na PLN	Wartość bilansowa w walucie przeliczona na PLN na dzień bilansowy
<i>Nota</i>					
Aktywa finansowe					
Należności z tytułu dostaw i usług	78,0	293,2	6,5	28,4	321,6
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	75,7	284,7	26,7	115,4	400,1
Pozostałe aktywa finansowe:	75,7	284,5	-	-	284,5
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	64,3	241,4	-	-	241,4
Lokaty	9,0	33,9	-	-	33,9
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	0,7	2,8	-	-	2,8
Pozostałe	1,7	6,4	-	-	6,4
Razem	229,4	862,4	33,2	143,8	1.006,2
Zobowiązania finansowe					
Kredyty i pożyczki	913,4	3.376,6	-	-	3.376,6
Obligacje	60,4	227,0	-	-	227,0
Zobowiązania z tytułu leasingu	-	-	7,8	33,3	33,3
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	388,8	1.461,9	5,8	25,0	1.486,9
Pozostałe zobowiązania finansowe	3,2	12,0	11,6	49,9	61,9
Razem	1.365,8	5.077,5	25,2	108,2	5.185,7

Na potrzeby analizy wrażliwości w zaprezentowanej wyżej strukturze walutowej uwzględniono także wrażliwe na zmiany kursów walut wewnętrzgrupowe transakcje walutowe, które mają wpływ na ryzyko walutowe Grupy w związku z regulacjami MSR 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” w zakresie ujmowania różnic kursowych z tego tytułu w wyniku netto Grupy.

Poza spotami, forwardami i swapami walutowymi Grupa posiadała także wyrażone w walutach obcych pochodne instrumenty finansowe takie jak: swapy towarowe, opcje towarowe, swapy procentowe, oraz kontrakty futures. Grupa stosuje odpowiednie metody ustalania wartości godziwej dla poszczególnych rodzajów instrumentów pochodnych, które jednocześnie determinują technikę ustalenia wpływu zmiany kursów walut na wartość tych instrumentów (metody wyceny pochodnych instrumentów finansowych szerzej opisano w notcie 7.22). Zamieszczone poniżej tabele z analizą wrażliwości instrumentów finansowych na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku prezentują także wpływ zmiany kursów walut na wartość bilansową instrumentów pochodnych.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2019 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 7,088% i EUR/PLN o +/- 3,975% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2019	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku 2019			
	+7,088%	+3,975%	-7,088%	-3,975%
	USD	EUR	USD	EUR
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	(121,4)	16,2	121,4	(16,2)
Należności z tytułu dostaw i usług	17,3	1,0	(17,3)	(1,0)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	21,3	5,0	(21,3)	(5,0)
Pozostałe aktywa finansowe:	5,7	0,7	(5,7)	(0,7)
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	5,1	-	(5,1)	-
Depozyty zabezpieczające	-	0,7	-	(0,7)
Pozostałe	0,6	-	(0,6)	-
Razem aktywa finansowe	(77,1)	22,9	77,1	(22,9)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	83,0 ⁽¹⁾	-	(83,0) ⁽¹⁾	-
Obligacje	16,4	-	(16,4)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu	-	1,6	-	(1,6)
Pochodne instrumenty finansowe	1,5	1,8	(1,5)	(1,8)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	103,1	2,7	(103,1)	(2,7)
Pozostałe zobowiązania finansowe	2,3	6,9	(2,3)	(6,9)
Razem zobowiązania finansowe	206,3	13,0	(206,3)	(13,0)
Razem	(283,4)	9,9	283,4	(9,9)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 7,088% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (107,7) 107,7 mln zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2019 roku wynoszącej 7,088% dla kursu USD/PLN i 3,975% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku.

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe na dzień 31 grudnia 2018 roku wraz z wpływem na wynik finansowy przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% i EUR/PLN o +/- 5,512% przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	Zmiana kursu - wpływ na wynik roku 2018			
	+9,950%	+5,512%	-9,950%	-5,512%
	USD	EUR	USD	EUR
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe	(46,7)	14,4	46,7	(14,4)
Należności z tytułu dostaw i usług	29,2	1,6	(29,2)	(1,6)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	28,3	6,4	(28,3)	(6,4)
Pozostałe aktywa finansowe:	28,3	-	(28,3)	-
Pożyczki udzielone jednostkom powiązanym	24,0	-	(24,0)	-
Lokaty	3,4	-	(3,4)	-
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoza YME	0,3	-	(0,3)	-
Pozostałe	0,6	-	(0,6)	-
Razem aktywa finansowe	39,1	22,4	(39,1)	(22,4)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty i pożyczki	143,7 ⁽¹⁾	-	(143,7) ⁽¹⁾	-
Obligacje	22,6	-	(22,6)	-
Zobowiązania z tytułu leasingu	-	1,8	-	(1,8)
Pochodne instrumenty finansowe	151,4	(34,0)	(151,4)	34,0
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	145,5	1,4	(145,5)	(1,4)
Pozostałe zobowiązania finansowe	0,1	2,8	(0,1)	(2,8)
Razem zobowiązania finansowe	463,3	(28,0)	(463,3)	28,0
Razem	(424,2)	50,4	424,2	(50,4)

⁽¹⁾ W kalkulacji wpływu zmiany kursu na wskazaną pozycję bilansową uwzględniono efekt rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych. Wpływ zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% potencjalnie spowodowałby zmianę wyceny wartości godziwej kredytów o (194,1) 194,1 mln zł. Ponadto w szacunku uwzględniono efekt zapłaconych z góry prowizji przygotowawczych (wycenionych wg kursu z dnia zapłaty) pomniejszających zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, których wpływ na zmianę wyceny wartości godziwej tych zobowiązań przy założeniu zmiany kursów USD/PLN o +/- 9,950% wynosiłby 1,9 (1,9) mln. zł.

Powyższe odchylenia wartości bilansowych wyrażonych w PLN a zależnych od kursów walutowych, skalkulowano na podstawie rocznej implikowanej zmienności kursów walut z dnia 31 grudnia 2018 roku wynoszącej 9,950% dla kursu USD/PLN i 5,512% dla kursu EUR/PLN, publikowanej przez Reuters. Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2018 roku.

27.4 Ryzyko stopy procentowej

Jednostka Dominująca narażona jest na ryzyko zmienności przepływów pieniężnych z tytułu zmian stóp procentowych wynikające z posiadanych aktywów oraz pasywów dla których przychody oraz koszty odsetkowe są uzależnione od zmiennych stóp procentowych, w szczególności z tytułu przewidywanego harmonogramu spłat kredytów oraz wysokości odsetek ustalanych na podstawie zmiennej stopy LIBOR USD. Jednostka Dominująca zarządza ryzykiem stopy procentowej w ramach przyznaných limitów przy wykorzystaniu swapów stóp procentowych.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	IX '2016 - XII '2021	211,0	LIBOR 3M	-	(6,6)
Razem				-	(6,6)

W powyższym zestawieniu transakcje IRS zostały zagregowane według waluty nominalu oraz stopy referencyjnej. W kolumnie „Okres” został podany minimalny termin początku i maksymalny termin końca okresu z zestawu transakcji wchodzących w skład danej grupy.

Transakcje otwarte na stopę procentową na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiały się następująco:

Typ transakcji	Okres	Kwota nominalna (w mln USD)	Spółka otrzymuje	Aktywa finansowe	Zobowiązania finansowe
Swap procentowy (IRS)	XII '2015 - VI '2019	2,5	LIBOR 6M	0,1	-
Swap procentowy (IRS)	I '2015 - XII '2021	522,0	LIBOR 3M	7,7	(7,1)
Razem				7,8	(7,1)

W powyższym zestawieniu transakcje IRS zostały zagregowane według waluty nominalu oraz stopy referencyjnej. W kolumnie „Okres” został podany minimalny termin początku i maksymalny termin końca okresu z zestawu transakcji wchodzących w skład danej grupy.

27.4.1 Analiza wrażliwości na ryzyko rynkowe związane ze zmianami stóp procentowych

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,37% na dzień 31 grudnia 2019 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2019	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,37%	-0,37%
Aktywa finansowe				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.516,6	5,6	(5,6)
Pozostałe aktywa finansowe:		97,7	0,4	(0,4)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	15	41,1	0,2	(0,2)
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów	15	38,9	0,1	(0,1)
Depozyty zabezpieczające	15	17,7	0,1	(0,1)
Razem		1.614,3	6,0	(6,0)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22.1	2.865,2	10,8 ⁽¹⁾	(10,8) ⁽¹⁾
Pożyczki	22.2	43,4	0,2	(0,2)
Obligacje	22.3	231,8	0,9	(0,9)
Zobowiązania z tytułu leasingu	22.4	1.276,0	4,7	(4,7)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	6,6	(2,8)	2,8
Razem		4.423,0	13,8	(13,8)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywą stóp procentowych o +/- 0,37% powstaje w momencie obliczenia i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,37%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,37%).

Analiza wrażliwości na ryzyko zmiany stopy procentowej Grupy przy założeniu zmiany stopy procentowej o +/- 0,26% na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawiała się następująco:

31 grudnia 2018	Nota	Wartość bilansowa	Zmiana procentowa	
			+0,26%	-0,26%
Aktywa finansowe				
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	7,8	3,4	(3,4)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.941,3	5,0	(5,0)
Pozostałe aktywa finansowe:		506,0	1,3	(1,3)
Fundusz likwidacji zakładu górniczego	15	38,7	0,1	(0,1)
Lokaty	15	33,9	0,1	(0,1)
Środki pieniężne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań umownych dotyczących przyszłej likwidacji aktywów	15	430,6	1,1	(1,1)
Środki pieniężne przeznaczone na prace związane z usunięciem platformy MOPU ze złoża YME	15	2,8	-	-
Razem		2.455,1	9,7	(9,7)
Zobowiązania finansowe				
Kredyty	22.1	3.421,2	7,7 ⁽¹⁾	(7,7) ⁽¹⁾
Pożyczki	22.2	55,8	0,1	(0,1)
Obligacje	22.3	227,0	0,6	(0,6)
Zobowiązania z tytułu leasingu	22.4	180,0	0,5	(0,5)
Pochodne instrumenty finansowe ⁽²⁾	23	7,1	(0,7)	0,7
Razem		3.891,1	8,2	(8,2)

⁽¹⁾ Wykazane bez uwzględnienia kredytów o stałym oprocentowaniu oraz zapłaconych prowizji przygotowawczych pomniejszających zobowiązania finansowe z tytułu otrzymanych kredytów.

⁽²⁾ Swap procentowy (IRS). Różnica między zmianą wartości wyceny, gdy przesuwają się krzywe stóp procentowych o +/- 0,26% powstaje w momencie obliczenia i dyskontowania przyszłych przepływów (związanych z rozliczeniem transakcji) na dzień kalkulacji wyceny. Dyskontowanie odbywa się w oparciu o różne stopy procentowe (w pierwszym przypadku przesunięcie krzywej powoduje zwiększenie stopy o 0,26%, zaś w drugim przypadku zmniejszenie stopy o 0,26%).

Analiza wrażliwości została przeprowadzona na bazie stanu instrumentów posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku. Zbadano wpływ zmian stóp procentowych na wartość godziwą przy niezmiennym poziomie kursów walut. W przypadku instrumentów pochodnych posiadanych na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku w analizie wrażliwości na ryzyko stopy procentowej Spółka zastosowała przesunięcie krzywej stóp procentowych o roczną zmienność historyczną z dnia odpowiednio 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku, wyliczoną na podstawie publikowanych przez Reuters danych o historycznej zmienności dla oprocentowania IRS z 1-letnim okresem wygaśnięcia.

27.5 Ryzyko płynności

Proces zarządzania ryzykiem płynności przez Grupę polega na monitorowaniu prognozowanych przepływów pieniężnych oraz portfela aktywów i zobowiązań finansowych, a następnie dopasowywaniu ich zapadalności, analizie kapitału obrotowego i optymalizacji przepływów w ramach Grupy Kapitałowej. Proces ten wymaga ścisłej współpracy z jednostkami funkcjonującymi w różnych obszarach biznesowych w celu bezpiecznej i efektywnej alokacji posiadanej płynności.

Większość krajowych podmiotów zależnych w ramach Grupy Kapitałowej jest uczestnikiem cash-poolingu rzeczywistego. Struktura jest na bieżąco zarządzana przez Jednostkę Dominującą pod kątem optymalizacji płynności i salda odsetek.

Płynność w horyzoncie budżetowym monitorowana jest w przekroju Grupy Kapitałowej na bieżąco w ramach zarządzania ryzykiem finansowym. Płynność w okresie średnio i długoterminowym monitorowana jest w ramach procesu planowania, który wspomaga tworzenie wieloletniej strategii finansowej.

W obszarze ryzyka finansowego obok aktywnego zarządzania ryzykiem rynkowym, Grupa stosuje następujące zasady w zakresie płynności:

- brak depozytów zabezpieczających w handlu instrumentami pochodnymi na rynku pozagiełdowym,
- ograniczenie możliwości wcześniejszego rozwiązania transakcji finansowych,
- limity w zakresie mało płynnych kasowych instrumentów finansowych,
- limity ryzyka kredytowego dla partnerów transakcji finansowych i handlowych,
- zapewnienie odpowiedniej dostępności zdywersyfikowanych źródeł finansowania o odpowiedniej strukturze i jakości,
- procesy kontroli wewnętrznej oraz efektywność organizacyjna zapewniająca szybkie działanie w warunkach awaryjnych.

Poniżej zaprezentowano informacje o kontraktowych terminach zapadalności zobowiązań finansowych według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku.

GRUPA KAPITAŁOWA LOTOS
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2019
Dodatkowe informacje i objaśnienia

w mln zł

Kontraktowe terminy zapadalności zobowiązań finansowych:

	Nota	Wartość bilansowa	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
31 grudnia 2019								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22.1	2.865,2	3.231,7	447,4	337,3	922,1	1.519,6	5,3
Pożyczki	22.2	43,4	48,7	4,8	4,8	9,7	29,4	-
Obligacje	22.3	231,8	244,9	244,9	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu	22.4	1.276,0	2.295,0	171,3	164,4	272,1	442,3	1.244,9
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.940,8	1.940,8	1.940,6	-	0,2	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	365,5	365,5	253,5	89,1	3,3	10,1	9,5
Razem		6.722,7	8.126,6	3.062,5	595,6	1.207,4	2.001,4	1.259,7
31 grudnia 2018								
Kredyty bankowe (poza kredytami w rachunku bieżącym)	22.1	3.418,2	4.340,4	162,4	1.375,7	929,5	1.853,0	19,8
Kredyty w rachunku bieżącym	22.1	3,0	3,0	3,0	-	-	-	-
Pożyczki	22.2	55,8	60,2	8,1	7,9	15,7	27,5	1,0
Obligacje	22.3	227,0	238,0	238,0	-	-	-	-
Zobowiązania z tytułu leasingu	22.4	180,0	261,0	26,7	29,9	50,8	110,5	43,1
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	25	1.913,7	1.913,7	1.913,7	-	-	-	-
Pozostałe zobowiązania finansowe	25	279,5	279,5	244,5	8,9	7,4	7,0	11,7
Razem		6.077,2	7.095,8	2.596,4	1.422,4	1.003,4	1.998,0	75,6

Kontraktowe terminy zapadalności pochodnych instrumentów finansowych:

	Nota	Wartość bilansowa*	Kontraktowe przepływy pieniężne	Do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 5 lat	Powyżej 5 lat
31 grudnia 2019								
Swap towarowy		(13,7)	(13,9)	(2,8)	(8,1)	(3,0)	-	-
Forwardy i spoty walutowe	23	13,2	13,2	13,2	-	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		(6,6)	(6,7)	(3,6)	(0,9)	(2,2)	-	-
Swap walutowy		10,4	10,4	10,4	-	-	-	-
Razem		3,3	3,0	17,2	(9,0)	(5,2)	-	-
31 grudnia 2018								
Swap towarowy		(7,8)	(8,4)	3,3	(6,9)	(4,7)	(0,1)	-
Forwardy i spoty walutowe	23	(21,8)	(22,0)	(16,1)	(5,9)	-	-	-
Swap procentowy (IRS)		0,7	0,8	(3,6)	3,0	(0,2)	1,6	-
Swap walutowy		(1,0)	(0,9)	(0,9)	-	-	-	-
Razem		(29,9)	(30,5)	(17,3)	(9,8)	(4,9)	1,5	-

* Wartość bilansowa (dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych plus ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych) prezentuje wartość godziwą pochodnych instrumentów finansowych ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (z wyłączeniem futures na uprawnienia do emisji CO₂ zakupionych z zamiarem rozliczenia).

27.6 Ryzyko kredytowe

Zarządzanie ryzykiem kredytowym partnerów transakcji finansowych polega na kontroli wiarygodności finansowej obecnych i potencjalnych partnerów tych transakcji oraz na monitorowaniu ekspozycji kredytowej w stosunku do przyznaných limitów.

Na ekspozycję kredytową składają się depozyty bankowe, stany środków na rachunkach, wycena instrumentów pochodnych oraz wystawione zabezpieczenia.

Partnerzy transakcji muszą posiadać odpowiedni rating przyznany przez wiodące agencje ratingowe, bądź posiadać gwarancje instytucji spełniających wymóg minimalnego akceptowanego ratingu. Grupa zawiera transakcje finansowe z renomowanymi firmami o dobrej zdolności kredytowej oraz stosuje dywersyfikację instytucji, z którymi współpracuje.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji finansowych Grupy nie przekraczała wartości 399,0 mln zł (3,86% kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2018 roku była to kwota 542,7 mln zł (5,44% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

W zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów transakcji handlowych Grupa poddaje wszystkich klientów, którzy wnioskuje o przyznanie limitów kredytowych procedurom weryfikacji ich wiarygodności finansowej i w zależności od jej oceny przyznawane są odpowiednie limity. W 2017 roku Jednostka Dominująca zakończyła prace nad modelem ratingowym, który wspiera proces przyznawania limitów partnerom handlowym. Jednostka Dominująca określa wytyczne w zakresie procesu zarządzania ryzykiem kredytowym partnerów handlowych w celu utrzymywania odpowiednich standardów w zakresie analizy kredytowej oraz bezpieczeństwa operacyjnego procesu w przekroju całej Grupy.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku koncentracja ryzyka u pojedynczego partnera transakcji handlowych Grupy nie przekraczała wartości 531,0 mln zł (5,14% kapitałów własnych Jednostki Dominującej), z kolei na dzień 31 grudnia 2018 roku była to kwota 116,4 mln zł (1,17% kapitałów własnych Jednostki Dominującej).

Miarą ryzyka kredytowego jest kwota maksymalnego narażenia na ryzyko dla poszczególnych klas aktywów finansowych. Wartości księgowe aktywów finansowych reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową.

Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów finansowych	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Pochodne instrumenty finansowe	23	25,2	24,4
Należności z tytułu dostaw i usług	15	2.609,1	1.880,4
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	1.516,6	1.941,3
Pozostałe aktywa finansowe	15	177,3	710,7
Razem		4.328,2	4.556,8

W ocenie Zarządu, ryzyko zagrożonych aktywów finansowych jest odzwierciedlone poprzez dokonanie odpisów aktualizujących ich wartość. Informacje na temat wartości odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych zostały przedstawione w notach 9.3, 9.4 i 15.1.

Analiza pod kątem koncentracji ryzyka kredytowego w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług została przedstawiona w nocie 15.1.

Analiza wiekowania należności przeterminowanych, w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, została przedstawiona w nocie 15.1.

28. Zarządzanie kapitałem

Celem polityki finansowej Grupy Kapitałowej LOTOS jest zapewnienie długoterminowej płynności przy jednoczesnym stosowaniu odpowiedniej dźwigni finansowej, wspomagającej realizację celu nadrzędnego, jakim jest maksymalizacja stopy zwrotu na kapitale przynależnym akcjonariuszom.

Realizacja powyższego celu, dokonuje się poprzez dążenie do osiągnięcia pożądanej struktury finansowania na poziomie Grupy Kapitałowej LOTOS.

Grupa Kapitałowa LOTOS monitoruje strukturę finansowania stosując wskaźnik relacji długu do kapitału własnego, który jest liczony jako stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego.

Do zadłużenia netto Grupa wlicza kredyty, pożyczki, obligacje oraz zobowiązania z tytułu leasingu pomniejszone o środki pieniężne i ich ekwiwalenty. Kapitał własny obejmuje kapitał własny należny akcjonariuszom Jednostki Dominującej powiększony o udziały niekontrolujące.

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Zobowiązania długoterminowe			
Kredyty	22.1	2.100,5	2.158,1
Pożyczki	22.2	35,7	42,2
Obligacje	22.3	-	-
Leasing	22.4	1.006,4	145,0
Razem		3.142,6	2.345,3
Zobowiązania krótkoterminowe			
Kredyty	22.1	764,7	1.263,1
Pożyczki	22.2	7,7	13,6
Obligacje	22.3	231,8	227,0
Leasing	22.4	269,6	35,0
Razem		1.273,8	1.538,7
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	17	(1.516,6)	(1.941,3)
Zadłużenie netto		2.899,8	1.942,7
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom Jednostki Dominującej		12.715,3	12.034,7
Udziały niekontrolujące		0,1	0,1
Kapitał własny razem		12.715,4	12.034,8
Stosunek zadłużenia netto do kapitału własnego		0,23	0,16

29. Zobowiązania i aktywa warunkowe

29.1 Informacje o istotnych postępowaniach toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzykach Jednostki Dominującej lub jednostek od niej zależnych

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2018 roku do dnia publikacji niniejszego śródrocznego sprawozdania finansowego nie wystąpiły znaczące zmiany w zakresie istotnych postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej i innych ryzyk Spółki lub jednostek od niej zależnych. Informacje na temat istotnych postępowań będących nadal w toku przedstawiono w nocie 29.1 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok 2018.

Istotne postępowania sądowe których stroną jest Jednostka Dominująca

Rozliczenia podatkowe

W roku 2015 rozliczenia Spółki w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) za rok 2010 były przedmiotem postępowania kontrolnego prowadzonego przez organ kontroli skarbowej. W dniu 23 czerwca 2015 roku Spółka otrzymała w ramach prowadzonego postępowania protokół z badania ksiąg podatkowych, do którego złożyła zastrzeżenia. W dniu 30 września 2015 roku Spółka otrzymała decyzję wydaną przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, w której to organ skarbowy określił wysokość zobowiązania w podatku od towarów i usług (VAT) za okres styczeń – grudzień 2010 roku oraz wykazał zaległości w kwocie 48,4 mln zł. Przedstawione w decyzji zarzuty przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej Spółka uznała za całkowicie nieuzasadnione i w związku z tym w dniu 14 października 2015 roku złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku odwołanie od ww. decyzji. Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku utrzymał w mocy decyzję Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy, a wniesiona w dniu 8 czerwca 2016 roku przez Spółkę skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego została oddalona. W dniu 25 sierpnia 2016 roku Spółka złożyła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 17 kwietnia 2019 roku Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę Spółki od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku.

Ponadto na dzień 31 grudnia 2019 roku Spółka wykazuje rezerwę na ryzyko podatkowe utworzoną w związku z innymi prowadzonymi kontrolami dotyczącymi podatku od towarów i usług (VAT), patrz nota 25.1.

Postępowania sądowe wszczęte przez oraz przeciwko jednostkom z Grupy Kapitałowej LOTOS

Porozumienie, którego stroną jest spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS

Spółka LOTOS Exploration and Production Norge AS („LOTOS E&P Norge AS”) była stroną postępowań sądu arbitrażowego w Norwegii dotyczących roszczeń spółki Single Buoy Moorings Inc. („SBM”) - dostawcy platformy MOPU (ang. „Mobile Offshore Production Unit”) przeznaczonych do eksploatacji złoża YME przeciwko spółce Talisman Energy Norge AS będącej operatorem złoża YME („Talisman”, „Operator”) oraz pozostałym udziałowcom projektu YME. Udział LOTOS E&P Norge AS w kwocie roszczenia SBM wyniósł 20%.

W 2013 roku spółki: Talisman Energy Norge AS („Talisman”, ówczesny operator złoża YME) oraz Single Buoy Moorings Inc. („SBM”, właściciel przeznaczonych do eksploatacji tego złoża platformy wydobywczej) ogłosiły informację o zawarciu porozumienia w sprawie zakończenia obowiązywania wszystkich dotychczas zawartych w związku z realizacją projektu YME umów i porozumień pomiędzy stronami oraz usunięcia wadliwej platformy ze złoża.

Spółka SBM zapłaciła członkom konsorcjum kwotę 470 mln USD, natomiast Talisman działając w imieniu udziałowców koncesji, zobowiązał się do wykonania niezbędnych prac przygotowawczych na platformie i usunięcia jej ze złoża. Zgodnie z porozumieniem w zakresie spółki SBM było przetransportowanie platformy do portu oraz jej użycie, natomiast po wykonaniu określonych prac udziałowcy konsorcjum powinni uzyskać prawo własności do elementów podwodnej infrastruktury na złożu YME, dostarczonej przez SBM, wraz z jednoczesnym zobowiązaniem do wykonania prac rekultywacyjnych (w tym demontażu) związanych z podwodną infrastrukturą. Każda ze stron ponosi koszty uzgodnione porozumieniem zakresu realizowanych prac.

Zgodnie z zapisami porozumienia z SBM część przysługującego Grupie udziału w kwocie porozumienia, tj. 81,8 mln USD została ulokowana na rachunku escrow projektu YME celem jej sukcesywnego wykorzystywania na prowadzenie prac związanych z usunięciem platformy i infrastruktury ze złoża, określonych w porozumieniu.

Dnia 22 sierpnia 2016 roku partnerzy YME zakończyli operację usuwania wadliwej platformy MOPU ze złoża. W 1 kwartale 2017 roku zrealizowano inspekcję caissona (element podwodnej infrastruktury) w wyniku której uznano, że może on stać bez dodatkowego podparcia do 2019 roku (przy założeniu półrocznych inspekcji i niepogorszonego stanu).

SBM Offshore potwierdził w dniu 11 sierpnia 2017 roku zawarcie porozumienia z większością grupą ubezpieczycieli platformy MOPU w celu rozliczenia roszczeń ubezpieczeniowych dotyczących jej wadliwego wykonania. W dniu 10 września 2018 roku SBM ogłosił pełne i ostateczne uregulowanie roszczenia ubezpieczeniowego związanego z projektem YME. Kwota brutto otrzymana przez SBM w ramach odszkodowania z tytułu ubezpieczenia wyniosła 390 mln USD. Udział LOTOS E&P Norge AS (po odliczeniu kosztów prawników i innych wydatków przewidywany był na poziomie 30,7 mln USD. W 2018 roku Grupa ujęła należny udział w odszkodowaniu w pozycji Pozostałe przychody w kwocie 118,3 mln zł.

W dniu 5 marca 2019 roku spółka LOTOS E&P Norge AS otrzymała środki pieniężne w wysokości 31,1 mln USD jako ostateczne rozliczenie roszczeń ubezpieczeniowych.

Poza informacjami zaprezentowanymi powyżej, w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2019 roku nie wystąpiły istotne rozliczenia z tytułu spraw sądowych lub innych postępowań.

29.2 Pozostałe zobowiązania warunkowe

Od dnia kończącego poprzedni rok finansowy, tj. 31 grudnia 2018 roku do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wystąpiły zmiany w zakresie pozostałych istotnych zobowiązań warunkowych Spółki lub jednostek od niej zależnych.

30. Informacje o podmiotach powiązanych

30.1 Informacje o transakcjach z jednostkami powiązаныmi, w których Grupa posiada udziały

Wspólne przedsięwzięcia wyceniane metodą praw własności	2019	2018
Sprzedaż	488,5	635,5
Zakupy	21,9	26,7
	Nota	31 grudnia 2019
Należności	15	38,8
Zobowiązania	25	2,6
		31 grudnia 2018
		23,1
		5,2

W roku 2019 i 2018 Grupa przeprowadzała istotne transakcje ze spółką LOTOS - Air BP Polska Sp. z o.o. głównie z tytułu sprzedaży paliwa lotniczego. Łączna wartość tych transakcji w roku 2019 wyniosła 488,4 mln zł (w 2018 roku: 635,4 mln zł). Na dzień 31 grudnia 2019 roku saldo nierozliczonych należności z tytułu powyższych transakcji wynosiło 38,8 mln zł (31 grudnia 2018: 23,1 mln zł).

Ponadto w roku 2019 Grupa przeprowadziła transakcje ze spółką UAB Minijos Nafta, których łączna wartość wyniosła 21,9 mln zł (w 2018 roku: 26,7 mln zł). Transakcje dotyczyły zakupu ropy naftowej. Na dzień 31 grudnia 2019 roku saldo nierozliczonych zobowiązań z tego tytułu wynosiło 2,6 mln zł (31 grudnia 2018: 5,2 mln zł).

Podstawowe informacje dotyczące wspólnych przedsięwzięć, w których Grupa posiada udziały przedstawiono w nocie 14.

30.2 Podmiot sprawujący kontrolę nad Grupą

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku Skarb Państwa był właścicielem 53,19% akcji Grupy LOTOS S.A. W latach 2018 i 2019 nie wystąpiły transakcje pomiędzy Grupą LOTOS S.A. a Skarbem Państwa.

30.2.1 Transakcje z jednostkami powiązаныmi, w których Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ

W roku 2019 i 2018 Grupa przeprowadziła transakcje z podmiotami powiązаныmi poprzez Skarb Państwa, których łączna wartość była istotna. Transakcje były przeprowadzone na zasadach rynkowych i związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy. Transakcje dotyczyły głównie zakupu i sprzedaży paliw, zakupu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz usług transportowych.

	2019	2018
Sprzedaż	765,8	661,2
Zakupy	1.633,7	1.922,7
	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Należności	97,9	47,4
Zobowiązania	294,5	202,8

Ponadto Grupa wykazuje zobowiązania z tytułu kredytów, pożyczek, obligacji oraz leasingu wobec banków i instytucji finansowych, nad którymi Skarb Państwa sprawuje kontrolę, współkontrolę lub ma na nie znaczący wpływ. Do podmiotów tych należą między innymi PKO BP S.A., PEKAO S.A., Bank Gospodarstwa Krajowego, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Kredyty bankowe	1.190,4	1.304,7
Pożyczki	43,4	55,8
Obligacje	231,8	227,0
Leasing	11,0	20,3
Razem	1.476,6	1.607,8

30.3 Wynagrodzenie głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki	2019	2018
Zarząd		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia):	6,42	3,08
Jarosław Wittstock	0,81	0,16
Marian Krzemiński	0,22	-
Jarosław Kawula	1,42	0,69
Zofia Paryła	0,24	-
Mateusz Bonca ⁽¹⁾	1,63	0,71
Patrik Demski ⁽²⁾	0,97	0,37
Robert Sobków ⁽³⁾	0,75	0,35
Marcin Jastrzębski ⁽⁴⁾	0,38	0,59
Mariusz Machajewski ⁽⁵⁾	-	0,09
Piotr Ciach	-	0,12
Rada Nadzorcza		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia):	0,66	0,60
Piotr Ciach	0,08	0,07
Dariusz Figura	0,08	0,08
Mariusz Golecki	0,07	0,08
Beata Kozłowska-Chyła	0,10	0,10
Katarzyna Lewandowska	0,08	0,08
Adam Lewandowski	0,08	0,08
Grzegorz Rybicki	0,08	0,03
Agnieszka Szklarzyk-Mierzwa	0,09	0,08
Razem ⁽⁶⁾	7,08	3,68
w tym wypłacone wynagrodzenie zmienne:	2,17	-
Zarząd		
Jarosław Wittstock	0,12	-
Jarosław Kawula	0,73	-
Mateusz Bonca	0,70	-
Patrik Demski	0,24	-
Marcin Jastrzębski	0,38	-
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Zarząd		
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu wynagrodzenia zmiennego ⁽⁷⁾ :	2,87 ⁽⁸⁾	3,26
Jarosław Wittstock	0,51	0,17
Marian Krzemiński	0,22	-
Jarosław Kawula	0,51	1,01
Zofia Paryła	0,22	-
Mateusz Bonca	0,50	0,90
Patrik Demski	0,27	0,30
Robert Sobków	0,47	0,30
Marcin Jastrzębski	-	0,58
Mariusz Machajewski	0,17	-
Razem	2,87	3,26

⁽¹⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania.

⁽²⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽³⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁴⁾ W tym wypłacona w 2019 roku odprawa z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług zarządzania i odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

⁽⁵⁾ Wypłacone odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji w 2018 roku.

⁽⁶⁾ Wartość wynagrodzenia uwzględnia zmiany w składzie Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

⁽⁷⁾ Zgodnie z ustawą o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Wypłata wynagrodzenia zmiennego uzależniona jest od realizacji celów postawionych przed członkami Zarządu oraz wymaga zgody Rady Nadzorczej.

⁽⁸⁾ Kwota uwzględnia niewypłacone krótkoterminowe zobowiązania z tytułu wynagrodzenia zmiennego za 2018 rok.

W latach 2018 - 2019 Grupa nie zawierała żadnych znaczących transakcji z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej, nie udzielała wymienionym osobom żadnych pożyczek, zaliczek, gwarancji, ani nie zawierała żadnych innych umów o charakterze nierynkowym, bądź o istotnym wpływie na niniejsze sprawozdanie finansowe.

W latach 2018 - 2019, na podstawie złożonych oświadczeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej, Grupa LOTOS S.A. nie uzyskała wiedzy o transakcjach zawartych przez ich małżonków, krewnych lub powinowatych w linii prostej do drugiego stopnia lub związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli, bądź z innymi osobami, z którymi mają osobiste powiązania ze Spółką lub z podmiotem Grupy Kapitałowej LOTOS.

30.4 Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej

Wynagrodzenie wypłacone głównej kadry kierowniczej (za wyjątkiem członków Zarządu Jednostki Dominującej)	2019	2018
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia), w tym:	44,7	42,8
- wypłacona nagroda roczna	5,4 ⁽¹⁾	5,0 ⁽²⁾
- wypłacona nagroda jubileuszowa	0,5	0,7
Pozostałe świadczenia pracownicze	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Świadczenia po okresie zatrudnienia, nagrody jubileuszowe i pozostałe świadczenia	8,6	6,4
Krótkoterminowe zobowiązania z tytułu nagrody rocznej	17,8	12,9
Razem	26,4	19,3

⁽¹⁾ Wypłacone w 2019 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2018.

⁽²⁾ Wypłacone w 2018 roku wynagrodzenie z tytułu nagrody rocznej za rok 2017.

W roku 2019 i 2018 Grupa nie udzielała pożyczek członkom głównej kadry kierowniczej.

30.5 Transakcje z podmiotami powiązanymi poprzez członków Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W 2019 roku Grupa przeprowadzała transakcje ze stronami powiązanymi poprzez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej Jednostki Dominującej. Transakcje te związane były z bieżącą działalnością operacyjną Grupy i dotyczyły głównie zakupu ubezpieczeń cywilno-prawnych oraz majątkowych w kwocie 3,0 mln zł (w roku 2018: 29,4 mln zł).

Wszystkie transakcje z podmiotami powiązanymi przez członków Zarządu bądź Rady Nadzorczej były przeprowadzane na zasadach rynkowych.

ZATWIERDZENIE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 9 marca 2020 roku.

Podpisy członków Zarządu oraz osoby odpowiedzialnej za prowadzenie ksiąg rachunkowych Grupy LOTOS S.A.

Prezes Zarządu

Paweł Jan Majewski

Wiceprezes Zarządu ds. Inwestycji i Innowacji

Marian Krzemiński

Wiceprezes Zarządu ds. Produkcji i Handlu

Jarosław Kawula

Wiceprezes Zarządu ds. Korporacyjnych

Jarosław Wittstock

Wiceprezes Zarządu ds. Finansowych

Zofia Paryła

Dyrektor Centrum Finansowo-Księgowego - Główny Księgowy

Tomasz Południewski